

UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA CHEŁM

z dnia ..... r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030

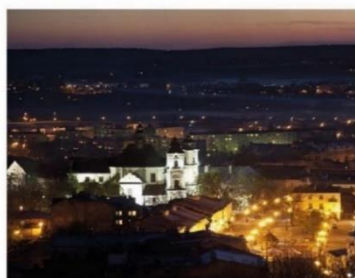
Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559, z późn. zm.), Rada Miasta Chełm uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Chełm.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do Uchwały Rady Miasta Chełm Nr.....
z dnia .....

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA CHEŁM

2021-2030

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp	4
I Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne	7
I.1. Uwarunkowania prawne i metodyka opracowania strategii	7
I.1.1 Podstawa prawna	7
I.1.2 Metodyka opracowania strategii	8
I.2. Komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi	10
I.3. Wnioski z diagnozy, w tym z badań społecznych	21
I.3.1 Wnioski z diagnozy	22
I.3.2 Wnioski z badań społecznych	35
I.3.3 Podsumowanie - potencjały i bariery rozwojowe	37
I.4. Analiza SWOT	42
II Część strategiczna	44
II.1 Wprowadzenie do misji i wizji	44
II.2 Misja i wizja miasta Chełm	48
II.3 Cele strategiczne	51
II.3.1 Struktura celów strategicznych	51
II.3.2 Opis celów strategicznych	51
II.4 Kierunki działań	56
II.4.1 Struktura kierunków działań	57
II.4.2 Charakterystyka kierunków działań	58
II.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	67
II.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	71
II.7 Obszary strategicznej interwencji (OSI)	75
II.7.1 OSI w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	75
II.7.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta	79
III Wdrażanie	83
III.1 Wdrażanie, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	83
III.2 Rezultaty planowanych działań	87
III.3 Finansowanie strategii	90
III.4 Ewaluacja ex-ante	91
Spis tabel i rysunków	94
Załącznik nr 1 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego	95

Wstęp

„Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” jest z punktu widzenia przyszłości naszego miasta kluczowym dokumentem określającym kierunki rozwoju i strategiczne cele przewidziane do zrealizowania przez wspólnotę samorządową, jej instytucje, interesariuszy oraz wszystkie podmioty, które pożądaną rozwój współtworzą. Przedmiotowy dokument koncentruje się na wykorzystywaniu zewnętrznych szans rozwojowych takich jak m.in. perspektywa korzystania ze środków zewnętrznych, przede wszystkim Unii Europejskiej oraz tych kierowanych do samorządów z budżetu państwa. Zadaniem samorządu jest m.in. ograniczenie negatywnych skutków procesów zewnętrznych oddziałujących na miasto. Są nimi bez wątpienia uwarunkowania postpandemiczne, wojna w Ukrainie oraz nieprzewidywalność sytuacji w wymiarze geopolitycznym. Na poziomie operacyjnym kluczowe jest wykorzystywanie mocnych stron, atutów miasta takich jak subregionalny charakter, unikalne dziedzictwo historyczne i kulturowe czy też strategiczne położenie. Z tego samego poziomu istotnym zagadnieniem jest rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów w perspektywie obowiązywania strategii. Tutaj warto wspomnieć przede wszystkim o zagadnieniach demograficznych oraz szeroko rozumianej jakości życia w mieście.

Cele określone w „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” dotyczą wzmocnienia gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby, zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańcom oraz zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym. Zostały one sformułowane w odniesieniu do zidentyfikowanych potencjałów oraz barier rozwojowych Chełma, jak również potrzeb i oczekiwań jego mieszkańców. W tym celu zastosowano metodę opracowania dokumentu opartą na zasadach modelu partycypacyjno-administracyjno-eksperckiego. W proces przygotowania dokumentu zostali zaangażowani przedstawiciele Urzędu Miasta Chełm i jednostek organizacyjnych, z uwagi na znajomość wewnętrznych uwarunkowań instytucjonalnych rozwoju miasta. Ważną rolę w opracowaniu odegrali eksperci, którzy dysponują specjalistyczną wiedzą i narzędziami oraz spojrzeniem na rozwój miasta bardziej bezstronnym i holistycznym – co wpływa na zwiększenie obiektywizmu oraz profesjonalizmu analiz i wniosków.

Strategia powinna być wdrażana przez różnych interesariuszy, nie ograniczając się jedynie do sektora publicznego. W związku z tym szczególną grupę, która została zaangażowana w prace stanowią mieszkańcy Chełma, a także przedstawiciele środowisk działających na rzecz rozwoju miasta. Włączenie społeczności lokalnej w tworzenie strategii zostało osiągnięte poprzez organizację spotkań warsztatowych oraz proces ankietyzacji, który umożliwił poznanie subiektywnych opinii wspólnoty zamieszkującej miasto.

Wszystkie zawarte w strategii elementy zorientowane są na poprawę jakości życia mieszkańców miasta Chełm. Realizacja określonych w dokumencie strategii planów i kierunków rozwoju pozwoli na konsekwentne urzeczywistnianie pożądanej wizji miasta.

Wykaz użytych skrótów

usg	Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.)
usw	Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 547 z późn. zm.)
uzppr	Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 z późn. zm.)
upw	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 88 z późn. zm.)
OSI	obszar strategicznej interwencji

I Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne

I.1. Uwarunkowania prawne i metodyka opracowania strategii

I.1.1 Podstawa prawna

Podstawą prawną do sporządzenia *Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030* jest *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.)*, która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

1. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
2. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3. oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4. model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
5. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
6. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 *ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 547 z późn. zm.)* wraz z zakresem planowanych działań;
7. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
8. system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
9. ramy finansowe i źródła finansowania.

Powyższe obligatoryjne elementy dokumentu wpisują się w strukturę przygotowanej strategii. Z punktu widzenia praktyki tworzenia dokumentu planistycznego, niniejsze opracowanie uwzględnia obok kwestii gospodarczych oraz społecznych również aspekty przestrzenne, co stanowi nowość na gruncie dotychczasowych przepisów prawa. Co więcej, zgodnie z Art. 10f. 1. *usg. Rada gminy, w drodze uchwały, określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 z późn. zm.)*. Podstawę do sporządzenia niniejszego dokumentu stanowią dwie uchwały Rady Miasta Chełm: Uchwała Nr XLI/341/21 Rady Miasta Chełm z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021 - 2030, w tym trybu konsultacji (opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego 04.05.2021, poz. 2043) oraz Uchwała Nr XLVI/398/21 Rady Miasta Chełm z dnia 30 września 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030, w tym trybu konsultacji (opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego 05.10.2021, poz. 4061).

Ostatnim z elementów, które wynikają ze zmian legislacyjnych, jest wymóg dotyczący konsultacji dokumentu m.in. z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi, a także mieszkańcami (art. 6. ust. 3. uzppr.). Dodatkowo zgodnie z art. 10f. ust 2. usg, projekt strategii zostanie przedłożony Zarządowi Województwa Lubelskiego, w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

I.1.2 Metodyka opracowania strategii

Tabela 1 Metodyka opracowania strategii

Rodzaj czynności	Opis
Analiza desk reseach 	<p>Pierwszym etapem podczas opracowywania dokumentu była analiza danych zastanych tzw. analiza desk research. Analizowano dostępne dokumenty diagnostyczne i planistyczne, w wymiarze lokalnym i regionalnym, m.in. raporty o stanie miasta czy program rewitalizacji. Wykorzystano również ogólnodostępne zbiory danych statystycznych, które gromadzi Bank Danych Lokalnych GUS. Właściwa analiza została przeprowadzona po wyselekcjonowaniu rzetelnych, wiarygodnych oraz przydatnych z punktu widzenia strategii informacji. Analiza desk research stanowi podstawę do wypracowania wniosków na temat badanego obszaru. Dzięki analizie desk research możliwe było opracowanie diagnozy miasta Chełm.</p>
Badania ilościowe 	<p>Badanie zostało przeprowadzone wśród mieszkańców miasta Chełm na przełomie października i listopada 2021 r. w formie elektronicznej. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat tego jak postrzegają obecną sytuację w mieście. Wyniki badania pozwalają również ocenić aktualne nastroje i poznać mocne i słabe strony miasta z perspektywy mieszkańców.</p> <p>Wnioski z przeprowadzonego badania znajdują się w rozdziale I.3.2 Wnioski z badań społecznych, a analiza wyników stanowi element diagnozy strategicznej stanowiącej odrębne opracowanie przygotowane na potrzeby Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030.</p>
Badania jakościowe 	<p>Celem przeprowadzenia badań jakościowych jest zebranie pogłębionych informacji na temat kondycji jednostki oraz zachodzących procesów. Na potrzeby opracowania dokumentu przeprowadzono warsztaty i spotkania z różnymi grupami interesariuszy, których celem było szczegółowe rozpoznanie potrzeb, oczekiwań, a także możliwości odnoszących się do rozwoju miasta oraz nadanie poszczególnym zakresom działania określonych priorytetów. Uzupełnieniem były badania terenowe i spacery studyjne, polegające na obserwacji i pogłębieniu informacji na temat miasta.</p>
Analiza SWOT 	<p>Dzięki przeprowadzeniu diagnozy jesteśmy w stanie zidentyfikować poszczególne elementy, które mogą przyczynić się i być wykorzystane w procesie rozwoju (mocne strony i szanse), lub stanowić barierę i ograniczenia rozwojowe (słabe strony i zagrożenia). Analiza SWOT polega na usystematyzowaniu faktów, danych i informacji pozyskanych na potrzeby diagnozy oraz uzyskanych dzięki wcześniej przeprowadzonym badaniom. Zdiagnozowane potencjały jak również możliwe zagrożenia oraz ograniczenia traktowane są jako punkt wyjścia do sformułowania celów i kierunków rozwoju.</p>
Opracowanie misji i wizji gminy 	<p>Wizja, to opis pożądanego stanu gminy w perspektywie długookresowej (za kilka lub kilkanaście lat). Misja natomiast określa ogólny kierunek działania i stanowi uzasadnienie przyjęcia określonych celów strategicznych.</p>

<p>Sformułowanie celów</p> 	<p>Wnioski wyciągnięte na pierwszym etapie prac są bazą formułowania celów strategicznych oraz zaplanowania kierunków działań. Stanowią one odpowiedź na zidentyfikowane, podczas etapu diagnostycznego problemy oraz są szansą na lepsze wykorzystanie potencjałów miasta. Cele strategiczne odnoszą się bezpośrednio do wypracowanej misji i wizji miasta Chełm.</p>
<p>Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego</p> 	<p>Strategia rozwoju przedstawiona jest również w formie graficznej, za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, który stanowi odzwierciedlenie treści zawartych w dokumencie, przede wszystkim przedstawiając uwarunkowania mające wpływ na kształtowanie przestrzeni oraz kluczowe przedsięwzięcia wskazane do realizacji w okresie obowiązywania dokumentu.</p>
<p>Opracowanie części wdrożeniowej</p> 	<p>Ostatnim etapem prac nad strategią jest opracowanie części wdrożeniowej, zawierającej informacje na temat mechanizmów wdrażania (system realizacji, monitoring, ewaluacja, aktualizacja) oraz finansowania strategii. Obowiązkowa jest również ewaluacja ex-ante, która prowadzona jest przed wdrażaniem interwencji, a jej głównym celem jest zweryfikowanie, na ile uzasadnione jest podjęcie planowanych interwencji oraz czy zakładane rezultaty działań mają szansę zostać osiągnięte w tej perspektywie.</p>
<p>Opiniowanie projektu i przeprowadzenie procedury środowiskowej wraz z wprowadzeniem uwag</p> 	<p>Projekt strategii rozwoju podlega obowiązkowym konsultacjom społecznym. Podmiotami uprawnionymi do opiniowania strategii są mieszkańcy, sąsiednie gminy i ich związki, lokalni partnerzy społeczno-gospodarczy oraz Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Lublinie. Ponadto kluczowym podmiotem wydającym opinię jest Zarząd Województwa Lubelskiego.</p> <p>Konsultacje projektu Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 odbywały się od 10.06.2022 r. do 15.07.2022 r. i miały na celu umożliwienie interesariuszom zgłaszanie uwag do projektu. Konsultacje przeprowadzone były w formie składania opinii i uwag w formie pisemnej oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Po zakończeniu konsultacji, na stronie internetowej miasta Chełm został opublikowany raport zawierający zestawienie zgłoszonych uwag wraz z ustosunkowaniem się do nich.</p> <p>W procesie tworzenia strategii rozwoju istotne jest również przeprowadzenie procedury środowiskowej. Celem prognozy oddziaływania na środowisko jest przedstawienie możliwych i prognozowanych skutków realizacji zaplanowanych w dokumencie zadań na środowisko oraz zdrowie ludzi. Weryfikacja zapisów przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie pozwala na ocenę, czy zaproponowane przedsięwzięcia uwzględniają kwestie związane ze środowiskiem w wystarczającym stopniu. Zgodnie z wydanymi opiniami Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, jak i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie, możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030”.</p>

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz opracowania Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej pn. „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”

I.2. Komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi

Prezentowany dokument wpisuje się w dokumenty planistyczne i strategiczne na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej wskazano komplementarność z najważniejszymi dokumentami z ww. poziomów, przede wszystkim z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, która stanowi dokument strategiczny regionu. Poza odniesieniami do dokumentów krajowych i regionalnych, w opracowaniu przedstawiono także dokumenty lokalne, które wpisują się w założenia *Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030* i są w jej ramach koordynowane, jako poszczególne plany na poziomie gminy.

Przedmiotowe opracowanie jest zgodne m.in. z następującymi kluczowymi dokumentami:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm,
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r. (SOR) – jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. SOR to obowiązujący, kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Jego głównym celem jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. W dokumencie wyznaczono także trzy cele szczegółowe uwzględniające wzrost gospodarczy, rozwój społeczny i instytucjonalny.

Zapisy „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” są komplementarne z dokumentem SOR zarówno w wymiarze gospodarczym, jak i społecznym. Cel strategiczny 1. *Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby* odpowiada na założenia Celu szczegółowego 1. *Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną* zdefiniowanego w SOR. Ponadto Cel strategiczny 2. *Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma* jest spójny z Celem szczegółowym 2. *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony* i Celem szczegółowym 3. *Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu*. Poszczególne kierunki działań odpowiadają bowiem na problemy z zakresu rozwoju społecznego i potrzebę podnoszenia jakości usług publicznych w skali całego kraju. Komplementarność „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” ze „Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” przedstawia tabela nr 2.

Tabela 2 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030
Cel szczegółowy 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby
Cel szczegółowy 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma
Cel szczegółowy 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Działania zaplanowane w ramach Strategii opierają się na zapewnieniu spójności rozwojowej poprzez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo, które zostały wskazane jako obszary strategicznej interwencji (OSI). Główny cel polityki regionalnej wsparto trzema celami szczegółowymi, z którymi zapisy niniejszej Strategii są spójne. Kierunki działania w ramach Celu strategicznego 2. *Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma* i Celu strategicznego 1. *Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby* stanowią bowiem odpowiedź na potrzebę zapewnienia zrównoważonego rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego oraz wspierania przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym, wskazaną w KSRR 2030. Co więcej, Cel strategiczny 1. *Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby* jest spójny z kierunkami Celu 1. *Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*, gdyż zakłada zrównoważony i wielokierunkowy rozwój miasta. Komplementarność „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030” przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku pełni istotną rolę w procesie opracowywania „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” ze względu na konieczność zapewnienia spójności z ustaleniami i rekomendacjami określonymi w strategii rozwoju województwa. Cele „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” są spójne z celami „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”. Cel strategiczny 1. *Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby* jest tożsamy z zapisami Celu strategicznego 3. *Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu*. Cel strategiczny 3. *Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym* jest spójny z Celem strategicznym 2. *Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych*, a Cel strategiczny 2. *Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma* stanowi odpowiedź na założenia przedstawione w Celu strategicznym 4. *Wzmacnianie kapitału społecznego*. Komplementarność „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” ze „Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku” przedstawia tabela nr 4.

Tabela 4 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030
Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych	Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym
Cel strategiczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego	Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego to dokument o charakterze długookresowym, który stanowi element krajowego systemu planowania przestrzennego. Celem planu jest określenie zasad oraz kierunków kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu, a także działań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Zaprezentowane w dokumencie kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego stwarzają ogólne warunki dla realizacji zadań formułowanych m.in. w niniejszej strategii. Zostały one określone z uwzględnieniem celów rozwoju zagospodarowania przestrzennego województwa oraz jego głównych wyzwań rozwojowych.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęto układ celów obejmujący: cel wiodący i priorytety określające dążenia regionu do osiągnięcia wysokich standardów jakości życia oraz cele główne i szczegółowe. W poniższej tabeli nr 5 zestawiono główne cele rozwoju przestrzennego województwa lubelskiego, z którymi komplementarne są zapisy niniejszej Strategii.

Tabela 5 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego		Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030
Sfera zagospodarowania przestrzennego	Cel główny	
Osadnictwo i infrastruktura społeczna	1. Policentryczny rozwój sieci osadniczej	Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym
Środowisko przyrodnicze	1. Wzbogacanie i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń 2. Utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu, 3. Zintegrowana ochrona jakości środowiska życia człowieka 4. Wzmocnienie stabilności środowiska przyrodniczego	Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym
Środowisko kulturowe	1. Wzmacnianie tożsamości kulturowej regionu przez ochronę i pielęgnację zasobów kulturowych oraz ich wzbogacanie walorami współczesnymi	Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma
Gospodarka	1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki województwa oraz poprawa jego atrakcyjności inwestycyjnej	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby

Infrastruktura techniczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu 2. Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa 3. Powszechny dostęp do usług teleinformacyjnych 4. Wyposażenie jednostek osadniczych w kompleksowe systemy wodno-kanalizacyjne 5. Wyposażenie obszaru województwa w niezbędną liczbę obiektów i instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, przemysłowych i niebezpiecznych 	Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym
Obronność i bezpieczeństwo publiczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie warunków przestrzennych służących potrzebom obronnym państwa oraz ochronie ludności i jej mienia przed zagrożeniami naturalnymi i cywilizacyjnymi 	Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm wyznacza politykę przestrzenną, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. W dokumencie określa się cele, uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, z uwzględnieniem zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm zwrócono szczególną uwagę na istniejące zasoby przyrodnicze i kulturowe i potrzebę ich ochrony oraz możliwości wykorzystania w dalszym rozwoju gminy. Niniejsza Strategia uwzględni zapisy Studium i opiera kierunki rozwoju miasta na zidentyfikowanych w nim potencjałach. Zawarte w niej cele są spójne z zapisami Studium zwłaszcza w sferze przestrzennej. W tabeli nr 6 zestawiono główne cele przestrzennego rozwoju Chełma wraz z odpowiadającymi im celami strategicznymi.

Tabela 6 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm	Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030
Cel 1. Osiągnięcie rozwoju harmonijnego (zrównoważonego, wszechstronnego) oraz trwałego, w którym zachowane byłyby właściwe relacje między społecznymi, ekologicznymi, kulturowymi aspektami tego rozwoju	Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma
Cel 2. Utrzymanie funkcji miasta jako subregionalnego ośrodka życia gospodarczego, kulturalnego oraz usług ponadlokalnych	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby
Cel 3. Wykształcenie w mieście ośrodka obsługi ruchu transgranicznego i turystycznego	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby
Cel 4. Zachowanie i przywrócenie wartości przyrodniczych i kulturowych	Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023 (LPR Miasta Chełm) jest dokumentem, którego zapisy ukierunkowane są na wyprowadzenie zdegradowanych obszarów ze stanu kryzysowego. Najważniejszym założeniem planowanych działań jest ich integracja na rzecz lokalnej społeczności i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społeczno-ekonomicznym występującym na terenie miasta.

Cele zaplanowane w ramach niniejszej Strategii są komplementarne z zapisami LPR Miasta Chełm, gdyż uwzględniają działania rewitalizacyjne i minimalizujące problemy zidentyfikowane w poszczególnych obszarach miasta. Cele Strategii są spójne z celami strategicznymi zdefiniowanymi w LPR, co wykazano w poniższej tabeli nr 7.

Tabela 7 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 z Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023	Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030
Cel strategiczny 1. Stworzenie warunków umożliwiających przeciwdziałanie wykluczeniu i rozwój aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji	Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma
Cel strategiczny 2. Poprawa jakości przestrzeni życia mieszkańców	Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023	Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030
Cel strategiczny 3. Wykorzystanie lokalnych potencjałów dla rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023

Oprócz wskazanych dokumentów, niniejsza strategia jest zgodna z przepisami *Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne* (Dz.U. z 2022 r. poz. 88 z późn. zm.) w szczególności art. 326, który wskazuje, że w strategii rozwoju gminy uwzględnia się:

- 1) plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy;
- 2) plany zarządzania ryzykiem powodziowym;
- 3) plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Poniżej odniesiono się do wskazanych planów w zakresie bezpośrednio dotyczącym granic administracyjnych miasta Chełm. Ponadto, w dokumencie zawarto odniesienia przestrzenne do obszarów szczególnie zagrożonych powodzią oraz kwestii jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz podziemnych (JCWPD).

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są dokumentami planistycznymi, stanowiącymi podstawę do podejmowania decyzji, które mają wpływ na kształtowanie stanu zasobów wodnych i zasad gospodarowania. Obszar Wisły podzielony jest na 4 regiony wodne. Miasto Chełm znajduje się na obszarze dorzecza Wisły, konkretniej w regionie wodnym Środkowej Wisły, który obejmuje zlewnię rzeki Wisły od ujścia Sanny do miejscowości Korabniki.

Wyznaczając w Planie gospodarowania wodami cele środowiskowe dla poszczególnych jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), brano pod uwagę ocenę stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego. Zgodnie z tym, celem środowiskowym dla JCWP rzecznych jest dobry stan chemiczny wód i elementów hydromorfologicznych.

Poniższe tabele nr 8 i 9 zawierają szczegółowe informacje na temat JCWP (jednolitych części wód powierzchniowych) i JCWPD (jednolitych części wód podziemnych) zlokalizowanych na terenie miasta, natomiast Rysunek 1 przedstawia ich rozmieszczenie w granicach miasta.

Tabela 8 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie miasta Chełm

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCW	Status	Stan ogólny	Cel środowiskowy		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
					Stan lub potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	
RW2000232663229	Udal od źródeł do Krzywólki	Potok lub strumień na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych	naturalna	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
RW2000232663269	Kacap	Potok lub strumień na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych	naturalna	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
RW2000232663449	Uherka od źródeł do Garki	Potok lub strumień na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych	naturalna	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie bazy danych PGWWP KZGW.

Wszystkie JCWP zlokalizowane na terenie miasta charakteryzują się złym stanem ogólnym. W związku z tym istnieje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych.

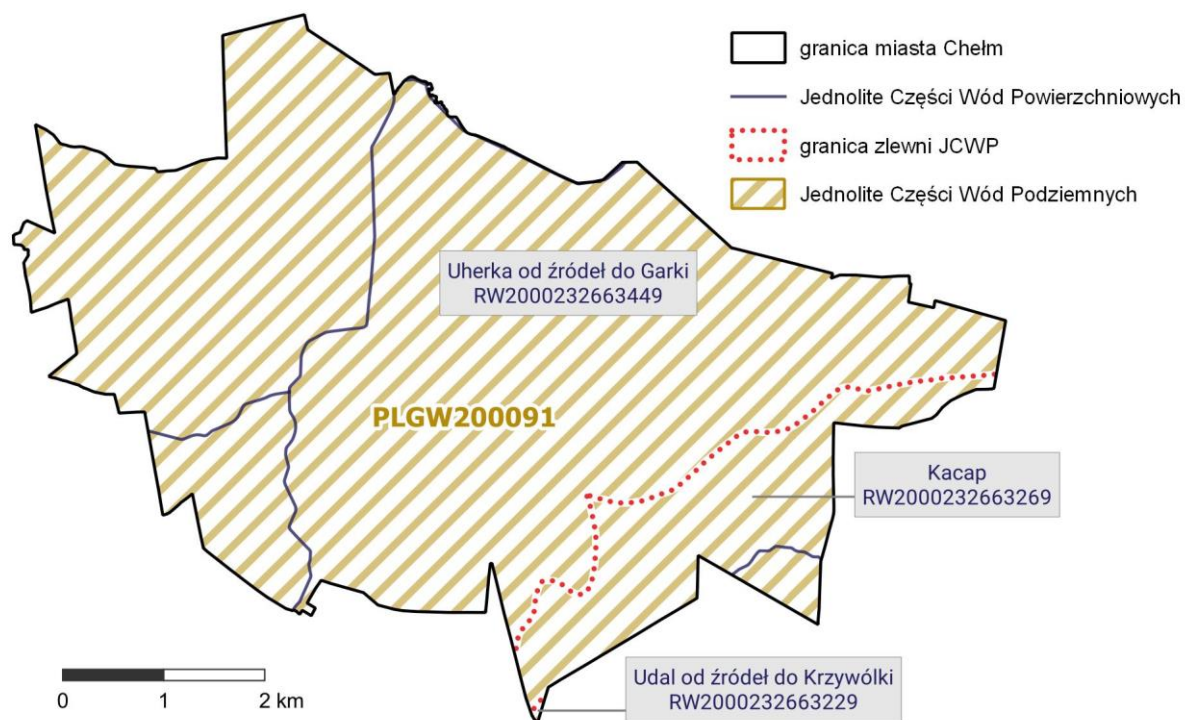
Tabela 9 Charakterystyka JCWPD zlokalizowanych na terenie miasta Chełm

Numer JCWPD	Ogólna ocena stanu	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Obszar wyznaczony na mocy art. 7 do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLGW200091	dobry	dobry	dobry	TAK	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie bazy danych PGWWP KZGW.

Ogólny stan JCWPD jest określany jak dobry, jednakże mimo to jest ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Rysunek 1 Mapa jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych zlokalizowanych w granicach miasta

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie PGWWP KZGW

Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju

Program wodno-środowiskowy kraju to jeden z podstawowych dokumentów planistycznych w zakresie ochrony, zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami w Polsce. Opracowywany jest w celu programowania i koordynowania działań, które zmierzają do realizacji celów środowiskowych, takich jak:

- nie pogarszanie stanu części wód powierzchniowych i podziemnych;
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych;
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych;
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju (aPWŚK), uwzględni rozróżnienie na poszczególne kategorie podziału jednolitych części wód: powierzchniowych i podziemnych oraz obszarów chronionych oraz uwzględni podział na obszary dorzeczy. W poniższej tabeli nr 10 przedstawiono podstawowe działania wyróżnione w aPWŚK dla poszczególnych cieków zlokalizowanych na terenie miasta Chełm.

Tabela 10 Działania podstawowe przewidziane do realizacji dla jednolitych części wód (JCW) na terenie miasta Chełm

Udal od źródeł do Krzywólki	<ul style="list-style-type: none"> • budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących • objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych • regularny wywóz nieczystości płynnych
Kacap	<ul style="list-style-type: none"> • budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących • kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata • regularny wywóz nieczystości płynnych
Uherka od źródeł do Garki	<ul style="list-style-type: none"> • budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących • budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Chełm • realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych • regularny wywóz nieczystości płynnych
PLGW200091	<ul style="list-style-type: none"> • coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia • przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Aktualizacji Programu Wodno-Środowiskowego Kraju

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Priorytetowym celem Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te mają prowadzić m.in. do obniżenia strat powodziowych. Dla obszaru dorzecza Wisły wyznaczonych zostało 59 obszarów problemowych. W planie zarządzania ryzykiem powodziowym zidentyfikowano miejsca problemowe, dla których stwierdzono znaczące zagrożenie lub ryzyko powodziowe.

Wśród celów głównych PZRP wymienia się:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego
3. Poprawę systemu zarządzania ryzykiem powodziowym

Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego dla miasta Chełm przedstawia załącznik nr 1 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) jest dokumentem, który został sporządzony na podstawie art.183 – 185 upw. Teren miasta Chełm znajduje się na obszarze, który został zakwalifikowany w klasach zagrożenia suszą rolniczą i hydrogeologiczną do klasy I - słabo zagrożone, a w klasach zagrożenia suszą hydrologiczną do klasy II - umiarkowanie zagrożone. Według klas łącznego zagrożenia suszą, obszar miasta Chełm określono jako umiarkowanie zagrożony suszą.

Cele szczegółowe PPSS uwzględniają przede wszystkim realizację działań związanych ze skutecznym zarządzaniem zasobami wodnymi, zwiększaniem retencji oraz zarządzaniem ryzykiem suszy i przeciwdziałaniem jej skutkom. Działania rekomendowane do wdrożenia dla miasta Chełm to m.in. retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych, realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji, przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej, przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

I.3. Wnioski z diagnozy, w tym z badań społecznych

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. ust. 3. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.), zgodnie z którym strategia rozwoju gminy zawiera m.in. wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079 z późn. zm.).

W ramach prac nad Strategią Rozwoju Miasta Chełm przeprowadzono diagnozę strategiczną opartą na analizie danych statystycznych oraz głosu mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym. Diagnoza pozwoliła na ocenę aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej miasta oraz wypracowanie wniosków, które posłużyły do wyznaczenia głównych kierunków jego rozwoju w oparciu o zidentyfikowane mocne i słabe strony.

Dane i informacje niezbędne do przeprowadzenia analizy pozyskano z ogólnodostępnych opracowań i raportów, m.in. Raportu o stanie miasta Chełm z lat 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021. Analizie poddano także zbiory danych statystycznych gromadzonych m.in. przez Bank Danych Lokalnych GUS, Urząd Miasta Chełm, czy Komendę Policji w Chełmie¹. W celu pogłębienia diagnozy strategicznej przeprowadzono również badanie ankietowe wśród mieszkańców miasta Chełm. Jego rolą było umożliwienie poznania oczekiwań i potrzeb mieszkańców, jak również priorytetów rozwojowych miasta w kolejnych latach. Badanie zostało przeprowadzone w formie elektronicznej na przełomie października i listopada 2021 r. i wzięło w nim udział 417 respondentów.

Pełna diagnoza znajduje się w części diagnostycznej *Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030*. Prace nad diagnozą prowadzone były pod koniec 2021 r. i w większości zostały oparte na danych za lata 2016-2020 ze względu na fakt, iż niektóre dane statystyczne nie były wówczas dostępne. W celu dokonania oceny bieżącej sytuacji miasta Chełm, dokonano aktualizacji kluczowych wniosków², które przedstawiono poniżej.

---

¹ Źródła dla poszczególnych danych zostały wskazane w części diagnostycznej Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030.

² Tam, gdzie było to możliwe, dokonano aktualizacji danych za 2021 r. W przypadku braku dostępności danych za 2021 r., posłużono się danymi za rok 2020. W przypadku wyników egzaminów ósmoklasisty oraz egzaminów maturalnych, wykorzystano dane za 2022 r.

I.3.1 Wnioski z diagnozy

Struktura terytorialna³

- Miasto Chełm jest miastem na prawach powiatu, ośrodkiem miejskim o subregionalnym charakterze. Pełni szereg ważnych funkcji: administracyjną, gospodarczą, edukacyjną, kulturalną oraz turystyczną. Razem z gminą Kamień oraz gminą Chełm tworzy Chełmski Obszar Funkcjonalny.
- Miasto Chełm zajmuje powierzchnię 35,28 km², a gęstość zaludnienia w 2020 r. była wysoka i wynosiła 1 677,44 os./km². W 2021 r. gęstość zaludnienia wyniosła natomiast 1 707 os./km². Chełm jest jednym z gęściej zaludnionych miast w województwie lubelskim zaraz po Lublinie i Zamościu.
- Pod względem transportowym miasto jest dobrze skomunikowane, posiada połączenia z ważnymi trasami krajowymi oraz międzynarodowymi wpisującymi się w transeuropejską sieć transportową TEN-T, co stanowi istotny potencjał rozwojowy.
- Miasto Chełm charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, położone jest na terenie dwóch makroregionów geograficznych: Wyżyny Lubelskiej i Polesia Wołyńskiego.
- Całkowita powierzchnia Chełma objęta jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z którymi w północnej i północno-wschodniej części miasta skoncentrowane są strefy przemysłowe, w tym przede wszystkim tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, a także obszar powierzchniowej eksploatacji złoża kredy „Chełm”.

Ludność i procesy demograficzne⁴

- W 2010 r. miasto Chełm zamieszkiwało 66 537 osób, jednakże na przestrzeni lat odnotowano spadek liczby ludności o 8,1% i w 2020 r. miasto zamieszkiwało 61 135 osób. W 2021 r. według danych GUS, liczba ludności Chełma wyniosła natomiast 60 231 osób. Świadczy to o stopniowym zmniejszaniu populacji miasta, co implikuje konieczność poprawy jego sytuacji społeczno-ekonomicznej.
- Prognozy dotyczące liczby ludności pokazują, że liczba mieszkańców Chełma stale będzie się zmniejszać. Prognozuje się, że w 2030 r. liczba ludności wyniesie 55 244, zatem miasto odnotuje 17% spadek w liczbie ludności, w stosunku do 2010 r. Z uwagi na zmniejszającą się

---

³ Opracowane na podstawie danych BDL GUS oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chełm

⁴ Opracowane na podstawie danych BDL GUS

populację, samorząd powinien dążyć do profesjonalizacji usług i zapewnienia ciekawej oferty w mieście, w celu wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej.

- Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta w analizowanym okresie 2016-2020, utrzymywał się na zbliżonym poziomie. W 2020 r. wynosił 15,2%, a w 2021 r. 15,1%. Odsetek osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się z 62,4% w 2016 r. do 58,2% w 2021 r. W mieście widoczny jest wzrost liczby osób będących w wieku poprodukcyjnym o 4,6 pp. w ostatnich pięciu latach, co wskazuje na wyraźny i dynamiczny proces starzenia się społeczności lokalnej. W roku 2020 odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wynosił 26,0%, a w 2021 r. - 26,7%. Rosnący udział osób w wieku senioralnym wskazuje na konieczność podnoszenia standardów przede wszystkim usług medycznych, jak również rozwój ich oferty i zapewnienia dogodnych warunków życia tej grupie mieszkańców.
- W ostatnich latach przyrost naturalny utrzymywał się na poziomie ujemnym. W 2020 r. przyrost naturalny osiągnął wartość -6,01 na 1000 ludności, a w 2021 r. -7,6 na 1000 ludności. Na bardzo niską wartość wskaźnika w ostatnich latach miała niewątpliwie pandemia COVID-19 i związana z nią zwiększona umieralność, jednak już wcześniejsze niekorzystne wyniki mogą być powiązane ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, bądź niską dostępnością usług medycznych.
- Podobnie jak w przypadku wartości przyrostu naturalnego, również saldo migracji utrzymuje się na poziomie ujemnym. W 2020 r. wartość salda migracji w mieście Chełm wynosiła -438, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wartość -7,1. W 2021 r. saldo migracji w Chełmie wyniosła -6,6 na 1000 mieszkańców i mimo, iż wynik ten był lepszy niż w roku poprzednim, to ujemna wartość wskaźnika jest niekorzystna. W przypadku Chełma, wpływ na to może mieć obserwowany proces odpływu ludności z centrum miasta i jej preferencji do osiedlania się na terenach podmiejskich i wiejskich. Wskazane tendencje i wartości wskaźników świadczą o niskiej atrakcyjności osiedleńczej miasta.

Gospodarka i rynek pracy⁵

- W 2020 r. w mieście Chełm zarejestrowanych było 5 951 podmiotów gospodarczych, a więc o 111 więcej w porównaniu do roku 2016. W roku 2021 r. liczba zarejestrowanych podmiotów wyniosła 6 016, zatem w latach 2016-2021 nastąpił niewielki wzrost liczby podmiotów gospodarczych o około 3%.
- W latach 2016-2021 liczba podmiotów nowo zarejestrowanych była wyższa w stosunku do podmiotów wyrejestrowanych. Wyjątek stanowił rok 2018, kiedy to liczba podmiotów nowo

⁵ Opracowane na podstawie danych BDL GUS oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmie

zarejestrowanych wynosiła 556, a wyrejestrowanych 586. W kolejnych latach widoczne są pozytywne tendencje i przewaga podmiotów nowo zarejestrowanych nad wyrejestrowanymi (413 nowo zarejestrowanych i 303 wyrejestrowane w 2021 r.), co świadczy o poprawie koniunktury w gospodarce lokalnej.

- Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Chełmie w 2020 r. była zauważalnie niższa (973) w porównaniu do wskaźnika dla kraju (1 219) i jednocześnie wyższa niż wskaźnik dla województwa lubelskiego (920). W 2021 r. odnotowano niewielki wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności (999 w Chełmie, 961 w województwie i 1 270 w kraju).
- W mieście w ostatnich latach odnotowano wzrost wartości wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność na 1000 ludności, z 66 w 2016 r. do 72 w 2020 r. i 74 w 2021 r. Świadczy to o rosnącym potencjale rozwoju gospodarki lokalnej oraz rosnącej przedsiębiorczości wśród mieszkańców.
- Na terenie miasta funkcjonuje Chełmskie Centrum Aktywności Gospodarczej (CHCAG). Jest to kompleks nowoczesnych powierzchni magazynowych, produkcyjnych i biurowych, w którym przedsiębiorcy z sektora MŚP mają możliwość wynajmu lokali na preferencyjnych warunkach.
- W strukturze firm w mieście Chełm w latach 2016-2021 dominowały firmy z sektora prywatnego, stanowiąc ok. 96% wszystkich podmiotów, w którym przeważającą większość (ok. 75-77%) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Sektor publiczny to ok. 3% wszystkich firm. Struktura firm we wszystkich latach 2016-2021 była podobna.
- W przypadku firm działających na terenie miasta, w ostatnich latach (2020-2021) największą część stanowiły firmy zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów (ok. 23%), a następnie budownictwem (ok. 13%) oraz transportem (ok. 9%). Struktura firm we wszystkich latach 2016-2021 była podobna (handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów 23-27%, budownictwo 10-13%, transport 8-9%).
- Niemal 96% w strukturze firm w 2021 roku stanowiły mikro (zatrudniające do 9 osób) i małe przedsiębiorstwa (zatrudniające od 10-49 osób). W latach 2016-2021 nastąpił nieznaczny wzrost (3,5%) liczby mikroprzedsiębiorstw, przy jednoczesnym spadku liczby firm małych i średnich, kolejno o 5,3% i 11,9%.
- W 2020 r. przeciętne wynagrodzenie brutto w mieście Chełm wyniosło 4 582 zł, to o 941 zł mniej niż średnia dla kraju i 333 zł mniej od wartości wojewódzkiej. W 2021 r. przeciętne wynagrodzenie brutto wzrosło do 4 946 zł (por. województwo: 5 319 zł, kraj: 6 001 zł)
- W latach 2016-2019 liczba osób bezrobotnych systematycznie malała, osiągając w 2019 r. wartość 2 513. W wyniku pandemii COVID-19 liczba osób bezrobotnych w 2020 r. wzrosła

o ponad 9% w stosunku do roku poprzedniego. Liczba bezrobotnych w 2021 r. wynosiła natomiast 2 174.

- Analizując dane przedstawiające kategorie zarejestrowanych bezrobotnych można zauważyć, że dominującą grupę w latach 2016-2021 stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, a następnie osoby powyżej 50. roku życia. Świadczy to o mniejszej elastyczności lokalnego rynku pracy i niedopasowaniu kwalifikacji niektórych grup społecznych do jego potrzeb.

Środowisko naturalne⁶

- Według danych GUS lesistość w mieście Chełm w 2021 r. wynosiła 7,5%, a powierzchnia lasów zajmowała obszar 272,35 ha. W latach 2016-2021 nie odnotowano zmian w zakresie wzrostu lesistości na tym obszarze.
- Miasto Chełm leży pomiędzy dwoma kompleksami leśnymi – lasem Kumowa Dolina od północnego-zachodu i lasem Borek od wschodu. Na terenie lasu Borek znajduje się rezerwat przyrody Wolwinów o powierzchni 1,12 ha. W granicach miasta występują ponadto liczne pomniki przyrody.
- Otwarte tereny w dolinach rzek: Janówki i Uherki zostały wyznaczone w MPZP jako tereny wyłączone z zabudowy, co ma na celu ochronę naturalnego środowiska.
- Według danych GUS, w mieście Chełm znajduje się 6 parków spacerowo-wypoczynkowych o łącznej powierzchni ok. 50 ha (dane za 2021 r.). Natomiast parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej w latach 2016 i 2017 zajmowały łącznie ok. 157 ha, a w latach 2018-2021 ok. 153 ha.
- W mieście obserwowany jest problem związany z niską jakością powietrza. Wśród głównych źródeł zanieczyszczenia wskazuje się spalanie paliw kopalnych (niska i wysoka emisja) oraz transport. Wpływ na niską jakość powietrza ma również cementownia zlokalizowana w bliskim sąsiedztwie Chełma.

Infrastruktura sieciowa i gospodarka odpadami⁷

- W latach 2015-2020 w mieście Chełm odnotowano pozytywne zmiany w zakresie rozbudowy infrastruktury liniowej. Obecnie najbardziej powszechnym dostępem odznacza się instalacja wodociągowa. Zarówno w 2020 r., jak i 2021 r. dostęp do infrastruktury wodociągowej posiadało 97,2% mieszkańców miasta Chełm. Jest to wynik wyższy od wskaźnika województwa lubelskiego (87,4% w 2020 r. i 87,5% w 2021 r.). W 2020 r. i 2021 r. z kanalizacji korzystało natomiast 93,4% mieszkańców

⁶ Opracowane na podstawie danych BDL GUS

⁷ Opracowane na podstawie danych BDL GUS

miasta (por. województwo lubelskie 53,9% w 2020 r. i 54,0% w 2021 r.). Najstąbiej w mieście rozwinięta jest sieć gazowa, z której w 2020 r. korzystało 64% mieszkańców (por. województwo lubelskie 43,8%)⁸.

- W 2020 r. średnie zużycie wody na 1 mieszkańca miasta Chełm wynosiło 28,9 m³, a w porównaniu do 2016 r. odnotowano wzrost zużycia wody o blisko 6%. W 2021 r. średnie zużycie wody wynosiło natomiast 28,3 m³ na 1 mieszkańca.
- Wskaźnik zmieszanych odpadów zebranych w 2020 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Chełmie wyniósł 159,7 kg, a w 2021 r. – 172,5 kg. Wartości te były znacznie wyższe od wartości odnotowanych dla województwa lubelskiego (98,1 kg w 2020 r. i 130,2 kg w 2021 r.).
- W przypadku miasta Chełm za pozytywny należy uznać wzrost wielkości odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów. W 2017 r. wartość wskaźnika wynosiła 38,3%, natomiast w 2020 r. – 43,8%. W 2021 r. wskaźnik osiągnął wartość 55,1%⁹.

Kultura i dziedzictwo kulturowe¹⁰

- Na terenie miasta Chełm działają centra, domy, ośrodki kultury, kluby, świetlice, biblioteki, które w zdecydowanej większości są placówkami publicznymi. Głównymi instytucjami kultury, które zajmują się tworzeniem, upowszechnianiem i ochroną dziedzictwa kulturowego są: Chełmski Dom Kultury, Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza oraz Chełmska Biblioteka Publiczna im. Marii Pauliny Orsetti.
- Rok 2020 r. był specyficzny z uwagi na wystąpienie pandemii COVID-19 i nałożeniem związanych z nią ograniczeń. Zmniejszyła się liczba imprez, jak również liczba uczestników imprez. W 2019 r. zorganizowano 116 imprez, a w 2020 r. już tylko 59. W 2021 r. w mieście zorganizowano 115 imprez, w których udział brało około 32 265 osób (531,2 osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców).
- Również w przypadku analizy danych dotyczących bibliotek, wyraźnie widać spadki w liczbach odnotowywane w 2020 r. i 2021 r., co jest efektem panującej pandemii COVID-19. Zmniejszyła się liczba czytelników, jak również wypożyczeń.
- Korzystnie przedstawia się natomiast wskaźnik dotyczący czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności. W przypadku Chełma w 2020 r. było to 176, co stanowiło wartość o 36 wyższą

---

⁸ Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

⁹ Przedstawiono dane za lata 2017-2021 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za wcześniejsze lata

¹⁰ Opracowane na podstawie danych BDL GUS

niż w przypadku województwa (140) i blisko 90 wyższą niż wartość dla powiatu (89). W 2021 r. wartość wskaźnika wyniosła 161 (por. województwo: 137, kraj: 126).

Sport, rekreacja i turystyka¹¹

- Liczba klubów sportowych w 2016 r. wynosiła 20 i do 2020 r. zmniejszyła się do 18. Zmniejszyła się również liczba sekcji na terenie miasta – w 2016 roku ich liczba wyniosła 33, po czym w 2020 zmalała do 27, tj. o ponad 18% mniej.

W 2018 r. liczba członków wynosiła 1 591, a na przestrzeni analizowanych lat zmalała do 1 361 w 2020 r., tj. o ponad 14%¹². W latach 2016-2021 widoczny był spadek liczby turystów w mieście, na co wpływ miała pandemia COVID-19 i związane z nią ograniczenia w podróżowaniu. W 2016 roku liczba turystów odwiedzających Chełm wynosiła 17 785, natomiast w 2020 r. jedynie 9 777, a w 2021 r. – 11 725, z czego ok. 13,5% stanowili turyści zagraniczni. Analizując dane dotyczące miejsc noclegowych oraz udzielonych noclegów przypadających na 1000 ludności, widoczny jest niewielki wzrost wskaźnika miejsc noclegowych. W 2016 roku na 1000 ludności w Chełmie przypadało 7,08 miejsc noclegowych, a do roku 2021 wartość wskaźnika wzrosła do 8,45 (wzrost o ponad 19%). W 2021 r. wskaźnik udzielonych noclegów zmalał natomiast o około 22%, gdzie w 2016 roku wynosił 583,39, a w 2021 - 455,4.

- Oferta sportowa i rekreacyjna w mieście Chełm powinna zostać wzbogacona m.in. o nowoczesną infrastrukturę w tym zakresie, co pozytywnie wpłynie na poszerzenie możliwości spędzania wolnego czasu, wzrost poziomu atrakcyjności miasta i zwiększy komfort życia mieszkańców.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne¹³

- Grunty komunalne w Mieście Chełm stanowią 21% powierzchni całego miasta, a w latach 2016-2021 ich powierzchnia nie uległa znacznym zmianom - zanotowano niewielki spadek z 772 ha do 741 ha.
- Politykę przestrzenną, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm. W dokumencie wyznaczono cele, uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta, z uwzględnieniem zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

¹¹ Opracowane na podstawie danych BDL GUS

¹² Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

¹³ Opracowane na podstawie danych BDL GUS oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chełm

- Miasto Chełm według danych GUS w całości objęte jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co odgrywa ważne znaczenie w kontekście prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, dzięki większej kontroli w tym zakresie.
- Obecnie w mieście obowiązuje Lokalny Program Rewitalizacji miasta Chełm na lata 2017-2023, w którym do realizacji zaplanowano 17 projektów podstawowych. Wśród najbardziej kosztochłonnych projektów można wskazać na Rewitalizację Placu Doktora Edwarda Łuczkińskiego wraz z zabytkowymi piwnicami w Chełmie (31 191 875,17 zł), Rewaloryzację obiektów Zespołu Katedralnego w Chełmie (18 854 735,00 zł) oraz Rewitalizację Śródmieścia miasta Chełm (15 000 000,00 zł).

Bezpieczeństwo publiczne¹⁴

- Na przestrzeni lat 2018-2021 w mieście rokrocznie odnotowywano po 9 zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz 6 miejscowych zagrożeń przypadających na 1000 mieszkańców. Wyjątek stanowił rok 2020, kiedy to wartość wskaźników wyniosła odpowiednio 12 i 10¹⁵.
- W Mieście Chełm w latach 2018-2020 zarejestrowano pozytywne zjawisko zmniejszania się liczby przestępstw, z jednoczesnym wzrostem ich wykrywalności. W analizowanych latach liczba dokonanych przestępstw zarejestrowanych przez policję spadła o 190, przy wykrywalności utrzymującej się na poziomie około 80%. W 2021 r. nastąpił jednak gwałtowny wzrost liczby przestępstw o ok. 37% względem roku 2020 (1283 odnotowane przestępstwa w 2020 r.). Wzrosła również wykrywalność do poziomu 87%. Wzrost przestępczości może skutkować spadkiem poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, jednak zwiększanie wykrywalności przestępstw może mieć wpływ na wzrost zaufania do organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.
- Najwięcej popełnionych przestępstw zarejestrowanych przez policję w Mieście Chełm w 2020 r. stanowiły te o charakterze kradzieży cudzej rzeczy (33% z 1283 zarejestrowanych przestępstw), natomiast w 2021 r. przestępstwa o charakterze gospodarczym¹⁶ (39,5% z 1756 zarejestrowanych przestępstw).

---

¹⁴ Opracowane na podstawie danych BDL GUS oraz Informacji Komendanta Miejskiego Policji w Chełmie o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Chełm na lata 2018-2021

¹⁵ Przedstawiono dane za lata 2018-2021 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za wcześniejsze lata

¹⁶ W rozdziale XXXVI Kodeksu karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.) wymienione są następujące przestępstwa gospodarcze: wyrządzenie szkody w obrocie gospodarczym, łapownictwo, wyłudzenie kredytu, wyłudzenie odszkodowania, pranie pieniędzy, udaremnienie zaspokożenia wierzyciela, pokrzywdzenie wierzyciela, zaspokożenie wyłącznie wybranych wierzycieli, niewłaściwe prowadzenie dokumentacji prowadzonej działalności gospodarczej, wyzysk kontrahenta, zakłócenie przetargu publicznego, fałszowanie

- W mieście Chełm w latach 2016-2021 rocznie odnotowywano ok. 20 wypadków drogowych (wyjątkiem był rok 2020, kiedy to miały miejsce 33 wypadki). Ich głównym powodem jest zwykle nieustępowanie pierwszeństwa przejazdu oraz niedostosowanie prędkości do warunków ruchu. W przypadku kolizji w 2021 r. nastąpił gwałtowny wzrost – odnotowano bowiem 1048 przypadków, których powodami były m.in.: zderzenia ze zwierzętami, niewłaściwy stan jezdni, gwałtowne hamowanie czy nieprawidłowa zmiana pasa ruchu. Pozytywnym aspektem jest fakt, że na przestrzeni tych lat nie odnotowano ofiar śmiertelnych.
- Infrastruktura krytyczna¹⁷ miasta Chełm ma wpływ na bezpieczeństwo jego mieszkańców, a także duże znaczenie dla sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, instytucji i przedsiębiorców. Stan infrastruktury krytycznej w mieście Chełm można uznać za zadowalający. Pozytywnym aspektem jest przede wszystkim skomunikowanie miasta z ważniejszymi ośrodkami w kraju i za granicą oraz dostępność sieci wodociągowej. Chełm charakteryzuje też wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców i poziom zaufania do organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do utrzymania dobrego stanu infrastruktury krytycznej w mieście, a następnie jego podniesienia, niezbędne jest jednak podjęcie działań ukierunkowanych na zapobieganie zakłóceniom jej funkcjonowania, a więc przede wszystkim bieżącą modernizację sieci wodociągowych i infrastruktury drogowej. Kluczowym aspektem są również inwestycje w odnawialne źródła energii i wspieranie transportu niskoemisyjnego i zeroemisyjnego, co pozytywnie wpłynie na polepszenie stanu środowiska i zapewni miastu bezpieczeństwo dostaw energii.
- Brak zarządzania kryzysowego i realizacji inwestycji w podstawowe elementy miejskiej infrastruktury krytycznej mogą przyczynić się do obniżenia odporności miasta na zagrożenia, a tym samym obniżenia poziomu bezpieczeństwa lokalnej społeczności. Ważne jest zatem utrzymanie sprawnego systemu zarządzania kryzysowego i zapewnienie wzajemnego powiadamiania podstawowych jednostek funkcjonujących w mieście w zakresie wystąpienia zagrożeń i sytuacji kryzysowych, a podobne działania powinny skupiać się na zwiększaniu

---

znaków identyfikacyjnych, fałszowanie wskazań licznika w pojeździe. Pozostałe przestępstwa o charakterze gospodarczym, stypizowane w innych miejscach kodeksu karnego to: cyberprzestępczość, oszustwa komputerowe, wyłudzenia VAT, sprzedajność, przekupstwo, płaćna protekcja.

¹⁷ Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 261 z późn. zm.) infrastruktura krytyczna to systemy oraz wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców. Infrastruktura krytyczna obejmuje systemy: zaopatrzenia w energię, surowce energetyczne i paliwa, łączności, sieci teleinformatycznych, finansowe, zaopatrzenia w żywność, zaopatrzenia w wodę, ochrony zdrowia, transportowe, ratownicze, zapewniające ciągłość działania administracji publicznej, produkcji, składowania, przechowywania i stosowania substancji chemicznych i promieniotwórczych, w tym rurociągi substancji niebezpiecznych.

dostępności do informacji o ewentualnych awariach, m.in. poprzez rozwój systemu monitoringu i alarmowania.

Polityka społeczna¹⁸

- Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej od 2016 do 2020 roku zmalała o około 37%. W roku 2016 liczba ta wynosiła 3 980 osób, natomiast w 2020 roku było to 2 513 osób¹⁹. Na przestrzeni lat 2016-2020 widoczny jest spadek zasięgu korzystania z pomocy społecznej z wartości na poziomie 6,2% do 4,1% ludności ogółem, co świadczy o zmniejszającym się zapotrzebowaniu na środowiskową pomoc społeczną. Jest to pozytywne zjawisko dla miasta wskazujące, że coraz więcej mieszkańców radzi sobie samodzielnie i nie potrzebuje pomocy ze strony instytucji pomocowych.
- W analizowanych latach zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego miał tendencję spadkową. Udział osób korzystających z pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w 2016 r. utrzymywał się na poziomie 4,1%, następnie w ciągu pięciu lat spadł o 1,4 pp. i w 2020 roku wynosił 2,7%. To pozytywne zjawisko zaobserwowane w latach 2016-2020 wskazujące na coraz mniejsze zapotrzebowanie mieszkańców na pomoc ze strony miasta. Sytuacja wyglądała podobnie w przypadku zasięgu i liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej powyżej kryterium dochodowego, gdzie również widoczna była tendencja spadkowa – w 2020 r. wartość wskaźnika wyniosła 1,4% i spadła o 0,7 pp. względem roku 2016. Przedstawiona sytuacja jest wynikiem wsparcia ze strony państwa i przyznawanych świadczeń 500+, a także poprawiającej się sytuacji na rynku pracy. Malejący odsetek osób korzystających z pomocy społecznej koresponduje bowiem z malejącą stopą bezrobocia, co jest tendencją obserwowaną w kraju.
- W 2020 r. 3 534 rodzinom udzielono świadczeń z pomocy społecznej, a głównymi przyczynami przyznania pomocy było ubóstwo, stanowiące 26% łącznej liczby udzielonych w danym roku świadczeń, bezrobocie (22% udzielonych świadczeń) oraz długotrwała lub ciężka choroba (17% udzielonych świadczeń). Drastycznie wrosła ilość rodzin, którym udzielono pomocy z przyczyn sytuacji kryzysowych, co było spowodowane pandemią COVID-19, która wybuchła w 2020 roku. W 2021 r. świadczeń z pomocy społecznej udzielono 3 113 rodzinom, a wśród głównych przyczyn przyznania pomocy znalazły się: długotrwała lub ciężka choroba (stanowiąca 25,5% wszystkich świadczeń), ubóstwo (24,5% świadczeń) i bezrobocie (19,8% świadczeń).

---

¹⁸ Opracowane na podstawie danych BDL GUS

¹⁹ Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

- Na terenie Miasta Chełm widoczne jest zmniejszanie się z roku na rok liczby udzielanych porad lekarskich. W 2021 r. udzielono 395 597 porad, a więc o ok. 3,8% mniej względem roku 2016.
- Według danych GUS od 2017 r. liczba przychodni stopniowo się zmniejsza i ostatecznie w 2021 r. w mieście funkcjonowało 40 takich placówek.
- Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba aptek na terenie miasta zmniejszyła się o 6, a w 2021 r. zlikwidowano kolejną placówkę. W związku z tym zmieniła się również liczba mieszkańców przypadających na jedną aptekę. W 2021 r. odnotowano 2510 osób przypadających na aptekę, co w porównaniu z 2020 r. (2445 osób na aptekę) i 2016 r. (2056 osób na aptekę) świadczy o zmniejszającej się dostępności aptek na terenie miasta.
- Tendencja spadkowa w przypadku liczby lekarzy, pielęgniarek i położnych na 10 tys. ludności jest negatywnym zjawiskiem. Oznacza, że z roku na rok jest coraz mniej medyków, co przekłada się na jakość usług medycznych w mieście Chełm. W 2020 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało średnio 64,8 lekarzy oraz 132,5 pielęgniarek i położnych²⁰.
- W latach 2016-2020 liczba mieszkań w Chełmie wzrosła o około 2%. Widoczny jest również wzrost wskaźnika liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (o 14,2 na 1000 mieszkańców). W 2020 r. liczba mieszkań na 1000 ludności wyniosła 426,6²¹.
- W mieście Chełm na przestrzeni lat 2016-2020 widoczny jest niewielki wzrost odsetka mieszkań wyposażonych w instalacje gazu sieciowego (wzrost z 62,7% w 2016 r. do 64,1% w 2020 r.)²². Odsetek mieszkań wyposażonych w ustęp spłukiwany, łazienkę, centralne ogrzewanie, dostęp do wodociągu utrzymywał się na stabilnym poziomie powyżej 90%.
- Wydane pozwolenia na budowę nowych budynków jednorodzinnych w roku 2016 wynosiły 39, natomiast w 2020 r. już 50, a w 2021 r. 65. W latach 2016-2021 odnotowano zatem wzrost o ok. 40%, co jest pozytywnym zjawiskiem.

Edukacja i wychowanie²³

- Dostępność usług opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek oświatowych w mieście Chełm jest stosunkowo wysoka. Miasto charakteryzuje wysoki odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. W 2020 r. w Chełmie 282 dzieci, tj. ok. 21,7% dzieci do 3. roku życia było objętych opieką żłobkową, a więc o 11,7 pp. więcej niż w przypadku całego województwa (10,0%), co jest pozytywnym zjawiskiem.

²⁰ Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

²¹ Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

²² Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

²³ Opracowane na podstawie danych BDL GUS oraz danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie <https://oke.krakow.pl/>

W 2021 r. odsetek ten wyniósł 28,3% w przypadku Chełma i 13,0% w przypadku województwa lubelskiego. Na terenie miasta Chełm w 2021 r. działało 7 żłobków, zapewniających 412 miejsc.

- Analizując 12 jednostek przedszkolnych publicznych i 8 niepublicznych w Mieście Chełm, widoczny jest wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2016 r. odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił 106,2%, w 2020 r. 122,9%, a w 2021 r. 126,0%, co świadczy o tym, iż do lokalnych przedszkoli uczęszczają również dzieci zamieszkujące poza granicami miasta.
- W roku 2016 na terenie miasta Chełm funkcjonowało 15 placówek szkolnych, a łączna liczba uczęszczających do nich dzieci wynosiła 3 576. W kolejnych latach liczba szkół nie uległa zmianie, jednak w 2020 r. zwiększyła się liczba uczniów o 1 195 (33%) względem roku 2019. Średnia liczebność klasy w mieście w 2020 roku wynosiła 19 osób²⁴.
- Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych w 2020 roku w mieście wynosił 104,54²⁵. Co więcej, na przestrzeni czterech lat utrzymywał się on na wyższym poziomie w porównaniu do województwa lubelskiego i kraju. Obciążenie lokalnych szkół jest zatem stosunkowo duże, na co wpływ może mieć konkurencyjna oferta kształcenia i wysoki poziom nauczania.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty przedstawiają się bardzo pozytywnie dla miasta Chełm. W 2022 r. wyniki osiągnęły następujące wartości: język polski 63,2%, matematyka 57,6%, j. angielski 69,8%; w porównaniu do całego województwa były one wyższe o około 2 pp. z języka polskiego, ok. 2 pp. z matematyki oraz ok. 6 pp. z języka angielskiego. W Chełmie zauważalny jest zatem wzrost średnich wyników z egzaminu z matematyki i języka angielskiego w porównaniu do roku 2019, kiedy to uczniowie ósmych klas uzyskali odpowiednio 44,0% i 60,7%. W przypadku języka polskiego odnotowano natomiast spadek wartości wyników z języka polskiego o 1,2 pp. (64,4% w 2019 r.)
- Średnie wyniki egzaminu maturalnego w mieście Chełm w 2022 r. kształtowały się następująco: język polski 48%, język angielski 71%, matematyka 56%. W porównaniu do średnich wyników w województwie lubelskim (język polski 53%, język angielski 74%, matematyka 58%), są one stosunkowo słabe. Zauważalny jest jednak wzrost średnich wyników z egzaminu maturalnego z języka angielskiego i matematyki względem roku 2016, kiedy to uczniowie lokalnych szkół uzyskali odpowiednio ok. 65% i 54%. W przypadku egzaminu z języka polskiego odnotowuje się natomiast spadek o ok. 4 pp.

---

²⁴ Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

²⁵ Przedstawiono dane za rok 2020 ze względu na brak udostępnienia przez GUS danych za 2021 r.

- W latach 2016-2019 wyniki egzaminu gimnazjalnego w mieście Chełm były porównywalne do średnich wyników w województwie lubelskim²⁶.
- W mieście funkcjonuje placówka wychowania pozaszkolnego, jaką jest Młodzieżowy Dom Kultury, realizujący zadania m.in. edukacyjne, wychowawcze, kulturalne czy opiekuńcze.
- Na terenie miasta funkcjonuje Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie, która ma duży wpływ na rozwój miasta. Uczelnia dysponuje szeroką ofertą kształcenia m.in. na kierunkach inżynierskich i filologicznych czy specjalnościach lotniczych i przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez rozwój infrastruktury i bazy dydaktycznej. Planowana inwestycja zakładająca budowę „Miasteczka Medycznego”, Instytutu Nauk Medycznych, będzie miała wpływ na zwiększenie konkurencyjności miasta, a nawet podniesienie jego rangi do rangi miasta akademickiego. Ponadto, w mieście działa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie²⁷. Obie uczelnie dysponują zróżnicowaną, wzajemnie się uzupełniającą, ofertą dydaktyczno-naukową.

Kapitał społeczny²⁸

- Frekwencja podczas wyborów samorządowych w Mieście Chełm w latach 2006-2018 była niższa w porównaniu do średniej dla województwa czy kraju. Odnotowano jednak wzrost o 6,67 pp. w 2018 r. w stosunku do 2006 r.
- W latach 2016-2019 odnotowano pozytywne zmiany i wzrost liczby oddanych głosów w ramach budżetu obywatelskiego, co świadczy o rosnącym poziomie aktywności obywatelskiej. W 2019 r. oddano o blisko 3200 głosów więcej niż w 2016 r. W 2020 r. poziom partycypacji mieszkańców był niższy, co mogło mieć związek z wystąpieniem pandemii COVID-19.
- W 2020 r. na terenie miasta Chełm funkcjonowało 183 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 31 fundacji, a w 2021 r. 182 stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz 32 fundacje. W latach 2016-2021 nastąpił spadek liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych o ok. 11%. Warto także zauważyć, że jednocześnie wzrosła liczba fundacji – o ok. 39%. Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w 2021 r. w mieście Chełm wynosił 36 (35 w 2020 r.) i był niższy niż wskaźnik dla województwa (40) – taka tendencja widoczna była w każdym analizowanym roku.

²⁶ Ze względu na reformę szkolnictwa, w 2019 r. odbył się ostatni egzamin gimnazjalny.

²⁷ Do 15 kwietnia 2022 r. Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie. Od 30 sierpnia 2022 r. Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławiu.

²⁸ Opracowane na podstawie danych BDL GUS, Państwowej Komisji Wyborczej i danych Urzędu Miasta Chełm

Finanse samorządu²⁹

- Sytuacja finansowa miasta Chełm jest dobra. W 2020 r. dochody wyniosły 494,8 mln, a w 2021 r. – 548,3 mln zł i w obu latach przewyższyły wydatki, co pozwala na realizację nowych przedsięwzięć. Analizując dane finansowe, w 2021 r. widoczny jest przyrost w rocznych dochodach miasta średnio o 82% względem roku 2016 (301,8 mln zł).
- Pozytywnym zjawiskiem dla miasta Chełm jest wzrost dochodów na jednego mieszkańca. W roku 2016 wynosiły 4 719,99 zł, w 2020 r. aż 8 035,34 zł, a w 2021 r. 9 026,88 zł, co w latach 2016-2021 daje wzrost rzędu około 91%.
- Głównym źródłem dochodów miasta Chełm w ostatnich latach były dochody własne, stanowiące ponad 30% wszystkich dochodów w latach 2020 i 2021, co należy uznać za pozytywne z uwagi na możliwości swobodnego zarządzania tymi środkami. Udział subwencji w strukturze dochodów miasta był niewiele niższy i wynosił ok. 28,6% w 2020 r. i 29,5% w 2021 r.
- Największe wydatki w ostatnich dwóch latach miasto zanotowało w sektorze oświata i wychowanie (166 mln zł w 2020 r. i 183 mln zł w 2021 r.) oraz transport i łączność (109 mln zł w 2020 r. i 92 mln zł w 2021 r.)
- Miasto Chełm w 2020 r. aktywnie realizowało nowe inwestycje, na które łącznie przeznaczono ponad 133 mln zł. Miasto uzyskało również dofinansowanie unijne w kwocie ponad 90 mln zł. Natomiast w 2021 r. około 24% ogólnych wydatków miasta stanowiły wydatki inwestycyjne, które są swoistym wyznacznikiem poziomu rozwoju jednostki samorządowej, gdyż dzięki niemu możliwa jest analiza wzrostu jakości życia na danym terenie. W mieście Chełm w ostatnich latach wydatki inwestycyjne osiągały stosunkowo wysoki poziom, w porównaniu do średniego poziomu w województwie lubelskim (16% w 2021 r.). Wysoki udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach miasta stanowi podstawę jego wielokierunkowego rozwoju.
- Analizując udział zobowiązań według tytułów dłużnych ogółem w dochodach ogółem w mieście, można zauważyć, że udział ten zmniejszył się w ostatnich trzech latach, w 2020 r. wynosił 32,4%. W przypadku obciążenia dochodów własnych obsługą zadłużenia można zauważyć wahania wartości wskaźnika (wzrost do 7,6% w 2019 r.). W 2020 r. wartość ta wynosiła 3,5%. Wzrost zadłużenia miasta i przeznaczanie środków na spłatę długu, powoduje, że środki samorządu są ograniczone, a realizacja inwestycji możliwa jest wyłącznie przy dużym udziale środków zewnętrznych.

---

²⁹ Opracowane na podstawie danych BDL GUS

I.3.2 Wnioski z badań społecznych

Przeprowadzone badanie kwestionariuszowe miało charakter ilościowy. Ze względu na dobór próby (417 respondentów) oraz jej założoną wielkość nie ma ono charakteru reprezentatywnego, niemniej jako sondaż opinii pozwala na wnioskowanie na temat aktualnych nastrojów i opinii społecznych w mieście, co zaprezentowano poniżej.

- W przeprowadzonym badaniu ankietowym wzięło udział 417 mieszkańców miasta Chełm, z czego blisko 55% stanowiły kobiety. W strukturze przeważały osoby w wieku produkcyjnym.
- W przeprowadzonym badaniu nieznacznie dominowały osoby (47,7%) pozytywnie oceniające miasto Chełm jako miejsce zamieszkania. Osoby negatywnie oceniające miasto stanowiły blisko 40% respondentów. Zbliżony odsetek ocen pozytywnych jak i negatywnych, może świadczyć o krytycznej ocenie rozwoju miasta.
- Odsetek deklarujących chęć dalszego zamieszkiwania Chełma jest stosunkowo niski (50,6%) i wynika z niezadowolającego poziomu życia w mieście i niedostatecznie atrakcyjnego rynku pracy.
- Wśród najlepiej ocenionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie Miasta Chełm, ankietowani wskazują na dostępność miejsc usługowych i handlu (60,7%), dostępność lokali gastronomicznych (59,9%) oraz dostępność transportu publicznego (52,7%). Oznacza to, że miasto zapewnia swoim mieszkańcom podstawowe usługi, miejsca handlu czy gastronomii i to jego podstawowa i wysoko oceniana zaleta.
- Najgorzej oceniono dostępność usług medycznych (63,5% odpowiedzi negatywnych). Poprawa i zmiany w tym zakresie są szczególnie istotne z uwagi na obecne procesy starzenia się społeczności lokalnej oraz rosnące potrzeby mieszkańców. Ponadto, mieszkańcy biorący udział w badaniu wykazują niezadowolenie z kwestii infrastrukturalnych (jakość dróg, stan techniczny chodników i oświetlenia), a także kwestie związane ze środowiskiem, m.in. niską jakością powietrza czy czystość na terenie miasta. Wskazane elementy stanowią istotne wyzwanie i wymagają poprawy, co znacząco przyczyni się do wzrostu jakości życia mieszkańców.
- Wśród głównych atutów miasta, ankietowani wskazują lokalizację (20,1%) oraz atrakcyjność turystyczną (19,7%).
- Istotny problem oraz słabą stroną miasta z perspektywy respondentów stanowią kwestie związane z lokalnym rynkiem pracy oraz kwestie infrastrukturalne.
- Podstawową potrzebę mieszkańców biorących udział w badaniu stanowi ożywienie rynku pracy poprzez powstawanie nowych miejsc pracy. Ważne są również kwestie związane ze stworzeniem atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.

- Wśród problemów społecznych występujących w Chełmie, które ankietowani wskazywali najczęściej, znalazło się: bezrobocie, starzenie się społeczności oraz niska aktywność społeczna i obywatelska.
- Respondenci bardzo krytycznie ocenili wszystkie poddane weryfikacji aspekty związane z rynkiem pracy. W każdej z badanych kategorii odpowiedzi pozytywne stanowiły stosunkowo niewielki odsetek. Najgorzej oceniono aspekt dotyczący wysokości zarobków, a następnie możliwości znalezienia „dobrej” pracy. Struktura odpowiedzi potwierdza tezę mówiącą o konieczności budowania strategii rozwoju w ścisłej korelacji z aspektami gospodarczymi oraz demograficznymi, stanowiącymi podstawowe wyzwanie stojące przed samorządem rozpatrując jego rangę jako miasta przygranicznego i ośrodka gospodarczego.
- Wybierane przez respondentów kierunki rozwoju ściśle związane są z występującymi w Chełmie problemami. Dla mieszkańców miasta Chełm biorących udział w badaniu kluczowym znaczeniem jest silna gospodarka, w rozumieniu atrakcyjności inwestycyjnej oraz rynek pracy.
- Najczęściej wskazywane skojarzenia dotyczące miasta są negatywne i odnoszą się do niskiej zamożności, jak również przestarzałej infrastruktury (łącznie 51,5% wskazań). W następnej kolejności respondenci określali miasto jako spokojne (ok. 17%), co stanowi jego istotny atut.

I.3.3 Podsumowanie - potencjały i bariery rozwojowe

Poniższe wnioski i zagadnienia będą stanowiły domeny dla zdefiniowania poziomu operacyjnego interwencji w postaci kierunków działań.

Sfera gospodarcza

- Miasto Chełm jest atrakcyjnym miejscem do inwestycji z uwagi na dogodne położenie na skrzyżowaniu drogi krajowej DK12 i dróg wojewódzkich, jak również przebieg linii kolejowych. Miasto zajmuje powierzchnię 35,28 km², w związku z czym zidentyfikowanym deficytem ograniczającym potencjał i możliwości rozwojowe jest niedostateczna powierzchnia terenów inwestycyjnych. Kluczowe jest zatem poszerzenie obszarów inwestycyjnych poprzez włączenie w granice miasta nowych obszarów, stanowiących potencjał do rozwoju stref aktywności gospodarczej. Przyczyni się to do przyciągnięcia nowych inwestorów, dzięki którym możliwe będzie zapewnienie miejsc pracy dla mieszkańców Chełma. Na terenie miasta funkcjonuje Chełmskie Centrum Aktywności Gospodarczej – jest to kompleks nowoczesnych powierzchni magazynowych, produkcyjnych i biurowych, w którym przedsiębiorcy z sektora MŚP mają możliwość wynajmu lokali na preferencyjnych warunkach.
- Wzmocnienie rangi ośrodka nastąpić może poprzez rozwój turystyki i bazy kulturalnej. Chełm, będący miastem charakteryzującym się urozmaiconą rzeźbą terenu i bogactwem środowiska przyrodniczego, z uwagi na obecność m.in. Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, Chełmskiego Parku Krajobrazowego czy obszaru Natura 2000, ma szansę na wzmocnienie swojej roli i rozwój poprzez zintensyfikowanie pełnionych funkcji. Wykorzystanie potencjału turystycznego w postaci obszarów chronionych, Górki Chełmskiej czy Chełmskich Podziemi Kredowych możliwe będzie przy budowie odpowiedniej infrastruktury okołoturystycznej. Istotnym aspektem w tym zakresie jest również rozwijanie atrakcyjnej oferty kulturalnej dostosowanej do wszystkich grup mieszkańców oraz z uwzględnieniem trendów obserwowanych w branży turystycznej. Położenie i bliskość granic stanowią kolejny potencjał, w oparciu o który warto budować i poszerzać ofertę turystyczną. Warto również zintensyfikować działania promocyjne we współpracy z innymi gminami w ramach Chełmskiego Obszaru Funkcjonalnego.
- Analizując dane przedstawiające kategorie zarejestrowanych bezrobotnych można zauważyć, że dominującą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne, a następnie osoby powyżej 50. roku życia, co świadczy o mniejszej elastyczności lokalnego rynku pracy i niedopasowaniu

kwalifikacji niektórych grup społecznych do jego potrzeb. Wśród zawodów nadwyżkowych³⁰ według prognoz na 2023 r. można wskazać następujące: filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy, socjolodzy i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych, pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej, specjaliści technologii żywności i żywienia oraz technicy mechanicy. Jako zawody deficytowe³¹ wskazuje się m.in. kierowców samochodów ciężarowych, szefów kuchni, a także pielęgniarki i położne oraz lekarzy, których ranga rośnie ze względu na konsekwencje pandemii i obserwowane starzenie społeczeństwa. Miasto powinno skupić się na dostosowywaniu kierunków kształcenia do wymagań lokalnego rynku pracy oraz obserwowanych tendencji. W 2021 r. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Chełmie była zauważalnie niższa (999) w porównaniu do wskaźnika dla kraju (1 270), jednakże jednocześnie przewyższała wskaźnik dla województwa (961). Ponadto przeciętne wynagrodzenie brutto w mieście Chełm wyniosło 4 946 zł, a więc o 373 zł mniej niż średnia dla województwa i o 1 055 zł mniej od średniej wartości krajowej. Istotny jest zatem rozwój gospodarczy, stworzenie nowych miejsc pracy i promowanie postawy przedsiębiorczej wśród mieszkańców. Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój gospodarczy są szczególnie istotne z uwagi na zaklasyfikowanie miasta w ramach krajowych obszarów strategicznej interwencji, jako miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze. Podjęte usprawnienia w tym zakresie bezpośrednio przełożą się na wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka o znaczeniu subregionalnym.

Sfera społeczna

- Udział ludności będącej w wieku przedprodukcyjnym w 2021 r. wynosił 15,1%. Zmiana liczby osób w tej grupie jest nieznaczna (spadek o 0,3 pp. względem roku 2016), jednakże w Chełmie obserwuje się zjawisko opuszczania miasta przez osoby młode w celu kontynuowania nauki np. w Lublinie, które to następnie decydują się na pozostanie w nim. Odptyw młodych, wykształconych mieszkańców powoduje zmniejszanie się zasobów kapitału ludzkiego w mieście, w szczególności osób stanowiących główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego. Odsetek dzieci objętych opieką przedszkolną w 2021 r. wynosił natomiast 126%, co świadczy o tym, że do placówek zlokalizowanych w Chełmie uczęszczają również dzieci z gmin sąsiednich. Wzrost odsetka dzieci objętych opieką żłobkową i przedszkolną świadczy o wysokim poziomie zainteresowania rodziców tymi formami opieki, a więc koniecznością ich upowszechnienia i podnoszenia standardów. W Chełmie zlokalizowane są również placówki

---

³⁰ www.barometrzwodow.pl - zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

³¹ www.barometrzwodow.pl - zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

kształące na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, jak również uczelnie wyższe. Oferta edukacyjna powinna skupiać się na dostosowaniu kierunków kształcenia do lokalnego rynku pracy i obserwowanych tendencji i zjawisk. Ważne jest również wzmocnienie potencjału związanego z obecnością na terenie miasta uczelni wyższych – Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie i Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie. Poszerzenie oferty kierunków oraz nawiązanie współpracy między przedsiębiorcami a placówkami edukacyjnymi pozwoli na stopniowe wprowadzenie młodych osób na rynek pracy, przy jednoczesnej promocji miasta jako ośrodka atrakcyjnego do życia i pracy.

- Chełm jest jednym z gęściej zaludnionych miast w województwie lubelskim, jednakże w ostatnich latach w mieście obserwuje się stopniowe zmniejszanie się populacji. Miasto się wyludnia, co potwierdzają również ujemne wartości salda migracji. Mieszkańcy przeprowadzają się na obszary podmiejskie, co jest wynikiem rozwoju infrastruktury na tych obszarach, a często również (szczególnie na obszarach wiejskich) lepszej jakości środowiska przyrodniczego. Z uwagi na nasilone zjawisko migracji związane z sytuacją na Ukrainie, kluczowe jest podjęcie działań związanych z rozwojem gospodarki mieszkaniowej. Ponadto, ze względu na wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w społeczeństwie, należy prowadzić aktywną politykę społeczną, ze szczególnym wskazaniem na politykę senioralną.
- Chełm jako priorytetowy ośrodek rozwoju funkcji kultury o ugruntowanym znaczeniu i tradycjach kulturotwórczych powinien dążyć do systematycznej rozbudowy i poszerzenia oferty w odniesieniu do rosnących oczekiwań zarówno mieszkańców, jak i turystów. W opinii interesariuszy biorących udział w procesie opracowania dokumentu, Chełm posiada niewystarczającą ofertę spędzania czasu po pracy (życia miejskiego). Poszerzenie oferty usług z obszaru kultury i rozrywki przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, ale również podniesie rangę miasta i jego atrakcyjność.
- Odsetek osób oceniających pozytywnie ofertę sportową i rekreacyjną w mieście wynosił niewiele ponad 37%. Rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura wraz z bogatą ofertą skierowaną do różnych grup mieszkańców wpływa na poprawę jakości życia. Jest ona jednym z elementów zapewniających przyjazne warunki życia, które wskazało ponad 30% respondentów jako istotny kierunek rozwojowy, zaraz po budowie silnej gospodarki.
- W badaniu ankietowym blisko 61% respondentów wskazało, że niska aktywność społeczna i obywatelska jest jednym z istotnych problemów społecznych obserwowanych w mieście. Potwierdzeniem są również dane dotyczące frekwencji w wyborach samorządowych (które są niższe niż średnia dla województwa czy kraju), czy niższa liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Mieszkańcy stanowią siłę napędową rozwoju

gospodarczego, a więc istotne jest włączenie ich w procesy decyzyjne i stworzenie warunków do budowania wysokiej jakości kapitału ludzkiego.

- Miasto posiada sporządzony Lokalny Program Rewitalizacji, wskazujący działania mające na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych z kryzysu. Systematyczna realizacja zaplanowanych projektów i kompleksowa rewitalizacja umożliwi ożywienie społeczno-gospodarcze, poprawę ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni publicznych, jak również wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców. Jest to szczególnie istotne z uwagi na zidentyfikowanie miasta podczas prowadzonych warsztatów jako ośrodka różnych oblicz podzielonego na strefy dobrze rozwinięte oraz te wymagające ożywienia.
- Sprawne funkcjonowanie samorządu oraz prowadzenie dialogu z mieszkańcami pozwoli na efektywną realizację zaplanowanych przedsięwzięć i rozwój miasta. Pandemia, która rozpoczęła się w 2020 r. znacząco wpłynęła na wzmocnienie roli cyfryzacji w życiu codziennym i zwróciła uwagę na konieczność usprawnienia funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej, m.in. urzędów, poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii. Upowszechnienie i wprowadzanie nowoczesnych e-usług odgrywać będzie kluczową rolę w podnoszeniu jakości świadczonych usług.

Sfera przestrzenna

- Chełm stanowi rdzeń Chełmskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz jest ośrodkiem subregionalnym w województwie lubelskim. Cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną, jednakże kluczowe jest systematyczne podnoszenie standardów i jakości infrastruktury, jak również promocja transportu i rozwiązań intermodalnych. W celu kompleksowego rozwoju obszaru funkcjonalnego i zapewnienia spójności przestrzennej, ważna jest poprawa dostępności komunikacyjnej i transportowej, co możliwe będzie m.in. poprzez realizację inwestycji związanych z budową obwodnicy południowej i północnej oraz rozbudową drogi ekspresowej. Dodatkowo zwiększenie poziomu wykorzystania transportu niskoemisyjnego będzie miało pozytywny wpływ na stan środowiska, w szczególności jakość powietrza. Wzmacnianie funkcji subregionalnych Chełma będzie również zabezpieczone poprzez planowaną realizację obwodnicy miasta.
- Ze względu na postępujący kryzys klimatyczny, za uzasadnione uznaje się prowadzenie działań informacyjnych oraz szkoleń i zajęć z zakresu edukacji ekologicznej i możliwych skutków kryzysu klimatycznego. Problemem zauważanym w mieście jest niezadowalająca jakość powietrza, będąca wynikiem niskiej emisji, która ma wpływ na jakość życia i zdrowie mieszkańców. Ponadto miasto zostało zaklasyfikowane do obszarów umiarkowanie

zagrożonych suszą, z możliwym wystąpieniem przede wszystkim suszy hydrologicznej³². W mieście znajdują się również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (raz na 100 lat) i wysokie (raz na 10 lat). Ze względu na uwarunkowania rozwojowe i specyfikę obszaru, ważne jest wzmacnianie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne.

- Kształtowanie przestrzeni publicznych powinno być prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz poprzez projektowanie partycypacyjne i włączenie w ten proces mieszkańców. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń publiczna pozwoli na integrację społeczności, a także wpłynie na przyciągnięcie turystów. W mieście obserwowany jest proces wyludniania się centrum miasta na rzecz rozwoju strefy podmiejskiej przy jednoczesnym zacieraniu granic między miastem a terenami wiejskimi. Kluczowe jest zatem racjonalne zagospodarowanie przestrzeni i rewitalizacja części miasta, co pozwoli na zachowanie ładu przestrzennego i zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych.

---

³² Występuje w następstwie suszy atmosferycznej, jest to okres, podczas którego przepływy w rzekach spadają poniżej wieloletnich wartości średnich.

I.4. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Silna pozycja miasta w regionie jako ośrodka subregionalnego	Mała powierzchnia miasta, brak wolnych terenów inwestycyjnych i zatarcie granic związane ze zlewaniem się części terenów wiejskich z miastem
Położenie przygraniczne oraz lokalizacja na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich (nr 812, 843 i 844) i krajowej (nr 12), przebieg linii kolejowych nr 7, 63 i 81	Zmniejszająca się liczba mieszkańców miasta
Bogactwo środowiska przyrodniczego i występowanie obszarów chronionych	Zauważalny problem bezrobocia
Atrakcyjność turystyczna wynikająca z dziedzictwa religijnego, urbanistycznego, gospodarczego (charakterystyczne dla miasta produkty, usługi i zawody) i historycznego	Niedostateczna atrakcyjność osiedleńcza wyrażana m.in. poprzez ujemne saldo migracji
Wysoki poziom podejmowanych inwestycji	Ograniczona oferta na lokalnym rynku pracy, niedostosowanie kwalifikacji niektórych grup społecznych do jego potrzeb
Rozwinięta sieć placówek opiekuńczo-wychowawczych	Niski poziom aktywności społecznej i obywatelskiej
Ponadprzeciętna jakość nauczania w szkołach podstawowych i wysoka dostępność usług edukacyjnych	Słaba dostępność usług medycznych
Zmniejszające się zapotrzebowanie na pomoc społeczną	Niezadowalająca jakość i stan dróg na terenie miasta
Poszerzenie terenów inwestycyjnych poprzez włączenie w granice miasta nowych obszarów	Niewystarczająca promocja miasta, zarówno w aspekcie turystycznym, jak i gospodarczym, brak opracowanej strategii marketingowej/promocji miasta
Pokrycie całego obszaru miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Niskie poczucie tożsamości lokalnej i negatywny wizerunek miasta z perspektywy mieszkańców
Duża liczba terenów zielonych o potencjale do wykorzystania jako tereny rekreacyjne	Niska jakość powietrza atmosferycznego, której główną przyczyną jest niska emisja spalin na cele grzewcze
Dostępność oferty kształcenia w różnego rodzaju placówkach (technika, licea, szkoły branżowe) oraz na uczelniach wyższych	Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego
Szeroka oferta kulturalna centrów i domów kultury, klubów, świetlic i bibliotek	

Szanse	Zagrożenia
Dostępność środków zewnętrznych nowej perspektywy finansowej 2021-2027 na finansowanie projektów inwestycyjnych i społecznych	Bliskie sąsiedztwo Chełma do granicy z Ukrainą, w której terenie trwają działania wojenne, co może skutkować m.in. obniżeniem atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej
Dodatkowe środki pomocowe, skierowane do miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze	Starzenie się społeczeństwa – wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w populacji
Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka o znaczeniu subregionalnym	Postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych
Prowadzenie aktywnej polityki prorodzinnej jako instrumentu ograniczenia negatywnych zjawisk demograficznych	Wzrost obciążenia samorządów związany z nowym zakresem działań i większą odpowiedzialnością, bez zapewnienia wystarczających środków, co powoduje wzrost wydatków
Wzmocnienie współpracy transgranicznej	Ponoszenie większych kosztów w związku ze starzeniem się społeczeństwa, konieczność wprowadzenia zmian i profilowania usług MOPR
Wykorzystanie zasobów lokalnych na rzecz rozwoju turystyki	Niestabilność przepisów prawa
Wykorzystanie potencjału uczelni wyższych zlokalizowanych na terenie miasta	

II Część strategiczna

II.1 Wprowadzenie do misji i wizji

„Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” to podstawowy dokument, który w długookresowej, wieloletniej perspektywie określa plany strategiczne i operacyjne. Mają one charakter ogólnorozwojowy i odnoszą się do możliwych źródeł finansowania, czy to ze środków Unii Europejskiej, czy też krajowych. Niemniej, co kluczowe: nie ograniczają się tylko do nich. Ponadto przedstawione postulaty (przedsięwzięcia, zadania, koncepcje) zostały wypracowane w ramach modelu partycypacyjno-eksperckiego mocno bazującego na wynikach przeprowadzonej diagnozy strategicznej i badaniach społecznych.

Założenia interwencji strategicznej określono na podstawie:

**zarysowanego kontekstu rozwojowego miasta w ujęciu regionalnym,
zidentyfikowanych najważniejszych determinantach rozwojowych,
sformułowanej misji,
oraz określonej wizji.**

W perspektywie regionalnej, potencjał, polityka i zamierzenia rozwojowe najważniejszych miast województwa lubelskiego mają bardzo ważne znaczenie dla całego regionu i szerzej - wschodniej Polski. Z punktu widzenia zamierzeń „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” podstawowym wyzwaniem jest wykorzystanie potencjału miasta w sferze społeczno-gospodarczej i szansy wynikającej z jego dogodnej lokalizacji po to, aby wzmocnić atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną oraz podnosić swoją konkurencyjność względem pozostałych ośrodków oraz budować z nimi silne powiązania funkcjonalno-przestrzenne.

Chełm jest obszarem koncentracji części funkcji regionalnych i w większości tych kwalifikowanych jako ponadregionalne (wyspecjalizowane usługi medyczne, szkolnictwo wyższe, nauka, kultura i sztuka, usługi administracyjne związane z zarządzaniem regionem: administracja rządowa i samorządowa). Działania rozwojowe samorządu będą nakierowane na wzmocnienie potencjału gospodarczego, podnoszenie jakości życia w mieście, jak również jakości usług publicznych wraz z zapewnieniem dostępu do usług mieszkańcom głównie powiatu chełmskiego.

Warto zwrócić uwagę, że największym prognozowanym potencjałem ludnościowym w województwie lubelskim w najbliższej dekadzie będą charakteryzowały się gminy podlubelskie, a także gmina Chełm

(wiejska) i Biała Podlaska.³³ Wskazuje to na fakt wyludniania się miasta Chełm i rosnącego znaczenia tego procesu również w kontekście integrowania CHOF, do którego należą miasto Chełm – jako ośrodek rdzeniowy oraz gminy wiejskie: Chełm i Kamień – jako strefa zewnętrzna obszaru funkcjonalnego.

Z punktu widzenia wyróżników miasta Chełm w szerszym ujęciu należy zwrócić uwagę na jego położenie na złożach kredy. Przede wszystkim istotną rolę mają turystyczne szlaki dziedzictwa kulturowego, w szczególności istniejące podziemia kredowe w Chełmie, które stanowią wyróżnik o skali ogólnoeuropejskiej. Odkrywkowa kopalnia kredy przy Cementowni Chełm odpowiada za wydobycie surowców węglanowych, z których największe znaczenie mają wapień i margle. Warto podkreślić, iż Cementownia Chełm jest również jedyną współspalarnią odpadów na terenie województwa lubelskiego, gdyż w procesie wytwarzania wykorzystuje odpady zastępujące węgiel.

Wzmacnianie funkcji subregionalnych miasta będzie również zabezpieczone poprzez planowaną budowę obwodnicy Chełma.

Poniżej hasłowo uwzględniono kluczowe determinanty rozwojowe na bazie przeprowadzonej kwerendy Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Przedstawiają one miasto Chełm z punktu widzenia uwarunkowań regionalnych.

---

³³ *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, na podstawie Prognozy eksperymentalnej ludności gmin na lata 2017-2030.*

Chełm w ujęciu regionalnym³⁴

Na poniższej grafice przedstawiono główne cechy miasta artykułowane podczas spotkań warsztatowych. Ilustrują one lokalny punkt widzenia na miasto (opinie mieszkańców miasta) i pozwalają na zderzenie przytoczonych cech z tym, co prezentuje ujęcie regionalne.

Chełm w ujęciu lokalnym³⁵

³⁴ Opracowano na podstawie *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku*.

³⁵ Mapowanie cech miasta Chełm oraz jego determinant rozwojowych miało charakter partycypacyjny i zostało przeprowadzone podczas warsztatów strategicznych w dniach 16-17.02.2022 r. Przedstawiony materiał został jedynie poddany redakcji.

Specyfika Chełma - próba obiektywizacji, wprowadzenie do misji i wizji rozwoju

Kluczowym czynnikiem dla miasta jest wzmocnienie jego rangi i wykorzystanie potencjału subregionalnego.

Po drugie horyzontalnym wyzwaniem stojącym przed Chełmem jest zjawisko stopniowego zmniejszania się populacji, co wymaga szczególnego podejścia i podejmowania działań zmierzających do poprawy jego sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Z punktu widzenia satysfakcji mieszkańców należy efektywnie wykorzystać posiadane potencjały i zasoby, również te turystyczne z uwzględnieniem podnoszenia jakości życia w mieście.

Aktualne uwarunkowania wymagają szeregu działań na rzecz zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej, tworzenia strefy aktywności gospodarczej oraz poprawiania dostępności komunikacyjnej i transportowej.

Niewykorzystanym atutem miasta są jego uwarunkowania przestrzenne, zasoby terenów zielonych oraz potencjał instytucji kultury. Ten wątek mocno koresponduje z definiowaniem Chełma jako ośrodka rozwoju funkcji kultury.

II.2 Misja i wizja miasta Chełm

Misja rozwoju

Misja rozwoju stanowi wyraz nadrzędnego, ramowego celu strategii, określa ideę i ogólny kierunek rozwoju.

Misja miasta Chełm

Chełm – miasto przygraniczne, aktywne gospodarczo, z rozwiniętą infrastrukturą, dbające o niepowtarzalne walory naturalne i kulturowe, zapewniające mieszkańcom dobre warunki do życia

Przyjęta zasada działania:

Misja miasta Chełm odnosi się do zwiększenia jego znaczenia jako miasta przygranicznego, wzmocnienia lokalnej gospodarki oraz rozwijania infrastruktury przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego i podnoszeniu jakości życia mieszkańców. Ten kierunek zgodnie z zapisami misji musi uwzględniać działania gospodarcze (przyciąganie inwestorów i działania na rzecz powstawania atrakcyjnych miejsc pracy), społeczne (elastyczne reagowanie na potrzeby mieszkańców oraz wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego) oraz przestrzenne (poprawianie standardów infrastruktury publicznej, dbałość o ekosystem oraz skomunikowanie Chełma).

Jako miernik sukcesu należy przyjąć poza obiektywnymi wskaźnikami (szczególnie odnoszącymi się do demografii jako sfery szczególnie ważnej dla miasta) pomiar zadowolenia z życia mieszkańców poprzez cykliczne badania (powtórzenie ankietyzacji przeprowadzonej na potrzeby opracowania dokumentu).

Czym jest wizja w dokumencie strategicznym?

Wizja stanowi wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń dotyczących przyszłości, którą na drodze realizacji założeń strategicznych będzie kreować samorząd lokalny. Treść wizji odnosi się do poziomu atrakcyjności miasta czy określenia tego, czym ma charakteryzować się jednostka oraz jak będzie funkcjonować po zakończeniu wdrażania zaplanowanej interwencji.

Wizja miasta Chełm

Chełm oferuje dogodne warunki do zakładania i rozwijania działalności gospodarczej, przez co lokalna gospodarka cechuje się wysoką dynamiką i konkurencyjnością. Samorząd wspiera rozwój nowoczesnych usług biznesowych oraz kluczowych dla miasta branż, co wpływa na dywersyfikację rynku pracy i zmniejszanie skali bezrobocia oraz ograniczenia negatywnego zjawiska migracji.

Systematyczny rozwój infrastruktury i usług publicznych w mieście sprzyja podnoszeniu jakości życia mieszkańców zgodnie z ich potrzebami. Prowadzenie skoordynowanej polityki społecznej i dostosowanie oferty miejskiej do oczekiwań różnych grup mieszkańców sprawia, że Chełm jest atrakcyjnym ośrodkiem osiedleńczym. Włączenie mieszkańców w procesy rozwojowe pozytywnie wpływa nie tylko na poczucie sprawczości, ale również budowę kapitału społecznego i integrację mieszkańców.

Dbłość o niepowtarzalne walory naturalne i kulturowe sprawia, że miasto charakteryzuje się wysoką jakością środowiska przyrodniczego oraz przyciąga turystów. Zwiększenie skali wykorzystania odnawialnych źródeł energii i systematyczna rozbudowa zielono-niebieskiej infrastruktury przyczynia się do zwiększenia odporności miasta na negatywne skutki zmian klimatycznych.

Wizja - uzupełnienie i komentarz

- Wzmacniamy swoją pozycję konkurencyjnego ośrodka gospodarczego i osiedleńczego poprzez efektywne wykorzystywanie zasobów, lokalizacji oraz rangi osadniczej.
- Podnosimy jakość życia i ją monitorujemy
- Budujemy wspólnotę mieszkańców, czego emanacją jest wzrastający kapitał społeczny oraz silna tożsamość lokalna.

- Mimo lapidarnego charakteru wizja wskazuje na główne elementy w ramach budowania lokalnej polityki rozwoju, są nimi:
  - a) pozycja ośrodka gospodarczego;
  - b) rozwój oferty usług publicznych;
  - c) poprawa jakości infrastruktury i ekosystemu.
- Wizja ma charakter integracyjny i pokazuje intencję uspołecznienia polityki rozwoju i oparcia jej na mieszkańcach, ich energii i kreatywności.

II.3 Cele strategiczne

Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym stanowią obligatoryjny element strategii rozwoju. Obszar społeczny koncentruje się na zagadnieniach dotyczących szeroko rozumianej polityki społecznej i oferowanych usług publicznych. Wymiar gospodarczy obejmuje kwestie związane z budowaniem marki obszaru oraz atrakcyjności inwestycyjnej, wzmocnieniem funkcji i rangi ośrodka subregionalnego, jakim jest Chełm oraz intensywnej promocji w oparciu o posiadane zasoby. Przestrzenny wymiar interwencji odnosi się do zagadnień związanych z planowaniem przestrzennym, zachowaniem ładu przestrzennego i urbanistycznego, ochroną środowiska oraz kwestiami infrastrukturalnymi i inwestycyjnymi, będącymi jednymi z bardziej kosztochłonnych dziedzin.

Wyznaczone w rozdziale cele strategiczne odwołują się do obligatoryjnych wymiarów stanowiących domeny planowania strategicznego – społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego i uwzględniają zidentyfikowane w diagnozie mocne i słabe strony miasta, a także potencjalne zagrożenia i szanse rozwojowe.

II.3.1 Struktura celów strategicznych

Cel strategiczny 1.	Cel strategiczny 2.	Cel strategiczny 3.
Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby	Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma	Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym

II.3.2 Opis celów strategicznych

Cel strategiczny 1.	Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby
---------------------	--

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego miasta kluczowe znaczenie odgrywa poprawa dostępności komunikacyjnej oraz zaplanowana do realizacji inwestycja związana z budową obwodnicy południowej miasta Chełm. Istotne znaczenie w kontekście dostępności odgrywa również budowa obwodnicy północnej oraz rozbudowa drogi ekspresowej. Zagospodarowanie przestrzenne, uzbrojenie terenów oraz tworzenie stref aktywności gospodarczej umożliwi przyciągnięcie inwestorów, a tym samym rozwój nowoczesnych usług biznesowych³⁶ oraz branż m.in. motoryzacyjnej, elektronicznej czy maszynowej, co będzie znaczącym impulsem rozwojowym.

³⁶ Zgodnie z *Regionalną Strategią Innowacji Województwa Lubelskiego do 2030 roku*.

Powstanie nowych miejsc pracy pozwoli na ograniczenie negatywnego zjawiska migracji oraz zmniejszenie skali zjawiska bezrobocia. Rozwój gospodarczy powinien opierać się na wykorzystaniu posiadanych zasobów. W przypadku Chełma, elementem mającym wpływ na dywersyfikację struktury gospodarczej może być rozwój turystyki, którego bazę stanowią Chełmskie Podziemia Kredowe, dziedzictwo religijne (m.in. Bazylika Narodzenia Najświętszej Maryi Panny) czy architektoniczno-urbanistyczne (osiedle „Dyrekcja”). W związku z tym ważne jest wspieranie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej i marketingowej, w oparciu o szeroką promocję i wykorzystanie unikalnych zasobów, m.in. położenia, a przy tym rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej. Ponadto w celu wzmocnienia rangi i budowy pozytywnego wizerunku miasta, kluczowa jest budowa marki miasta oraz prowadzenie zintegrowanych działań promocyjnych i marketingowych ukierunkowanych na wzrost rozpoznawalności turystycznej i gospodarczej Chełma, w kraju i zagranicą. Rozwój gospodarczy może uwzględniać również wykorzystanie dostępnych potencjałów i trendów, a także dostępnych środków w ramach polityk krajowych i regionalnych. Pakiet dla średnich miast jest jednym ze strategicznych projektów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). Jego celem jest odbudowa potencjału średnich miast, które tracą funkcje społeczno-gospodarcze oraz wzmocnienie ich roli jako ważnych centrów aktywności społeczno-gospodarczej. Wyniki badań prowadzonych na potrzeby SOR wskazały pilną potrzebę interwencji w kierunku odbudowy funkcji średnich miast jako obszarów ważnych z punktu widzenia rozwoju całego kraju z uwagi na swoje koncentryczne funkcje stymulujące lokalne procesy społeczno-gospodarcze. W wyniku przeobrażeń transformacyjnych miasta te zaczęły tracić swoje funkcje, co zdynamizowało w nich rozwój negatywnych procesów rozwojowych. Pakiet ma na celu m.in. pomoc lokalnym i zewnętrznym firmom planującym przeniesienie działalności do miast średnich, co w konsekwencji ma podnieść atrakcyjność tych miast dla biznesu, co ma przyczynić się do bardziej zrównoważonego rozwoju kraju. Pakiet dla średnich miast obejmuje miasta powyżej 20 tys. mieszkańców oraz miasta powyżej 15 tys. mieszkańców będące siedzibami powiatów z wyłączeniem miast wojewódzkich – obecnie 255 lokalizacji, z czego 122 miast zostało określonych jako miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, a Chełm znajduje się na 12 miejscu ze wskazaniem, że utrata tych funkcji jest bardzo wyraźna i szybka. Wśród zaimplementowanych działań skierowanych do tych miast, jest wdrożenie Polskiej Strefy Inwestycji, która zastąpiła funkcjonujące dotychczas specjalne strefy ekonomiczne. Wielkość wsparcia w ramach PSI jest uzależniona od położenia i sytuacji poszczególnych samorządów. Miasto Chełm zostało objęte najwyższym poziomem wsparcia w ramach PSI, co stanowi ogromną szansę w pozyskiwaniu nowych inwestycji i rozwoju gospodarczym. Dodatkowo w ramach kolejnego elementu Pakietu, średnie miasta mają szansę na budowę i rozwój swoich subregionalnych funkcji poprzez realizację Programu Fabryka wdrażanego przez ARP S. A. Program „Fabryka” Agencja Rozwoju Przemysłu S. A. (należąca do państwa) uruchomiła w połowie 2018 roku. Celem Programu Fabryka jest aktywizacja potencjałów miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze poprzez zapewnienie

warunków rozwoju dla firm sektora nowoczesnych usług biznesowych. Mechanizm działania Programu Fabryka polega na wsparciu średnich miast przez budowę w nich nowoczesnych, doskonale wyposażonych budynków biurowo-usługowych. Zgodnie z zasadą „biznes przyciąga biznes”, zarówno obecność renomowanych firm, jak i dobrze wykwalifikowana kadra będą powodować przyciąganie kolejnych firm, nie tylko z sektora nowoczesnych usług biznesowych, ale też innych firm, korzystających z usług tej branży. To z kolei wpłynie na obniżenie poziomu bezrobocia w mieście, budowę jego atrakcyjności inwestycyjnej, a także przeciwdziałanie negatywnym zmianom demograficznym.

Zgodnie z Uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 r. „w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku” ośrodki subregionalne, w tym Chełm zapewniają dostęp do usług wyższego rzędu mieszkańcom obszarów oddalonych od Lublina. Z tego względu działania będą nakierowane na wzmacnianie ich potencjału gospodarczego, podnoszenie jakości usług publicznych oraz jakości życia. Miasto Chełm realizując zadania własne gminy - Miasta o charakterze publicznym o zasięgu lokalnym, w szczególności w postaci prowadzenia polityki aktywizacji gospodarczej regionu, realizuje cele publiczne w postaci m. in. wspierania rozwoju gospodarczego regionu, tym samym zaspokajając zbiorową potrzebę wspólnoty Miasta w postaci stymulowania gospodarczego potencjału średnich miast (Chełm), co wpłynie na wzrost gospodarczy Miasta Chełm. Budowa nowoczesnego biurowca w Chełmie została zaplanowana z uwzględnieniem utrzymania funkcji dworca, co dodatkowo pozwoli zachować cel publiczny poprzez realizację transportu zbiorowego dla mieszkańców Miasta i regionu. Wykorzystanie dostępnych programów rządowych stanowić będzie jeden z filarów wspierania rozwoju gospodarczego poprzez realizację interesów społecznych mieszkańców Chełma i całego subregionu. Ponadto podnoszenie jakości i dostępności terenów inwestycyjnych, usług skierowanych do biznesu, a także zacieśnianie współpracy na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym może przyczynić się do szybszej realizacji zakładanych celów.

Cel strategiczny 2.

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma

Chełm pełni rolę jednego z głównych ośrodków rozwojowych regionu, w tym ośrodka naukowo-akademickiego, cechującego się rozbudowaną bazą materialną, w szczególności w zakresie usług publicznych, jednakże wymaga ciągłego doskonalenia, profesjonalizacji i podnoszenia ich jakości, co przyczyni się do podnoszenia jakości życia mieszkańców. Na poziomie krajowym zostało zaklasyfikowane jako miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, dlatego powinno się skupić na systematycznym wzmacnianiu i utrzymaniu swoich funkcji. Istotne jest także prowadzenie działań z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej oraz polityk sektorowych kierowanych do poszczególnych grup: dzieci i młodzieży, osób ze szczególnymi potrzebami oraz zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Zapewnienie atrakcyjnej oferty i warunków oraz

zintegrowanie działań w celu efektywnego świadczenia usług społecznych jest gwarantem odczuwania wysokiej jakości życia wśród mieszkańców. Dodatkowo umożliwienie mieszkańcom podejmowania decyzji i włączenie ich w procesy rozwojowe poprzez zwiększenie poziomu partycypacji, pozytywnie wpłynie nie tylko na poczucie sprawczości, ale również budowę kapitału społecznego i integrację mieszkańców. Z uwagi na charakter, specyfikę i rangę Chełma jako ośrodka subregionalnego, kluczowe jest wzmocnienie i rozwój funkcji ponadlokalnych i specjalistycznych, w szczególności w zakresie edukacji. Chełm jest ośrodkiem miejskim, na terenie którego działalność prowadzą dwie uczelnie wyższe, których potencjał i oferta powinna być wzmocniana i stale rozwijana, co przyczyni się do ograniczenia migracji osób młodych do innych ośrodków (w szczególności Lublina i Warszawy) i skłonienia ich do pozostania w Chełmie. Wykorzystanie potencjału związanego z obecnością na terenie miasta uczelni wyższych – Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie i Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie jest istotnym czynnikiem budującym pozycję miasta.

Kreowanie atrakcyjności ośrodka, odnosi się do różnych kwestii, m.in. efektywnego zagospodarowania i wykorzystania przestrzeni publicznych, stworzenia atrakcyjnej oferty kulturalno-rozrywkowej, ale również wzmocnienia instytucjonalnego samorządu i jego jednostek. Atrakcyjna oferta kulturalna, dostępność miejsc do spędzania czasu wolnego oraz miejsc rekreacji i sportu jest czynnikiem silnie wpływającym i budującym atrakcyjność osiedleńczą miasta. Kompleksowa rewitalizacja mająca na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych z kryzysu, poprzez zintegrowane działania, umożliwi ożywienie społeczno-gospodarcze, uzyskanie ładu przestrzennego i poprawę estetyki, jak również wzmocnienie tożsamości lokalnej wśród mieszkańców, co jest szczególnie istotne w celu budowy silnego społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego w mieście. Prowadzenie skoordynowanej polityki społecznej i dostosowanie oferty do oczekiwań różnych grup mieszkańców, jest ważne z punktu widzenia zapewnienia wysokiej jakości życia oraz poprawy atrakcyjności osiedleńczej.

Cel strategiczny 3.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym

Sfera przestrzenna, obejmująca działania infrastrukturalne, jak również te o charakterze środowiskowym, jest szczególnie ważna we wzmocnieniu pozycji Chełma oraz jego obszaru funkcjonalnego. Kluczowym wyzwaniem z punktu widzenia jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności gospodarczej, jest poprawa jakości infrastruktury drogowej i okołodrogowej, z uwagi na położenie miasta przy drogach obsługujących ruch graniczny oraz duże natężenie ruchu. Prowadzone inwestycje w infrastrukturę drogową przyczynią się do zwiększenia dostępności komunikacyjnej, co jest szczególnie istotne z perspektywy rozwoju gospodarczego, jak również do podniesienia poziomu odczuwanego poczucia bezpieczeństwa w mieście. Dodatkowo, zwiększenie poziomu wykorzystania transportu niskoemisyjnego, będzie miało pozytywny wpływ

na stan środowiska, w szczególności jakość powietrza. Niska jakość powietrza, którą negatywnie ocenia blisko 42% respondentów jest jednym z kluczowych problemów zauważanych w Chełmie i negatywnie przekłada się na jakość życia i zdrowie mieszkańców. Do zmniejszania skali tego problemu, oprócz wprowadzenia rozwiązań związanych z transportem niskoemisyjnym, przyczynią się również działania mające na celu zwiększenie skali wykorzystania odnawialnych źródeł energii w mieście czy termomodernizacja budynków. Ze względu na postępujący kryzys klimatyczny istotne jest prowadzenie działań z zakresu adaptacji do zmian klimatu, m.in. rozbudowa zielonej infrastruktury czy budowa i wykorzystanie obiektów małej retencji. Ponadto z uwagi na obecność obszarów chronionych istotne jest przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, dbałość o jakość środowiska przyrodniczego oraz ochrona krajobrazu i bioróżnorodności, stanowiących potencjał rozwojowy.

II.4 Kierunki działań

Kierunki działań przypisane celom strategicznym stanowią konkretne plany operacyjne, które tworzą katalog zadań/przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w długookresowej perspektywie. Wskazany katalog przedsięwzięć wraz z rekomendacjami określają narzędzia oraz sposoby realizacji zdefiniowanych celów strategicznych w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Przedstawiony zakres interwencji odpowiada na potrzeby rozwojowe jednostki oraz wskazuje możliwości zmniejszenia barier rozwojowych, rozwiązywania problemów i kompensowania deficytów rozwojowych, jak również wzmocnienia lokalnych potencjałów i wykorzystania własnych zasobów oraz pojawiających się szans.

II.4.1 Struktura kierunków działań

Tabela 11 Schemat celów strategicznych

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby		Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma		Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym	
1	Kierunek działania 1. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta Chełm	4	Kierunek działania 4. Podnoszenie standardów usług w sektorze opiekuńczo-wychowawczym oraz edukacyjnym	11	Kierunek działania 11. Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury publicznej oraz efektywnego transportu publicznego
2	Kierunek działania 2. Wykorzystanie potencjału turystycznego	5	Kierunek działania 5. Prowadzenie aktywnej polityki prorodzinnej i społecznej	12	Kierunek działania 12. Ochrona środowiska naturalnego i adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych
3	Kierunek działania 3. Wzmacnianie wizerunku Chełma jako ośrodka gospodarczego	6	Kierunek działania 6. Ochrona zasobów dziedzictwa i rozwijanie oferty usług kulturalnych	13	Kierunek działania 13. Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i zrównoważony rozwój terytorialny w oparciu o wykorzystywanie instrumentów przestrzennych
		7	Kierunek działania 7. Atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna		
		8	Kierunek działania 8. Wzmacnianie chełmskiego społeczeństwa obywatelskiego		
		9	Kierunek działania 9. Kompleksowa rewitalizacja miasta Chełm		
		10	Kierunek działania 10. Wzmocnienie instytucjonalne samorządu lokalnego i jego jednostek		

OSI 1 Rewitalizacja
OSI 2 Tereny inwestycyjne
OSI 3 Zieleń miejska

II.4.2 Charakterystyka kierunków działań

Kierunek działania 1.	Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta Chełm
Charakterystyka	Miasto Chełm ze względów terytorialnych ma ograniczoną powierzchnię terenów inwestycyjnych. Ponadto możliwości generowania nowych, dobrze płatnych miejsc pracy są ograniczone. Wdrażana interwencja powinna skupiać się na tworzeniu stref aktywności gospodarczej w mieście, a poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne również na rozwoju terenów z przeznaczeniem inwestycyjnym wraz z ich uzbrojeniem. Z uwagi na położenie na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich i drogi krajowej oraz przebieg linii kolejowych w mieście, warto rozwijać infrastrukturę przeładunkową, po to by Chełm pełnił również funkcję ośrodka logistycznego ³⁷ .
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja programu „Fabryka” przez Agencję Rozwoju Przemysłu, na terenie dawnego dworca PKS wraz z utrzymaniem jego charakteru. 2. Budowa Euro Parku - utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG). 3. Budowa Hubu logistycznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą. 4. Prowadzenie działań mających na celu powstanie nowych terenów inwestycyjnych, które zostaną przyłączone do miasta Chełm z dniem 01.01.2023 roku. 5. Uzbrojenie terenów przeznaczonych pod inwestycje. 6. Skoordynowanie planowania przestrzennego w ramach miejscowych planów zagospodarowania w kontekście stymulowania i rozwoju gospodarki. 7. Działania na rzecz stworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. 8. Tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i stymulowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców. 9. Wykorzystanie instrumentów stymulujących przedsiębiorczość m.in. poprzez stosowanie narzędzi ekonomii społecznej i solidarnej. 10. Podnoszenie standardów obsługi inwestora w mieście poprzez monitorowanie i usprawnianie procesu świadczenia usług administracyjnych istotnych dla prowadzenia działalności gospodarczej. 11. Zwiększenie poziomu współpracy instytucjonalnej jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Chełmskiego Obszaru Funkcjonalnego. 12. Wspieranie rozwoju przemysłów wysokiej techniki. 13. Prowadzenie działań na rzecz budowy innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy. 14. Przygotowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej, w tym wprowadzenie zachęt i ulg inwestycyjnych dla przedsiębiorców.
Rekomendacje strategiczne	Przyciągnięcie inwestorów, powstawanie nowych zakładów i firm na terenie miasta, pozwoli na stworzenie miejsc pracy dla mieszkańców, a tym samym będzie impulsem rozwojowym dla całej Ziemi Chełmskiej i przyczyni się do ożywienia społeczno-gospodarczego.

Kierunek działania 2.	Wykorzystanie potencjału turystycznego
Charakterystyka	Rozwój turystyki oraz stworzenie weekendowej oferty turystycznej przy jednoczesnym zapewnieniu atrakcyjnej oferty dla mieszkańców powinno

³⁷ Założenia polityki przestrzennej, wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, dotyczące Odrobienia zaległości rozwojowych, w tym likwidacji dystansu infrastrukturalnego w stosunku do regionów wyżej rozwiniętych

Kierunek działania 2.	Wykorzystanie potencjału turystycznego
	opierać się na wykorzystaniu potencjału m.in. Chełmskich Podziemi Kredowych czy Górki Chełmskiej. Przygraniczne położenie stanowi potencjał do rozwoju i przyciągnięcia turystów z zagranicy, a tym samym konieczność dostosowania oferty i podnoszenia standardów jakości obsługi cudzoziemców.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie turystyczne terenu Górki Chełmskiej. 2. Poszerzenie oferty turystycznej dostępnej w Chełmskich Podziemiach Kredowych. 3. Rozwijanie całorocznej oferty turystycznej (m.in. rozwój turystyki kwalifikowanej w Kumowej Dolinie). 4. Stworzenie i rozbudowa infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 5. Promocja turystyczna obszaru w ramach Chełmskiego Obszaru Funkcjonalnego. 6. Stworzenie cyklicznego kalendarza imprez. 7. Ekspozowanie sanktuariów i miejsc pielgrzymkowych w celu podkreślenia tradycji i tożsamości regionalnej. 8. Podnoszenie standardów obsługi turysty zagranicznego. 9. Rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej i wzmacnianie współpracy transgranicznej.
Rekomendacje strategiczne	Rozwój turystyki krajoznawczo-poznawczej i pielgrzymkowej, otwarcie się na nowe branże oraz specjalizacje ma stanowić element dywersyfikujący strukturę gospodarczą miasta Chełm.

Kierunek działania 3.	Wzmacnianie wizerunku Chełma jako ośrodka gospodarczego
Charakterystyka	Budowa marki miasta oraz odpowiednia promocja odgrywa kluczową rolę w budowaniu i podnoszeniu atrakcyjności inwestycyjnej, jak również turystycznej ośrodka.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie strategii marketingowej i jej realizacja oraz budowa marki miasta. 2. Prowadzenie działań promujących Chełmskie Centrum Aktywności Gospodarczej i SAG. 3. Współpraca na rzecz działań promujących Chełm i Chełmski Obszar Funkcjonalny. 4. Tworzenie produktów lokalnych w oparciu o wykorzystanie posiadanych potencjałów (m.in. dziedzictwo kulturowe). 5. Wzmacnianie marki miasta Chełm jako destynacji turystycznej.
Rekomendacje strategiczne	Kluczowe jest prowadzenie działań promujących Chełm oraz budowa marki miasta w oparciu o dostępne lokalne zasoby. Pozytywny i atrakcyjny wizerunek sprzyja rozwojowi i podnoszeniu poziomu atrakcyjności gospodarczej, jak również osiedleńczej.

Kierunek działania 4.	Podnoszenie standardów usług w sektorze opiekuńczo-wychowawczym oraz edukacyjnym
Charakterystyka	Usługi związane z edukacją są jednymi z najważniejszych i najbardziej kosztochłonnych usług publicznych. Działania prowadzone w ramach niniejszego kierunku powinny skupiać się na podnoszeniu standardów nauczania i wzmocnieniu potencjału związanego z obecnością na terenie

Kierunek działania 4.	Podnoszenie standardów usług w sektorze opiekuńczo-wychowawczym oraz edukacyjnym
Zakres	<p>miasta uczelni wyższych – Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie i Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie³⁸.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Upowszechnianie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego. 2. Podnoszenie jakości usług w placówkach wychowania przedszkolnego. 3. Dostosowywanie infrastruktury w placówkach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych do potrzeb dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. 4. Utworzenie Chełmskiego Centrum Nauki. 5. Rozszerzenie oferty kierunków kształcenia zawodowego i dostosowywanie oferty profili i kierunków kształcenia do specyfiki lokalnego rynku pracy. 6. Promocja kształcenia ustawicznego i szkolnictwa zawodowego. 7. Promocja i współpraca uczelni wyższych w Chełmie. 8. Poszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży m.in. organizacja dodatkowych zajęć w obrębie języków obcych, nabywania kompetencji miękkich oraz przedsiębiorczości. 9. Współpraca z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w Chełmie, w celu organizacji praktyk i staży zawodowych. 10. Wzmacnianie kluczowych kompetencji młodzieży oraz stopniowe wprowadzanie na rynek pracy. 11. Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań w szkołach, z uwzględnieniem uczniów szczególnie uzdolnionych. 12. Doposażenie placówek edukacyjnych na terenie miasta w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne. 13. Wyrównywanie szans edukacyjnych. 14. Realizacja działań na rzecz podnoszenia kompetencji kadr nauczycielskich w zakresie kompetencji cyfrowych i wykorzystania nowoczesnych narzędzi w procesie nauczania. 15. Prowadzenie działań na rzecz budowania i wzmacniania tożsamości lokalnej wśród dzieci i młodzieży.
Rekomendacje strategiczne	<p>Z perspektywy miasta Chełm i pełnionych funkcji (ośrodek akademicki), kluczowe jest wykorzystanie i wzmacnianie potencjału przede wszystkim uczelni wyższych. Ponadto, istotne jest również podnoszenie standardów nauczania w szkołach oraz jakości usług w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.</p>

Kierunek działania 5.	Prowadzenie aktywnej polityki prorodzinnej i społecznej
Charakterystyka	<p>Z uwagi na obserwowane zmiany w strukturze demograficznej oraz zjawisko starzenia się społeczności lokalnej, za kluczowe uznaje się prowadzenie działań mających na celu minimalizowanie ryzyka wystąpienia zjawiska wykluczenia społecznego niektórych grup społecznych (szczególnie seniorów i osób z niepełnosprawnościami) oraz dostosowanie oferty do zmieniających się potrzeb mieszkańców. Ponadto, szczególnym wyzwaniem będzie rozwój gospodarki mieszkaniowej, ze względu na popyt wewnętrzny, ale również z uwagi na migracje ludności ukraińskiej.</p>

³⁸ Od 30 sierpnia 2022 r. Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławiu.

Kierunek działania 5.	Prowadzenie aktywnej polityki prorodzinnej i społecznej
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskiwanie nieruchomości pod budownictwo mieszkaniowe. 2. Budowa mieszkań komunalnych. 3. Poprawa standardu i jakości usług komunalnych. 4. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości podstawowych usług medycznych. 5. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości specjalistycznych usług medycznych. 6. Promocja zdrowia oraz prowadzenie działań profilaktycznych. 7. Upowszechnianie systemu teleopieki w szczególności wśród seniorów. 8. Rozszerzanie oferty usług opiekuńczych dla seniorów. 9. Poprawa infrastruktury w obiektach przeznaczonych do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny oraz rehabilitacji. 10. Rozwój polityki senioralnej. 11. Prowadzenie działań na rzecz aktywizacji i integracji środowiska seniorów. 12. Promocja aktywności zawodowej wśród osób starszych. 13. Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa o potrzebach osób z niepełnosprawnością, osób starszych i niesamodzielnich. 14. Rozwój polityki młodzieżowej. 15. Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego i animowanie oferty skierowanej do najmłodszych mieszkańców. 16. Prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz efektywnego świadczenia usług społecznych.
Rekomendacje strategiczne	<p>Kluczowy jest rozwój polityki społecznej w obszarze wsparcia i zwiększenia zasobów komunalnych oraz zapewnienia mieszkań jako elementu mającego na celu ograniczenie zjawiska migracji, a jednocześnie stymulującego atrakcyjność osiedleńczą. Zapewnienie dostępności mieszkań pozwoli na przyciągnięcie powrotników, zamieszkujących dotychczas przedmieścia.</p>

Kierunek działania 6.	Ochrona zasobów dziedzictwa i rozwijanie oferty usług kulturalnych
Charakterystyka	<p>Atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego są jednym z podstawowych oczekiwań mieszkańców oraz wpływają na atrakcyjność turystyczną miasta. Usługi kulturalne w mieście powinny być różnorodne i dostosowane do wszystkich grup mieszkańców, także z uwzględnieniem trendów obserwowanych w branży turystycznej. Usługi z obszaru kultury, rozrywki przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców, ale również podnoszą rangę miasta i zwiększają jego atrakcyjność osiedleńczą, a także turystyczną. Istotne jest również umożliwienie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym osobom ze szczególnymi potrzebami, poprzez m.in. likwidację barier architektonicznych.</p>
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie nowych instytucji kulturalnych (muzeów, sali kongresowo-filharmonijnej). 2. Prowadzenie działań na rzecz rozwoju atrakcyjnej oferty kulturalnej. 3. Promocja zasobów dziedzictwa kulturowego w mieście. 4. Rozwijanie edukacyjnego wymiaru inicjatyw kulturalnych w mieście. 5. Współpraca z podmiotami trzeciego sektora w celu stworzenia atrakcyjnej oferty kulturalnej i turystycznej. 6. Wzmacnianie poziomu kapitału społecznego i integracji mieszkańców poprzez uczestnictwo w organizowanych wydarzeniach kulturalnych.

Kierunek działania 6.	Ochrona zasobów dziedzictwa i rozwijanie oferty usług kulturalnych
	<p>7. Wyrównywanie szans w zakresie uczestnictwa w kulturze osób zagrożonych marginalizacją (osób ze szczególnymi potrzebami – seniorów oraz osób z niepełnosprawnością).</p> <p>8. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach instytucji kultury i dostosowywanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.</p>
Rekomendacje strategiczne	Podjęcie działań na rzecz podniesienia konkurencyjności oferty kulturalnej Chełma, zwiększenie poziomu atrakcyjności turystycznej przy jednoczesnym dostosowaniu oferty do oczekiwań mieszkańców.

Kierunek działania 7.	Atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna
Charakterystyka	Atrakcyjna oferta oraz dostępność obiektów sportowych znacząco wpływa na odczuwaną jakość życia mieszkańców. Zapewnienie możliwości spędzania czasu wolnego stanowi istotne wyzwanie dla władz i jest kluczowe z perspektywy mieszkańców oraz budowanej atrakcyjności osiedleńczej. Około 46% ankietowanych mieszkańców negatywnie oceniło warunki spędzania czasu wolnego, a w tym m.in. dostępność placów zabaw i miejsc zielonych, co wskazuje na konieczność poprawy w tym zakresie.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowa stadionów i innych obiektów sportowych. 2. Budowa Centrum Sportowego. 3. Budowa Parku Rozrywki. 4. Budowa stadionu lekkoatletycznego. 5. Budowa infrastruktury lekkoatletycznej w Mieście Chełm. 6. Zagospodarowanie zbiornika wodnego „Glinianki” w Chełmie. 7. Budowa centrum wypoczynku i rekreacji w Kumowej Dolinie. 8. Rewitalizacja istniejących parków i skwerów, w tym Ogródka Jordanowskiego. 9. Prowadzenie działań mających na celu promocję sportu i kultury fizycznej wśród mieszkańców. 10. Organizacja zajęć sportowych skierowanych do dzieci i młodzieży oraz seniorów.
Rekomendacje strategiczne	Systematyczne podnoszenie standardów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz stworzenie atrakcyjnej oferty i jej animowanie, w celu efektywnego wykorzystania posiadanej infrastruktury oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Kierunek działania 8.	Wzmacnianie chełmskiego społeczeństwa obywatelskiego
Charakterystyka	Z diagnozy strategicznej wynika, że niska aktywność społeczna i obywatelska jest jednym z istotnych problemów społecznych obserwowanych w mieście. Realizacja przedsięwzięć w ramach niniejszego kierunku skupiać się będzie na działaniach animujących społeczeństwo obywatelskie, włączenie mieszkańców w procesy decyzyjne, jak również wsparcie działalności organizacji pozarządowych funkcjonujących w Chełmie.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmacnianie tożsamości lokalnej mieszkańców, integracja społeczna. 2. Wspieranie i aktywizowanie osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, poprzez działania dostosowane do indywidualnych potrzeb.

Kierunek działania 8.	Wzmacnianie chełmskiego społeczeństwa obywatelskiego
	<ol style="list-style-type: none"> 3. Aktywizacja społeczności lokalnej i włączenie w proces podejmowania decyzji dotyczących rozwoju m.in. poprzez promocję uczestnictwa w Budżecie Obywatelskim. 4. Wzmacnianie współdziałania z organizacjami trzeciego sektora. 5. Rozwój wolontariatu w mieście. 6. Integracja mieszkańców miasta z ludnością napływową.
Rekomendacje strategiczne	Włączanie mieszkańców w proces zarządzania miastem poprzez pogłębienie działań konsultacyjnych oraz doradczych. Realizowane działania pozwolą na wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej i budowę kapitału społecznego, a także ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.

Kierunek działania 9.	Kompleksowa rewitalizacja miasta Chełm
Charakterystyka	Kompleksowa rewitalizacja skupiona jest na przemianie zdegradowanych terenów, zarówno w aspekcie społecznym, gospodarczym jak i przestrzennym oraz prowadzeniu działań na rzecz społeczności lokalnej, przy jednoczesnym wykorzystaniu specyficznych uwarunkowań miasta oraz wzmacnianiu jego potencjału.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja Pałacu Biskupów i rezerwatu archeologicznego. 2. Rewitalizacja istniejących parków i zieleńców. 3. Utworzenie ogrodu botanicznego pełniącego funkcje edukacyjno-rekreacyjne. 4. Rewitalizacja Chełmskich Podziemi Kredowych. 5. Rewitalizacja Osiedla Dyrekcyjnego. 6. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni publicznych w mieście. 7. Wdrażanie polityki dostępności, poprzez likwidację barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych oraz obiektach użyteczności publicznej.
Rekomendacje strategiczne	Rekomenduje się opracowanie i realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Chełm.

Kierunek działania 10.	Wzmocnienie instytucjonalne samorządu lokalnego i jego jednostek
Charakterystyka	Sprawne funkcjonowanie urzędu oraz instytucji publicznych powinno opierać się na wykorzystaniu nowoczesnych technologii, co ułatwi i umożliwi szybszy kontakt z mieszkańcami oraz załatwienie spraw urzędowych.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie funkcji usługowych poprawiających obsługę mieszkańców w urzędzie. 2. Cyfryzacja zasobów Urzędu Miasta. 3. Wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych e-usług w instytucjach publicznych. 4. Prowadzenie działań i organizacja szkoleń na rzecz wzmacniania kompetencji cyfrowych kadry pracowniczej urzędu. 5. Poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej i dostosowywanie do osób ze szczególnymi potrzebami.

Kierunek działania 10.	Wzmocnienie instytucjonalne samorządu lokalnego i jego jednostek
	<ol style="list-style-type: none"> 6. Prowadzenie działań mających na celu przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia cyfrowego. 7. Dopuszczenie sprzętowe Urzędu Miasta i jednostek organizacyjnych. 8. Promocja i popularyzacja załatwiania spraw online wśród mieszkańców. 9. Monitorowanie i ciągłe podnoszenie jakości świadczonych usług.
Rekomendacje strategiczne	Usprawnienie komunikacji wewnętrznej w jednostkach oraz poprawa funkcjonowania i wzmocnienie instytucjonalne samorządu, a także wykorzystanie nowoczesnych form i technologii przekazu, przyczynia się do wzrostu satysfakcji mieszkańców, jak również i pracowników urzędu.

Kierunek działania 11.	Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury publicznej oraz efektywnego transportu publicznego
Charakterystyka	<p>W ramach wskazanego kierunku działania do realizacji przewidziano przedsięwzięcia mające na celu poprawę dostępności komunikacyjnej, których zakres oddziaływania będzie obejmował cały region, a nie tylko miasto. Realizacja wskazanych działań pozwoli również na rozładowanie ruchu w centrum miasta, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w mieście oraz pozytywnie wpłynie na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Chełma.</p>
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa obwodnic miasta Chełm. 2. Budowa wiaduktu lub tuneli pod torami oraz przebudowa istniejącego wiaduktu. 3. Budowa/przebudowa/modernizacja ulic na terenie miasta Chełm. 4. Systematyczne podnoszenie standardu infrastruktury drogowej i okołodrogowej. 5. Budowa/przebudowa ścieżek rowerowych na terenie miasta Chełm. 6. Zielony transport miejski w Chełmie - ograniczenie negatywnego wpływu transportu zbiorowego na środowisko poprzez zakup autobusów wykorzystujących napęd wodorowy. 7. Wymiana wiat przystankowych połączonych systemem Dynamicznej Informacji Pasażerskiej. 8. Utworzenie bezpiecznych i inteligentnych przejść dla pieszych. 9. Współpraca z zarządcami dróg wojewódzkich oraz Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie podnoszenia jakości dróg na terenie miasta. 10. Tworzenie nowych miejsc parkingowych na terenie miasta, wraz z uwzględnieniem miejsc przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnością. 11. Stworzenie stacji szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych. 12. Promocja transportu i rozwiązań intermodalnych. 13. Modernizacja istniejących, budowa nowych oraz wyposażenie schronów przeciwołotniczych i schronień przeciwołamkowych dla potrzeb ludności cywilnej miasta. 14. Modernizacja istniejących oraz budowa nowych studni awaryjnych (w tym także niewymagających zasilania –typ abisyński) dla potrzeb mieszkańców miasta w przypadku zanieczyszczenia lub zniszczenia infrastruktury krytycznej w tym zakresie. 15. Zakup nowoczesnego systemu monitoringu miejskiego i sprzętu (m.in. kamery, rejestratory, zestawy do monitoringu miejskich przestrzeni, ulic) wraz z rozszerzeniem sieci instalacyjnej i objęcie monitoringiem nowych, niewrażliwych miejsc wymagających ochrony.

Kierunek działania 11.	Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury publicznej oraz efektywnego transportu publicznego
Rekomendacje strategiczne	Kluczowe znaczenie w zakresie wzmocnienia zewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta odgrywa budowa obwodnicy miasta Chełm. Inwestycja przyczyni się nie tylko do poprawy dostępności Chełma, ale również całego regionu. Ponadto kluczowe jest wzmocnienie powiązań transgranicznych. Wskazany kierunek działania jest szczególnie istotny ze względu na kluczowe znaczenie i rangę infrastruktury drogowej w rozwoju miasta.
Kierunek działania 12.	Ochrona środowiska naturalnego i adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych
Charakterystyka	W celu zminimalizowania zanieczyszczenia powietrza i w następstwie jego skutki, kluczowe jest prowadzenie działań wspomagających proces przeciwdziałania negatywnym zjawiskom. Planowane przedsięwzięcia przyczynią się do zwiększenia stopnia wykorzystania OZE, poprawy efektywności energetycznej w budynkach oraz minimalizacji negatywnych skutków zjawiska miejskiej wyspy ciepła. Z uwagi na umiarkowane zagrożenie miast suszą, za uzasadnione uznaje się prowadzenie działań mających na celu retencję wód.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wymiana starych pieców na paliwo stałe na ekologiczne źródła ciepła. 2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (szkoły, budynek UM, budynki komunalne i socjalne). 3. Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej. 4. Rewitalizacja parków i terenów zielonych w celu zwiększenia retencji wody deszczowej, utrzymania odpowiedniego poziomu wód gruntowych, przywrócenia bioróżnorodności. 5. Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości powietrza m.in. wymianę indywidualnych źródeł ciepła. 6. Działania w zakresie wdrażania rozwiązań OZE. 7. Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska. 8. Utworzenie chełmskiego otwartego systemu monitoringu jakości powietrza. 9. Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród uczniów chełmskich szkół i kształtowanie postaw proekologicznych. 10. Rozwój systemu gospodarki opadami. 11. Wprowadzenie rozwiązań mających na celu zmniejszenie emisyjności transportu publicznego.
Rekomendacje strategiczne	Kluczowe jest prowadzenie kompleksowej kampanii informacyjno-edukacyjnej z zakresu ochrony środowiska i promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców miasta. Upowszechnienie wykorzystania rozwiązań OZE oraz adaptowanie miasta do zmian klimatycznych może odbywać się z wykorzystaniem środków unijnych dostępnych w ramach odpowiednich programów, m.in. Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS).

Kierunek działania 13.	Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i zrównoważony rozwój terytorialny w oparciu o wykorzystywanie instrumentów przestrzennych
Charakterystyka	Funkcjonalność przestrzeni, sposób zagospodarowania oraz estetyka miejsc publicznych ogrywają kluczową rolę w rozwoju zarówno gospodarczym jak i społecznym. Dodatkowo stworzenie atrakcyjnych miejsc i przestrzeni w mieście pozwoli na integrację mieszkańców oraz będzie magnesem dla turystów. Prowadząc działania należy dążyć do utrzymania wysokiego standardu planowania przestrzennego.
Zakres	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja (modernizacja, rozbudowa, przebudowa) deptaków i ciągów pieszych. 2. Estetyzacja przestrzeni publicznych. 3. Prowadzenie działań mających na celu likwidację barier w przestrzeniach publicznych i zapewnienie dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami. 4. Wykorzystanie narzędzi umożliwiających ochronę dziedzictwa (m.in. utworzenie parku kulturowego, przyjęcie uchwały krajobrazowej). 5. Rozwój i zagospodarowanie terenów zielonych w mieście. 6. Kreowanie nowych przestrzeni publicznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. 7. Utrzymywanie wysokiego standardu planowania przestrzennego. 8. Zwiększenie wpływu mieszkańców na rozwój terytorialny poprzez projektowanie partycypacyjne. 9. Budowa obiektów małej architektury (m.in. ławki, kosze na śmieci).
Rekomendacje strategiczne	Planowanie przestrzenne i kształtowanie przestrzeni publicznych powinno być prowadzone w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i z poszanowaniem środowiska. Ograniczenie zjawiska „betonozy” oraz estetyzacja przestrzeni publicznych pozytywnie wpłynie na wizerunek miasta i jego atrakcyjność oraz jakość życia mieszkańców.

II.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju miasta. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału miasta z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Chełm prezentuje uwarunkowania, strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz planowane działania i kierunki interwencji. Zaprezentowane za pomocą modelu kierunki rozwoju przestrzennego i zaplanowana interwencja strategiczna zostały opracowane zarówno z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych, jak i zewnętrznych, a jego treść nie jest sprzeczna z zapisami planów miejscowych ani Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chełm.

Miasto Chełm jest wielofunkcyjnym ośrodkiem subregionalnym świadczącym szereg usług publicznych o charakterze ponadlokalnym i regionalnym. Miasto pełni funkcję administracyjną, gospodarczą, edukacyjną, kulturalną oraz turystyczną dla pobliskich gmin. W modelu zdefiniowano następujące struktury funkcjonalno-przestrzenne:

1. Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

Największe osiedle domków jednorodzinnych znajduje się w części centralno-wschodniej miasta, pomiędzy śródmieściem a kopalnią kredy. Zabudowa jest zwarta, uporządkowana, prawie w pełni zagospodarowana. Druga największa koncentracja zabudowy jednorodzinnej zlokalizowana jest w części północno-zachodniej. W okolicach DK12 zabudowa jest uporządkowana, natomiast w części północnej jest bardziej chaotyczna i rozproszona. Trzecim istotnym, wciąż kształtującym się skupiskiem zabudowy jednorodzinnej są tereny południowe miasta, w okolicach rzek Uherki i Janówki.

2. Obszary zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

Najstarszą zabudowę wielorodzinną stanowi zabudowa kamieniczna śródmieścia, położona pomiędzy linią kolejową a aleją Żołnierzy i Armii Wojska Polskiego. Na południe od strefy śródmiejskiej znajdują się największe osiedla wielorodzinne: Kościuszki, XXX-lecia, Słoneczne, Bazylany. W części zachodniej miasta znajduje się osiedle Zachód ze znaczną rezerwą terenową przeznaczoną na zabudowę wielorodzinną.

3. Obszary kształtowania powiązań przyrodniczych

Pod względem przyrodniczym miasto Chełm leży na granicy istotnych i rozległych form ochrony przyrody takich jak Chełmski Park Krajobrazowy, Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000. Żadna z powyższych form nie występuje w granicach administracyjnych miasta. Tereny te stanowią element korytarza ekologicznego o randze krajowej i europejskiej – Doliny środkowego

Bugu. Na terenie Chełma znajdują się liczne pomniki przyrody oraz Rezerwat „Wolwinów”. Jedynym dużym kompleksem leśnym jest Las Borek znajdujący się w południowej części miasta. Naturalne ciągi ekologiczne znajdują się wzdłuż rzek Uherki i Janówki, które pełnią funkcję korytarzy przewietrzających miasto. Istotną funkcję rekreacyjną pełni także zbiornik wodny Glinianki, gdzie planuje się zagospodarowanie kąpieliska oraz Kumowa Dolina w zachodniej części miasta, gdzie znajduje się obecnie amfiteatr i stok narciarski, a w planie jest budowa centrum wypoczynku i rekreacji.

4. Obszary zachowania dziedzictwa kulturowego

Miasto Chełm posiada znaczny potencjał kulturowy i turystyczny. Do najcenniejszych atrakcji należy zaliczyć obiekty zabytkowe na Górze Chełmskiej, modernistyczne osiedle „Dyrekcja” oraz Chełmskie Podziemia Kredowe. Jednym z kluczowych działań dla miasta jest kompleksowa rewitalizacja tych przestrzeni. Aby zwiększyć atrakcyjność oferty kulturalnej zaplanowano także szereg innych działań, m.in. stworzenie centrum kultury w Młynie Michalenki, Muzeum sztuki współczesnej czy remont pałacu Kretzschmarów.

5. Obszary koncentracji usług

Największa koncentracja usług znajduje się w rejonie linii kolejowej oraz DK12 i stanowią ją głównie wielkopowierzchniowe obiekty handlowe. Usługi publiczne skoncentrowane są głównie w centralnej części Chełma. Znaczącymi elementami w strukturze miasta jest także duży obszar usług oświaty na wschód od Górki Chełmskiej oraz tereny Szpitala Wojewódzkiego w północno-zachodniej części miasta.

6. Obszary koncentracji przemysłu i innej działalności gospodarczej

Tereny przemysłowe koncentrują się głównie w północnej części miasta, wzdłuż drogi krajowej DK12. Miasto posiada ograniczoną powierzchnię terenów inwestycyjnych, a obecnie tereny przeznaczone na działalność gospodarczą są w większej części zagospodarowane. Kluczowe dla rozwoju miasta są więc nowe tereny inwestycyjne oraz odpowiednie zagospodarowanie już posiadanych terenów usługowych i przemysłowych. Do najistotniejszych działań mających podnieść atrakcyjność inwestycyjną miasta należy zaliczyć:

- Realizację programu „Fabryka” na terenie dawnego dworca PKS, poprzez budowę nowoczesnego biurowca klasy A oraz budynku odpowiadającego za obsługę dworca;
- Utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG) – budowę Euro Parku na terenach włączonych w granice administracyjne miasta Chełm od dnia 01.01.2023 roku.
- Budowę Hubu logistycznego – zagospodarowanie terenu w północno-wschodniej części miasta na centrum przeładunkowe.

7. Obszary kształtowania powiązań komunikacyjnych

Podstawowy układ komunikacyjny Chełma tworzą drogi: droga krajowa DK12 oraz drogi wojewódzkie: DW812, DW843, DW844. Przez miasto przebiega pierwszorzędna linia kolejowa nr 7 znaczenia państwowego relacji Warszawa – Dorohusk, a także linie kolejowe nr 63 i 81 o mniejszym znaczeniu. Zarówno droga DK12 jak i linia kolejowa nr 7 należą do transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T. Miasto leży 30 km od granicy z Ukrainą, najbliższe przejście graniczne znajduje się w Dorohusku. Planowana budowa drogi ekspresowej S12 znacząco poprawi dostępność komunikacyjną miasta a także wzmocni powiązania transgraniczne. Kluczowymi inwestycjami mającymi wpływ na efektywny transport publiczny w mieście są:

- Budowa Obwodnicy Południowej,
- Budowa wiaduktu/tunelu na ul. Lubelskiej,
- Przebudowa wiaduktu na Al. Armii Krajowej.

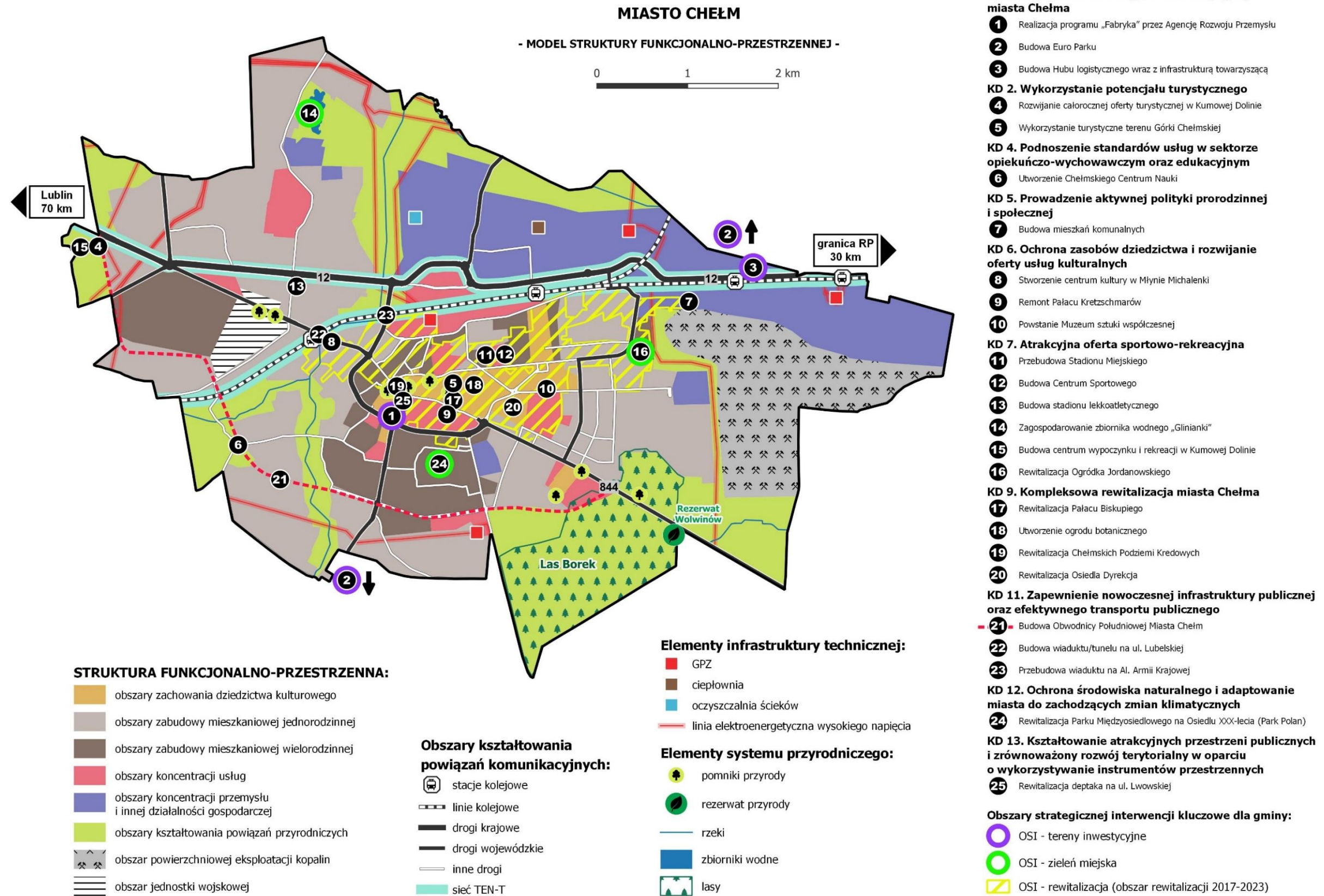
8. Obszar powierzchniowej eksploatacji kopalni

Istotnym zasobem naturalnym miasta są złoża wapieni i margli przemysłu cementowego. W granicach miasta udokumentowano dwa złoża „Chełm” oraz „Chełm I”. Złoże „Chełm” jest obecnie w eksploatacji, a jego zasoby przemysłowe wynoszą 179 mln ton kopaliny (wg stanu na koniec 2020 r.). Przy kopalni odkrywkowej działa Cementownia Chełm, będąca zakładem produkcyjnym o znaczeniu krajowym.

9. Obszar jednostki wojskowej

- Jednostka 19. Chełmskiego Batalionu Zmechanizowanego znajduje się przy ul. Lubelskiej w zachodniej dzielnicy mieszkaniowej.

Rysunek 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Chełm

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner

II.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Określenie rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej ma na celu wskazanie zamierzeń, jakie należy realizować, aby osiągnąć **ład przestrzenny** i zrównoważony rozwój miasta.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowiące podstawę prowadzenia polityki przestrzennej samorządu miasta to:

1. Dla całego obszaru miasta

- 1.1. Adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych, wzmocnienie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i zagrożenie utraty bezpieczeństwa energetycznego – komplementarne stosowanie działań ekologicznych i technicznych; szczególnie w zakresie budowy obiektów małej retencji oraz restytucja powierzchni biologicznie czynnych i włączanie ich w systemy zieleni miejskiej;
- 1.2. Wzbogacanie przestrzeni zabudowanych i ciągów komunikacyjnych zielenią towarzyszącą, służącą zaspokajaniu instynktownych potrzeb ludzi żyjących w środowisku przekształconym antropomorficznie (zurbanizowanym);
- 1.3. Zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska spowodowanym działalnością człowieka, poprawa jakości powietrza (m.in. preferowanie gospodarki niskoemisyjnej);
- 1.4. Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemów w mieście, kształtowanie sieci ekologicznej (ciągłość obszarów przyrodniczych, przewietrzanie, dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej).

Ponadto wskazuje się szczegółowe wytyczne w podziale na następujące struktury funkcjonalno-przestrzenne:

2. Obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

- 2.1. Przeciwdziałanie rozlewaniu zabudowy, a także zacieraniu granic między miastem a sąsiadującymi terenami wiejskimi;
- 2.2. Dążenie do zwartości i wielofunkcyjności zabudowy (skupianie zabudowy i zapewnianie bliskiej dostępności podstawowych funkcji);
- 2.3. Zachowywanie rezerwy terenu dla ogólnodostępnych przestrzeni publicznych.

3. Obszary zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

- 3.1. Dążenie do zwartości i wielofunkcyjności zabudowy (skupianie zabudowy i zapewnianie bliskiej dostępności podstawowych funkcji);
- 3.2. Zachowywanie rezerwy terenu dla ogólnodostępnych przestrzeni publicznych;

4. Obszary kształtowania powiązań przyrodniczych

- 4.1. Przeciwdziałanie degradacji terenów otwartych, zwłaszcza cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym – harmonizowanie układów osadniczych z siecią ekologiczną;
- 4.2. Kształtowanie struktur przestrzennych wzmacniających jakość środowiska przyrodniczego – dostosowanie zagospodarowania przestrzennego do cech naturalnych, predyspozycji, walorów i odporności środowiska na antropopresję;
- 4.3. Zapewnienie spójności i ciągłości przestrzeni przyrodniczej, przeciwdziałanie fragmentacji środowiska prowadzącej do izolacji poszczególnych populacji, w tym szczególnie dbałość o integralność obszarów cennych przyrodniczo i ich łączność z innymi obszarami;
- 4.4. Ochrona systemu obszarów otwartych, utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu, ochrona zasobów wodnych i leśnych;
- 4.5. Wskazanie, poszanowanie i ochrona obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony), utrzymanie walorów obszarów wyróżniających się szczególnymi cechami przyrodniczymi i krajobrazowymi (m.in. rezerwat przyrody Wolwinów);
- 4.6. Dążenie do redukcji kolizji krajobrazowych i estetycznych we wszelkich zmianach zagospodarowania;
- 4.7. Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania ekosystemów w mieście, kształtowanie sieci ekologicznej (ciągłość obszarów przyrodniczych, przewietrzanie, dostępność terenów dla celów rekreacyjnych i komunikacji pieszej);
- 4.8. Zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska spowodowanym działalnością człowieka, poprawa jakości powietrza (m.in. preferowanie gospodarki niskoemisyjnej).

5. Obszary zachowania dziedzictwa kulturowego

- 5.1. Przeciwdziałanie degradacji terenów cennych pod względem kulturowym;
- 5.2. Zintegrowane podejście do ochrony oraz wykorzystywania zasobów kulturowych w planowaniu przestrzennym;
- 5.3. Wzmacnianie tożsamości kulturowej miasta przez ochronę i pielęgnację zasobów kulturowych; zachowanie i ochrona materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- 5.4. Rozwój szlaków kulturowych oraz tras turystycznych wykorzystujących dziedzictwo kulturowe miasta;
- 5.5. Identyfikacja, zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz różnorodności krajobrazu kulturowego, a także dóbr kultury współczesnej;
- 5.6. Integrowanie walorów kulturowych z przestrzenią społeczno-gospodarczą miasta;

6. Obszary koncentracji usług

- 6.1. Profesjonalizacja i rozwój sektora usług wyższego rzędu;

- 6.2. Zapobieganie zmniejszeniu się liczby ludności (kształtowanie i rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej; rozwój oferty spędzania czasu po pracy / życia miejskiego);
- 6.3. Realizacja inwestycji związanych z rozwojem usług adresowanych do osób starszych, umożliwiających tym osobom aktywny udział w życiu społecznym;
- 6.4. Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i zrównoważony rozwój terytorialny w oparciu o wykorzystywanie instrumentów przestrzennych;
- 6.5. Wzmocnienie oferty zatrudnienia i usług (publicznych i komercyjnych) z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców miasta i okolicznych miejscowości;
- 6.6. Wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych dla rozwoju funkcji turystycznej i wypoczynkowej (dziedzictwo religijne, urbanistyczne, gospodarcze i historyczne – Sanktuarium Maryjne na Górze Chełmskiej, Góra Zamkowa w Chełmie, Osiedle „Dyrekcja”, Podziemia Kredowe).

7. Obszary koncentracji przemysłu i innej działalności gospodarczej

- 7.1. Wielofunkcyjny rozwój obszaru miasta jako ogniwa procesów dyfuzji aktywności społeczno-gospodarczej w oparciu o jego silną pozycję w regionie;
- 7.2. Rozwój gospodarczy w oparciu o przynależność do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (TSSE) EURO-PARK WISŁOSAN;
- 7.3. Wzmocnienie współpracy transgranicznej;
- 7.4. Rozbudowa terenów inwestycyjnych na nowo pozyskanych terenach w celu uzyskania wzrostu ilości miejsc pracy;
- 7.5. Wykorzystanie korzystnej lokalizacji (położenie przygraniczne oraz na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich (812, 843 i 844) i krajowej (12), przebieg linii kolejowych nr 7,63 i 81).
- 7.6. Wykorzystywanie w pierwszej kolejności terenów opuszczonych lub zdegradowanych (brownfield) i niewchodzenie na niezagospodarowane tereny (greenfield);
- 7.7. Segregacja i strefowanie funkcji wykluczające prawdopodobieństwo wystąpienia kolizji.

8. Obszary kształtowania powiązań komunikacyjnych

- 8.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, budowa obwodnic miasta Chełm;
- 8.2. Organizacja wydajnej sieci transportowej wewnętrznej;
- 8.3. Wykorzystanie niskoemisyjnego transportu publicznego;
- 8.4. Poprawa jakości dróg publicznych;
- 8.5. Uwzględnianie potrzeb ruchu rowerowego i pieszego w planowaniu i projektowaniu układów komunikacyjnych;
- 8.6. Budowa ścieżek rowerowych - stworzenie rozwiązań systemowych przez rozwój infrastruktury, powiązanie gminnych tras i ścieżek rowerowych;
- 8.7. Rozwój infrastruktury dla ruchu pieszego;

- 8.8. Zapewnianie warunków przestrzennych niezbędnych dla budowy bezkolizyjnych skrzyżowań z linią kolejową przy lokalizacji ciągów komunikacyjnych lub przebudowy istniejących skrzyżowań jednopoziomowych.

9. Dodatkowo, w zakresie kształtowania elementów infrastruktury technicznej

- 9.1. Rozwój infrastruktury pozwalającej na zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie pewności zasilania odbiorców;
- 9.2. Uwzględnianie warunków środowiskowych w lokalizowaniu urządzeń OZE;
- 9.3. Wprowadzanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii pierwotnej (surowce energetyczne) i finalnej (elektrycznej i ciepłej), a także strat w przesyłce;
- 9.4. Wykorzystywanie istniejących korytarzy technicznych przy realizacji nowych linii;
- 9.5. Zmniejszenie uciążliwości energetyki dla środowiska;
- 9.6. Rozwój sieci punktów publicznego dostępu do Internetu (hot spot);
- 9.7. Optymalizacja rozmieszczenia infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym dbałość o walory krajobrazowe i unikanie kolizji z terenami zabudowy mieszkaniowej przy lokalizowaniu masztów telefonii komórkowej;
- 9.8. Poprawa jakości i niezawodności zaopatrzenia w wodę poprzez modernizację istniejących ujęć i stacji uzdatniania oraz tworzenie ponadgminnych systemów zaopatrzenia w wodę;
- 9.9. Rozwój infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej, w szczególności na obszarach zwartej zabudowy;
- 9.10. Ochrona obszarów zasobowych wód podziemnych oraz ujęć wody;
- 9.11. Zapewnienie skutecznej ochrony terenów zurbanizowanych przed ściekami deszczowymi;
- 9.12. Stosowanie wodooszczędnych technologii;
- 9.13. Kompleksowe i systemowe prowadzenie gospodarki odpadami, w tym o obiegu zamkniętym;
- 9.14. Lokalizowanie urządzeń i obiektów infrastruktury gospodarki odpadami w sposób bezpieczny dla środowiska człowieka i możliwie najmniej ingerujący w krajobraz.

II.7 Obszary strategicznej interwencji (OSI)

II.7.1 OSI w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (SRWL 2030) wskazuje się obszary strategicznej interwencji (OSI) o znaczeniu krajowym, które wyznaczone zostały na podstawie występowania barier i zjawisk problemowych oraz OSI regionalne, identyfikowane na podstawie posiadanych zasobów oraz potencjałów.

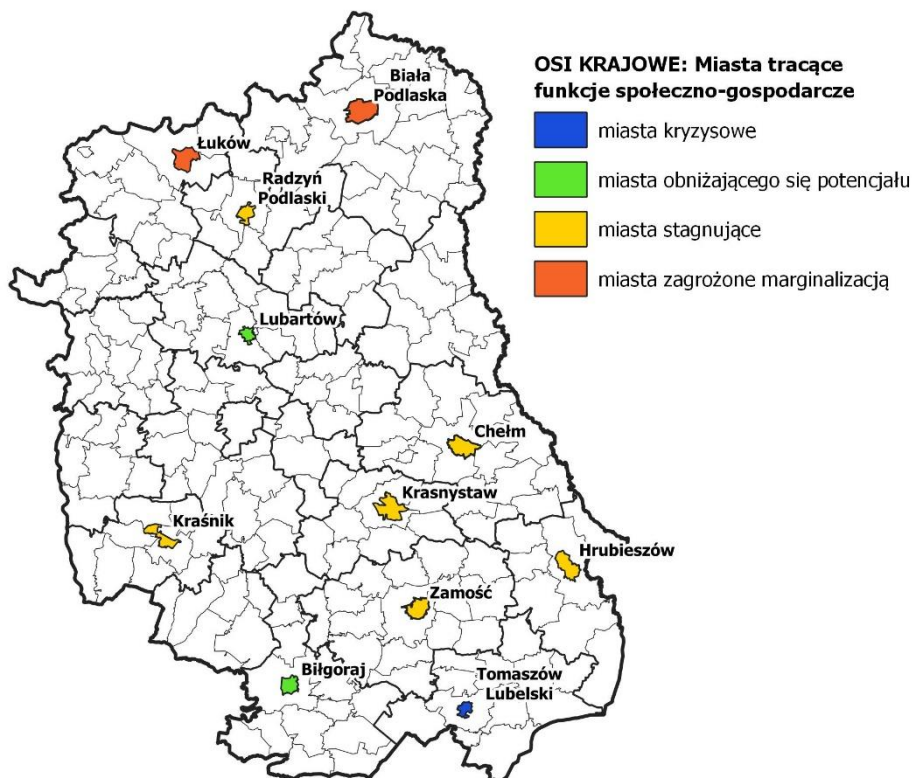
Jako OSI wyznaczone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 wskazuje się:

Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Miasto Chełm zostało zaklasyfikowane do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, jako miasto stagnujące, czyli o umiarkowanym powiększaniu niekorzystnego dystansu i złej sytuacji społeczno-gospodarczej. Poniższy Rysunek 3 przedstawia lokalizację miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w województwie lubelskim z uwzględnieniem położenia miasta Chełm.

Rysunek 3 OSI krajowe: Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze w województwie lubelskim, z uwzględnieniem położenia miasta Chełm

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

OSI wskazane w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku obejmują obszary współpracy w strefach silnego oddziaływania miast, czyli MOF oraz strefy funkcjonalne, które charakteryzują się wspólnymi uwarunkowaniami i celami rozwojowymi, na których przewiduje się współpracę w układach ponadlokalnych. W związku z tym w SRWL 2030 wskazuje się dwa typy OSI:

Miejskie Obszary Funkcjonalne

MOF ośrodka wojewódzkiego (LOM)

MOF ośrodków subregionalnych

MOF ośrodków lokalnych

OSI subregionalne

OSI Roztocze

OSI Powiśle

OSI Polesie

Podlaski OSI

Żywicielski OSI

Chełm jest objęty Obszarem Strategicznej Interwencji pn. **MOF ośrodków subregionalnych (MOF Chełm)** ze względu na siłę oddziaływania i powiązania funkcjonalno-przestrzenne, jakie tworzy z gminami Chełm (gmina wiejska) i Kamień. Miasto Chełm jest ośrodkiem rdzeniowym i razem ze wskazanymi gminami tworzy obszar funkcjonalny. Zakres działań w ramach wskazanego OSI wynika z celu operacyjnego 2.2 Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych i obejmuje:

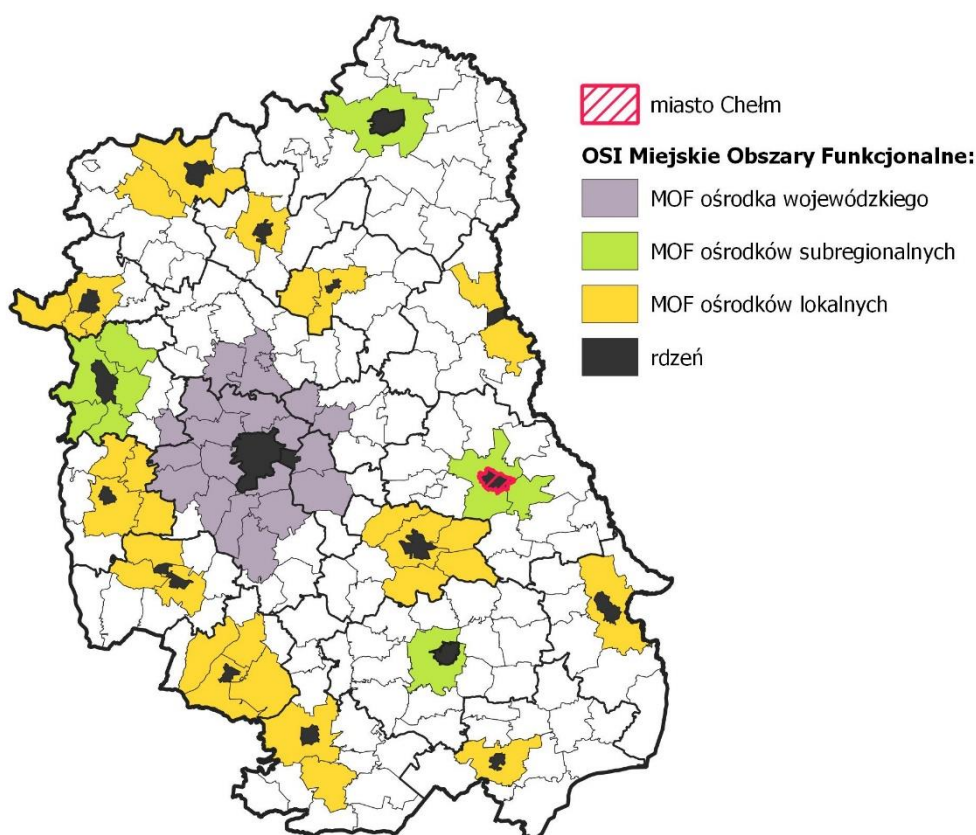
- Wzmacnianie funkcji subregionalnych Białej Podlaskiej, Chełma, Puław i Zamościa,
- Rozwój funkcji ponadlokalnych (usług ponadpodstawowych) i specjalistycznych w miastach powiatowych,
- Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- Integrowanie systemów transportowych w miejskich obszarach funkcjonalnych, przyjaznych środowisku, z uwzględnieniem infrastruktury sprzyjającej elektromobilności,
- Wspieranie działań w tym infrastrukturalnych w zakresie dostosowania do zmian klimatu i odporności na klęski żywiołowe oraz redukcji wielkości emisji zanieczyszczeń na terenach miejskich w tym z wykorzystaniem zielonej i niebieskiej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie,
- Wprowadzanie rozwiązań opartych na idei smart city, ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji społecznej,

- Zintegrowane planowanie rozwoju obszarów podmiejskich w wymiarze ponadlokalnym – przeciwdziałanie niekontrolowanej urbanizacji terenów wiejskich,
- Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych (w tym rewitalizacja),
- Integrowanie działań na rzecz efektywnego świadczenia usług społecznych.

Poniższy Rysunek 4 przedstawia lokalizację Miejskich Obszarów Funkcjonalnych w województwie lubelskim z uwzględnieniem położenia miasta Chełm.

Rysunek 4 OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie lubelskim, z uwzględnieniem położenia miasta Chełm

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030

W przypadku **OSI subregionalnych** miasto Chełm wpisuje się w zasięg OSI Polesie. Priorytetem rozwoju wskazanym w ramach tego typu obszaru jest społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego oraz terenów nadbużańskich. Cechami charakteryzującymi ten obszar jest przede wszystkim: duża koncentracja obszarów cennych przyrodniczo, występowanie naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych, obecność znacznej ilości torfowisk i mokradeł, wysoki poziom nasłonecznienia, niska jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej czy duża powierzchnia użytków zielonych. Wskazane cechy mają wpływ na kształtowanie powiązań ekologicznych oraz sprzyjają rozwojowi gospodarki rybackiej i hodowlanej.

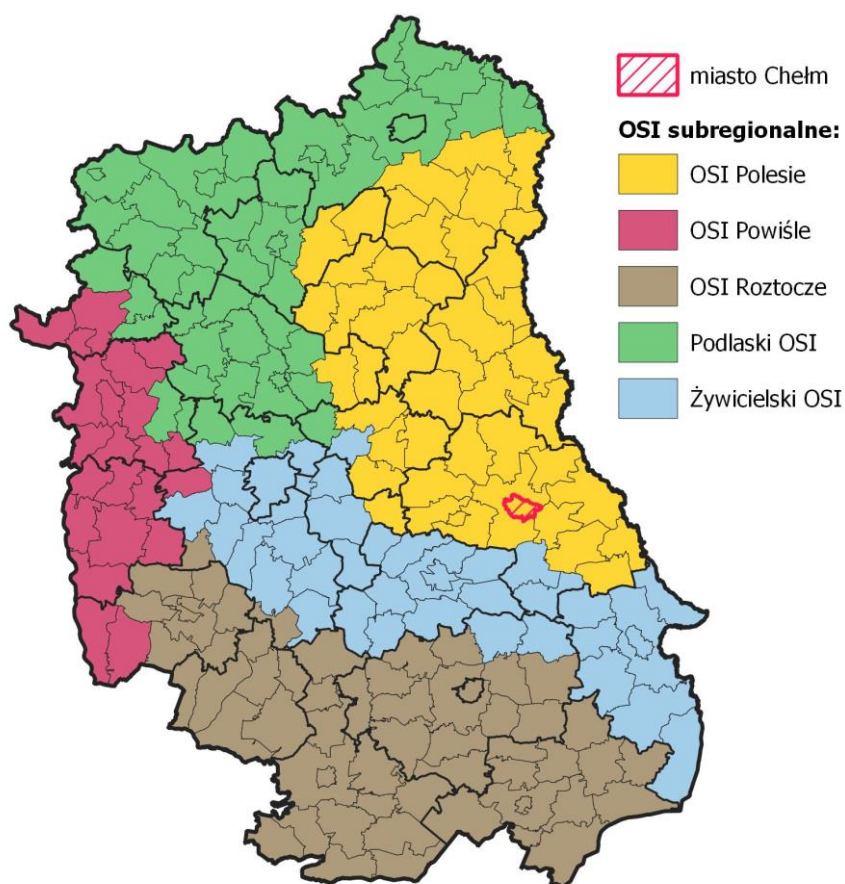
Ponadto istotnym potencjałem jest również położenie na trasie przebiegu dróg krajowych i europejskich powiązań transportowych, przede wszystkim w południowej strefie OSI.

Poniżej wskazano kierunki interwencji/tematyczne obszary wsparcia OSI Polesie w kontekście realizacji celów SRWL:

- 2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej.
- 2.4. Ochrona walorów środowiska.
- 3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu.
- 4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

Poniższy Rysunek 5 przedstawia rozmieszczenie OSI subregionalnych w województwie lubelskim z uwzględnieniem położenia miasta Chełm.

Rysunek 5 OSI subregionalne w województwie lubelskim, z uwzględnieniem położenia miasta Chełm

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030

II.7.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przez obszar strategicznej interwencji (OSI) rozumie się „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.), strategia rozwoju gminy określa m.in. obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań. W przypadku miasta Chełm, ze względu na zidentyfikowane niekorzystne zjawiska w sferze społecznej i demograficznej oraz potencjały wynikające m.in. z dostępności atrakcyjnych terenów zielonych czy wysokiego poziomu podejmowanych inwestycji, wyznaczono trzy obszary strategicznej interwencji:

- OSI 1 Tereny inwestycyjne,
- OSI 2 Rewitalizacja,
- OSI 3 Zieleń miejska.

Poniżej przedstawiono poszczególne OSI w kontekście wyznaczonych celów i kierunków działań Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030. Na Rysunku 2 *Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Chełm* przedstawiono natomiast zasięg OSI wraz ze wskazaniem kluczowych zadań przewidzianych do realizacji.

Rysunek 6 OSI w kontekście celów i kierunków działań

Cel strategiczny w który wpisuje się wyznaczony OSI	Kierunek działania przewidziany do realizacji w ramach OSI	OSI Kluczowe dla miasta
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby	Kierunek działania 1. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta Chełm	OSI 1 Tereny inwestycyjne
Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma	Kierunek działania 5. Prowadzenie aktywnej polityki prorodzinnej i społecznej	OSI 2 Rewitalizacja
	Kierunek działania 8. Wzmacnianie chełmskiego społeczeństwa obywatelskiego	
	Kierunek działania 9. Kompleksowa rewitalizacja miasta Chełm	

	Kierunek działania 7. Atrakcyjna oferta sportowo- rekreacyjna	OSI 3 Zieleń miejska
Cel strategiczny 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym	Kierunek działania 13. Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i zrównoważony rozwój terytorialny w oparciu o wykorzystywanie instrumentów przestrzennych	

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner

OSI 1 Tereny inwestycyjne

Miasto Chełm charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością inwestycyjną ze względu na dogodnie położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych. Działania ukierunkowane na przyłączanie nowych terenów o potencjale gospodarczym i uzbrajanie ich w podstawową infrastrukturę techniczną stanowią istotny czynnik rozwojowy miasta. Rozwój terenów inwestycyjnych będzie sprzyjał tworzeniu dogodnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, a tym samym stymulowania lokalnego rynku pracy.

OSI Tereny inwestycyjne obejmuje swoim zasięgiem strefy aktywności gospodarczej, a więc przede wszystkim tereny inwestycyjne, które zostaną przyłączone do miasta Chełm z dniem 01.01.2023 r. Interwencja w ramach OSI będzie ukierunkowana na kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych pod budowę obiektów produkcyjnych i usługowych oraz uruchomienie parku przemysłowego. Interwencja w ramach OSI uwzględni zadania wyznaczone w Kierunku działania 1. *Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta Chełm*, w tym m.in. budowę Euro Parku (utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej) i budowę Hubu logistycznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Prowadzenie skoordynowanych działań ukierunkowanych na przygotowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne skupione na rozwoju terenów z przeznaczeniem inwestycyjnym wraz z ich uzbrojeniem pozwoli na tworzenie dogodnych warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz podniesienie konkurencyjności gospodarczej Chełma.

OSI 2 Rewitalizacja

OSI Rewitalizacja wynika z delimitacji przeprowadzonej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023 (LPR Miasta Chełm). W dokumencie wyznaczono obszar zdegradowany, tj. osiedla, w których wskaźnik syntetyczny w sferze społecznej był najwyższy, a więc osiedle: Śródmieście, Cementownia, Dyrekcja Dolna i Dyrekcja Górna. Następnie, na podstawie wysokich wartości wskaźników dotyczących ubóstwa czy bezrobocia, wyznaczono obszar rewitalizacji

na terenie osiedli: Śródmieście, Cementownia, Dyrekcja Dolna, Dyrekcja Górna i XXX-lecia. Problemy, jakie zdiagnozowano na obszarze rewitalizacji to m.in. wysoki poziom bezrobocia, występowanie problemów społecznych (w tym np. alkoholizmu, ubóstwa, przemocy w rodzinie), niekorzystna sytuacja demograficzna, występowanie obiektów wymagających generalnego remontu i termomodernizacji, czy niska jakość infrastruktury technicznej. Wyznaczony w LPR Miasta Chełm obszar rewitalizacji stanowi 10,3% miasta i zamieszkuje go 29,1% jego populacji.

Tabela 12 Charakterystyka obszaru rewitalizacji wyznaczonego w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023

	Liczba ludności	Odsetek w ludności miasta	Powierzchnia (ha)	Odsetek w powierzchni miasta
Obszar rewitalizacji	18 800	29,1%	367,70	10,3%

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023

W Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023 wyznaczono trzy cele strategiczne, ukierunkowane na poprawę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w obszarze rewitalizacji. W ramach każdego z celów wyznaczono cele szczegółowe i kierunki działań, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia pożądaných zmian. Działania skupione na tworzeniu warunków umożliwiających przeciwdziałanie wykluczeniu i rozwój aktywności społecznej (cel strategiczny 1) obejmują zadania takie jak m.in. poprawa dostępu do usług, tworzenie świetlic środowiskowych, czy realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i integrujących. Zgodnie z planowaną interwencją, poprawa jakości przestrzeni życia mieszkańców (cel strategiczny 2) realizowana jest m.in. poprzez kompleksową modernizację budynków i poprawę stanu infrastruktury technicznej, a wykorzystanie lokalnych potencjałów dla rozwoju gospodarczego (cel strategiczny 3) to zadania takie jak np. tworzenie i promocja produktów turystycznych oraz wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców.

Wskazany obszar rewitalizacji stanowi obszar strategicznej interwencji ze względu na zidentyfikowane niekorzystne zjawiska w sferze społecznej czy przestrzennej wpływające na dalszy rozwój miasta. Wśród zadań przewidzianych do realizacji w ramach OSI znajdują się przede wszystkim Kierunki Działania: 5, 7, 8 i 9, a więc zadania takie jak m.in. budowa mieszkań komunalnych czy rewitalizacja Osiedla Dyrekcja, Ogródka Jordanowskiego i Chełmskich Podziemi Kredowych.

OSI 3 Zieleń miejska

Wśród istotnych potencjałów rozwojowych Chełma wymienia się tereny zielone, których obecność wpływa na wysoką atrakcyjność miasta, zarówno pod kątem osiedleńczym, jak i turystycznym. Położenie Chełma między dwoma kompleksami leśnymi – Kumowa Dolina i Borek – stanowi istotny potencjał w zakresie rozwoju funkcji turystycznych miasta, a także zapewnienia wysokiej jakości życia

mieszkańców poprzez udostępnianie terenów zielonych jako miejsc sprzyjających wypoczynkowi i integracji.

OSI Zieleń miejska obejmuje swoim zasięgiem przestrzenie publiczne o wysokiej wartości ekologicznej, społecznej i estetycznej. Istotą działań zaplanowanych w ramach OSI jest podnoszenie jakości przestrzeni w postaci parków, skwerów i terenów rekreacyjnych, co pozwoli na integrację społeczności, a także wpłynie na przyciągnięcie turystów. Interwencja ukierunkowana jest zatem na kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i zrównoważony rozwój terytorialny w oparciu o wykorzystywanie instrumentów przestrzennych (Kierunek działania 13) oraz tworzenie atrakcyjnej oferty sportowo-rekreacyjnej (Kierunek działania 7). Wśród kluczowych zadań znajduje się rewitalizacja Ogródka Jordanowskiego, utworzenie ogrodu botanicznego, a także zagospodarowanie zbiornika wodnego „Glinianki”. Kształtowanie przestrzeni publicznych powinno być prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz poprzez projektowanie partycypacyjne i włączenie w ten proces mieszkańców.

III Wdrażanie

III.1 Wdrażanie, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

System realizacji Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 składa się z czterech podstawowych elementów, takich jak wdrażanie strategii, monitorowanie i ewaluacja jej rezultatów oraz aktualizacja zapisów. Jego rolą jest zatem zapewnienie skuteczności wdrożenia założeń strategii i osiągnięcia wymiernych efektów realizowanych działań.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy wdrażania strategii rozwoju miasta wraz z określeniem podmiotów odpowiedzialnych i uczestniczących w ich realizacji.

Realizacja strategii

- Przygotowanie projektu – Prezydent Miasta Chełm przy współpracy struktur Urzędu Miasta Chełm, w uzgodnieniu z Radą Miasta (zmiany zapisów w dokumencie także w oparciu o uzasadnione propozycje i wnioski mieszkańców, organizacji społecznych oraz przedsiębiorców).
- Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Prezydent Miasta Chełm.
- Nawiązanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu) oraz działania lobbujące na rzecz strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym – Prezydent Miasta Chełm.
- Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych oraz inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane założenia strategiczne – wyspecjalizowane komórki Urzędu Miasta Chełm oraz inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne).
- Zatwierdzenie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych i inwestycyjnych, w ramach których realizowane będą cele strategiczne i kierunki działań – merytoryczne komórki Urzędu Miasta Chełm, Rada Miejska.
- Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej – Skarbnik, Prezydent Miasta, Rada Miasta.
- Przygotowanie wniosków o uznanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń strategii – Prezydent Miasta Chełm, przy współpracy struktur Urzędu Miasta Chełm wraz z jednostkami organizacyjnymi.
- Nadzór nad realizacją projektów, rozliczenia, raporty – merytoryczne komórki Urzędu Miasta

W opracowanie Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 zostali zaangażowani również mieszkańcy oraz podmioty społeczno-gospodarcze. Na przełomie października i listopada 2021 r. zostały przeprowadzone badania ankietowe, których celem było poznanie opinii mieszkańców na temat tego jak postrzegają obecną sytuację w mieście. Wnioski z badania posłużyły do określenia mocnych i słabych stron miasta oraz wypracowania kierunków jego rozwoju. Ponadto, w lutym 2022 r. odbyły się warsztaty i spotkania z różnymi grupami podmiotów społeczno-gospodarczych, których celem było szczegółowe rozpoznanie potrzeb i oczekiwań szerokiego grona interesariuszy.

Sprawne wdrożenie założeń strategii i osiągnięcie zaplanowanych rezultatów możliwe jest wyłącznie dzięki bieżącemu monitoringowi i ewaluacji realizowanych działań. Niezbędne jest badanie postępów poszczególnych prac i analiza ich efektów, a także aktualizacja podejmowanych zadań.

Procedura monitorowania

- Monitoring bieżący będzie realizowany corocznie.
- Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów działań przyjętych do realizacji.
- Monitoringowi podlega katalog wskaźników umieszczonych w rozdziale 11. *Rezultaty planowanych działań*.
- Wynikiem prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii.

Ewaluacja

- Ocena realizacji strategii na podstawie danych zawartych w raportach ewaluacyjnych zostanie dokonana w latach 2026 (ewaluacja on-going) i 2030 (ewaluacja ex-post). Jej celem będzie porównanie założonych w strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami.
- Ewaluacja (szczególnie ta o charakterze on-going) ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na realne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). Dzięki przeprowadzonej ewaluacji możliwe jest podnoszenie jakości działań, udoskonalenie bieżącej interwencji czy podejmowanie decyzji dotyczącej aktualizacji/modyfikacji dokumentu.
- Ewaluacja może być wykonywana zewnątrz, jak i wewnątrz.
- Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań.

- Raporty ewaluacyjne są prezentowane Radzie Miasta przez Prezydenta Miasta Chełm wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji oraz uzupełnienia zawartości dokumentu.

Aktualizacja dokumentu

- Aktualizacja dokonywana będzie w uzasadnionych przypadkach, w szczególności w związku ze zmianami uwarunkowań rozwoju (m.in. społecznych, gospodarczych, prawnych, przestrzennych czy politycznych) na terenie miasta, bądź w otoczeniu.
- Zalecenia w zakresie aktualizacji Strategii na kolejne lata formułowane będą na podstawie raportów ewaluacyjnych.
- Aktualizacja Strategii procedowana będzie zgodnie z trybem Uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030.

Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 jest jednym z najważniejszych elementów polityki rozwojowej miasta ze względu na fakt, iż określa kompleksowo kierunki jego rozwoju i stanowi podstawę do sporządzania dokumentów wykonawczych. Jako dokumenty wykonawcze należy rozumieć przede wszystkim polityki, programy, plany czy projekty, stanowiące instrumenty realizacji poszczególnych celów strategicznych – m.in. dokumenty planistyczne (np. studium, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), plany rozwoju i modernizacji infrastruktury sieciowej, programy ochrony środowiska, czy też gminne programy wspierania polityki społecznej.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

- Dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.
- Obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodnie z obowiązującymi zasadami.
- Obowiązkowo każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom.
- W każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej Strategii.
- Każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację oraz jej skutki.

W poniższej Tabeli 13 przedstawiono wybrane, obowiązujące dokumenty wykonawcze w mieście Chełm wraz z określeniem ich aktualności w kontekście treści Strategii oraz ewentualnym wskazaniem konieczności aktualizacji dokumentu zgodnie z jej zapisami.

Tabela 13 Wybrane dokumenty wykonawcze w mieście Chełm

Dokument	Data opracowania dokumentu	Ocena aktualności
Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023	Opracowany w 2017 r. Ostatnia zmiana – 2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Projekt założeń do planu Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Chełm na lata 2017-2031	Opracowany w 2017 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Gminny Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Chełm na lata 2020-2023 z perspektywą na lata następne	Opracowany w 2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Chełm na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Opracowany w 2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Aktualizacja planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Chełm na lata 2015-2023	Aktualizacja w 2020 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Chełm na lata 2016 - 2026	Opracowany w 2015 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii
Strategia rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta Chełm na lata 2022-2026	Opracowany w 2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami Strategii

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner na podstawie www.umchelm.bip.lubelskie.pl.

III.2 Rezultaty planowanych działań

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami, strategia rozwoju gminy zawiera oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Rezultaty mają wskazywać efekt planowanych działań oraz pożądane zmiany, które nastąpią w wyniku podejmowanej interwencji. Mogą to być zmiany o charakterze organizacyjnym lub w zakresie zasobów materialnych i niematerialnych. Rezultaty muszą być mierzalne i łatwe do zweryfikowania – w praktyce rezultaty określone są zatem w ujęciu wskaźnikowym.

W celu łatwiejszego monitorowania wskaźników i zobrazowania stopnia realizacji przejętych celów, posłużono się ogólnodostępnymi danymi udostępnianymi przez Główny Urząd Statystyczny, a także danymi, którymi dysponuje Urząd Miasta. Uwzględnienie oczekiwanego rezultatu i tendencji pozwala na bieżący monitoring planowanych działań oraz lepsze ukierunkowanie na osiągnięcie założonych celów strategicznych.

Na potrzeby niniejszej strategii stworzono katalog wskaźników, które odnoszą się do poszczególnych kierunków działań wyróżnionych w dokumencie.

Tabela 14 Wskaźniki realizacji celów strategicznych

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2021)	Tendencja	Źródło danych
1.	Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta Chełm	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	100	wzrost	BDL GUS
2.	Wykorzystanie potencjału turystycznego	Udzielone noclegi na 1000 ludności	396,88 ³⁹	wzrost	BDL GUS
3.	Wzmacnianie wizerunku Chełma jako ośrodka gospodarczego	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	74	wzrost	BDL GUS
4.	Podnoszenie standardów usług w sektorze opiekuńczo- wychowawczym oraz edukacyjnym	Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką w żłobkach	27,3%	wzrost	BDL GUS
		Liczba osób studiujących na uczelniach na terenie miasta Chełm	2 352	wzrost	BDL GUS
5	Prowadzenie aktywnej polityki prorodzinnej i społecznej	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	356	spadek	BDL GUS
		Liczba mieszkań wybudowanych w systemie TBS	260	wzrost	UM Chełm

³⁹ Przedstawiono dane za rok 2019 r. ze względu na niski stopień reprezentatywności danych z 2020 r. i 2021 r. z uwagi na wystąpienie pandemii COVID-19.

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2021)	Tendencja	Źródło danych
6	Ochrona zasobów dziedzictwa i rozwijanie oferty usług kulturalnych	Liczba klubów seniora działających na terenie miasta	10	wzrost	UM Chełm
		Uczestnicy imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	65 300 ⁴⁰	wzrost	BDL GUS
		Liczba projektów zrealizowanych przez instytucje kultury	15 ⁴¹	wzrost	UM Chełm
7	Atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna	Liczba członków klubów sportowych	1 361	wzrost	BDL GUS
		Liczba rozbudowanych istniejących i zbudowanych nowych budynków kultury fizycznej	1 ⁴²	wzrost	BDL GUS
8	Wzmacnianie chełmskiego społeczeństwa obywatelskiego	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,55	wzrost	BDL GUS
9	Kompleksowa rewitalizacja miasta Chełm	Liczba realizowanych projektów rewitalizacyjnych	7 ⁴³	wzrost	UM Chełm
10	Wzmocnienie instytucjonalne samorządu lokalnego i jego jednostek	Liczba świadczonych e-usług	27 ⁴⁴	wzrost	UM Chełm
11	Zapewnienie nowoczesnej infrastruktury publicznej oraz efektywnego transportu publicznego	Długość dróg dla rowerów	32,4 km	wzrost	BDL GUS
		Liczba osób korzystających z transportu publicznego	1 950 000	wzrost	UM Chełm
		Liczba zrealizowanych inwestycji z zakresu transportu drogowego i dróg publicznych	9 ⁴⁵	wzrost	UM Chełm

⁴⁰ Przedstawiono dane za rok 2019 r., z uwagi na niski stopień reprezentatywności danych z 2020 r. i 2021 r. z uwagi na wystąpienie pandemii COVID-19.

⁴¹ Liczba projektów realizowanych przez Chełmski Dom Kultury i Chełmską Bibliotekę Publiczną im. Marii Pauliny Orsetti oraz projekty współfinansowane ze środków zewnętrznych realizowanych przez Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie w 2021 roku, *Raport o stanie miasta Chełm za 2021 rok*

⁴² Klasa obejmuje: 1) budynki przeznaczone dla imprez sportowych w halach (boiska do koszykówki, korty tenisowe, kryte baseny, hale gimnastyczne, sztuczne lodowiska itp.) wyposażone w stanowiska, tarasy itp. przeznaczone dla widzów oraz w prysznice, szatnie itp. dla uczestników, 2) zadaszone trybuny do oglądania sportów na świeżym powietrzu

⁴³ Liczba projektów rewitalizacyjnych zrealizowanych w roku 2021 w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Chełm na lata 2017-2023, *Roczne sprawozdanie z realizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Chełm na lata 2017-2023” za rok 2021*

⁴⁴ Liczba usług dostępnych za pośrednictwem Elektronicznego Biura Obsługi Mieszkańca: <https://ebom.gminachelm.pl/>

⁴⁵ Zrealizowane inwestycje z zakresu transportu drogowego i dróg publicznych w 2021 r., *Raport o stanie miasta Chełm za 2021 rok*

L.p. kierunku działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2021)	Tendencja	Źródło danych
12	Ochrona środowiska naturalnego i adaptowanie miasta do zachodzących zmian klimatycznych	Liczba budynków i lokali poddanych termomodernizacji	77 ⁴⁶	wzrost	UM Chełm
		Liczba przekroczeń wartości 24-godzinnych stężenia średniego pyłu zawieszonego PM10	26 dni	spadek	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
13	Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych i zrównoważony rozwój terytorialny w oparciu o wykorzystywanie instrumentów przestrzennych	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej	152,91 ha	wzrost	BDL GUS
		Liczba zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie dostosowania obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	20 ⁴⁷	wzrost	UM Chełm

Źródło: Opracowanie własne Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner

⁴⁶ Termomodernizacja budynków i lokali w roku 2021, *Raport z realizacji w latach 2020-2021 „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Chełm na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027”*

⁴⁷ Liczba przedsięwzięć inwestycyjnych, remontowych i budowlanych zrealizowanych w 2021 r. w miejscach użyteczności publicznej, *Informacja z realizacji „Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie miasta Chełm na lata 2019 – 2023” za 2021 rok*

III.3 Finansowanie strategii

W celu skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 roku, samorząd jako jej operator oraz inicjator będzie poszukiwał wszelkich dostępnych źródeł, narzędzi, metod oraz możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowaną w dokumencie wizję, która odnosi się do potrzeb i potencjałów miasta oraz uwzględni najważniejsze wyzwania rozwojowe w sferze gospodarczej, przestrzennej i społecznej. Dla finansowania Strategii istotne znaczenie ma katalog środków publicznych.

Do potencjalnych źródeł finansowania działań, przewidzianych do realizacji w ramach niniejszego dokumentu wskazuje się na:

- Środki własne pochodzące z budżetu miasta Chełm,
- Środki budżetu państwa,
- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (instrumenty ZIT, IIT),
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (finansowanie projektów związanych z budową dróg (obwodnic), obniżeniem emisyjności gospodarki, zwiększeniem udziału zielonej energii z OZE, budową efektywnego niskoemisyjnego systemu transportu czy poprawą dostępności do systemu opieki zdrowotnej),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (wsparcie rozwoju gospodarczego, wzrostu konkurencyjności MŚP, wspieranie rozwoju przemysłów wysokiej techniki),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (finansowanie projektów związanych m.in. z poprawą jakości i dostępności świadczonych usług publicznych, wzmocnieniem systemu ochrony zdrowia i edukacji, wsparciem polityki społecznej, upowszechnieniem form opieki nad najmłodszymi dziećmi, poprawą sytuacji zawodowej i społecznej osób ze szczególnymi potrzebami, rozwojem dialogu społecznego i obywatelskiego),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (wsparcie w zakresie wzmocnienia kompetencji cyfrowych, rozwoju gospodarki przy wykorzystaniu najnowszych technologii, udostępnienia e-usług, które umożliwiają elektroniczne załatwienie spraw w urzędach),
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej,
- Inne środki publiczne.

III.4 Ewaluacja ex-ante

Ewaluacja jest badaniem, które ma na celu ocenę jakości i potencjalnej skuteczności procesu oraz efektów wdrażania zaplanowanej w dokumencie interwencji. Zgodnie z nowelizacją ustawy i obecnie funkcjonującymi przepisami uzppr, podmiot opracowujący strategię rozwoju zobligowany jest do przeprowadzenia uprzedniej ewaluacji tzw. ewaluacji ex-ante. Ewaluacja uprzednia jest prowadzona przed rozpoczęciem realizacji interwencji, a jej celem jest weryfikacja czy uzasadnione jest podjęcie planowanych przedsięwzięć oraz czy osiągnięcie zaplanowanych rezultatów jest możliwe. Dzięki przeprowadzaniu ewaluacji ex-ante możliwe jest dokonanie zmian w założeniach i treści dokumentu. Na potrzeby opracowania niniejszej strategii, posłużono się wariantem ewaluacji jakim jest ewaluacja partycypacyjna, charakteryzująca się tym, że ewaluator uczestniczy w procesie opracowania dokumentu od samego początku, co znacząco wpływa na możliwość udzielenia przez niego wsparcia w trakcie prac nad dokumentem. Ewaluacji dokonuje się na podstawie czterech kryteriów: trafności, skuteczności, efektywności i spójności. Poniżej przedstawiono wnioski wynikające z przeprowadzonej oceny.

Na potrzeby opracowania strategii i poznania uwarunkowań rozwojowych oraz barier, stworzono diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, w ujęciu dynamicznym, analizując w szczególności sytuację w ostatnich pięciu latach. Ponadto przeprowadzono badanie ankietowe z mieszkańcami miasta, co umożliwiło poznanie realnych potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w strategii uwzględniono cele strategiczne w trzech wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Ich uszczegółowienie stanowią kierunki działania, które przedstawiono w dokumencie wraz z rekomendacjami strategicznymi oraz uściśleniem poprzez wskazanie zadań i przedsięwzięć, które będą w ich ramach realizowane.

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby skupia się na wykorzystaniu potencjału i rangi Chełma oraz wzmocnieniu pełnionych funkcji z ich dalszą profesjonalizacją. Rozwój gospodarczy będzie możliwy dzięki tworzeniu stref aktywności gospodarczej, włączania do miasta terenów przeznaczonych pod inwestycje, ale również szeroką promocją. Budowa marki miasta oraz prowadzenie zintegrowanych działań marketingowych w ramach całego Chełmskiego Obszaru Funkcjonalnego, pozytywnie wpłynie na wzrost rozpoznawalności Chełma. Stworzenie oferty oraz wykorzystanie istniejących zasobów (m.in. Chełmskich Podziemi Kredowych) i dziedzictwa kulturowego, przyczyni się do rozwoju turystyki, która stanowić będzie istotny element dywersyfikujący strukturę gospodarki miasta, a tym samym umożliwi rozwój na kilku płaszczyznach.

Cel strategiczny 2. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Chełma dotyczy szeroko rozumianej polityki społecznej. Chełm pełni funkcję jednego z głównych ośrodków rozwojowych,

którego oferta powinna być stale wzmacniana i rozbudowywana z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców. Z uwagi na przekształcenia w strukturze ludności i starzenie się społeczności lokalnej istotne jest prowadzenie działań z zakresu pomocy społecznej oraz systematyczne podnoszenie standardu usług medycznych w mieście oraz wdrażanie działań profilaktycznych. Ponadto z uwagi na wyludnianie się miasta oraz odpływ młodych mieszkańców do innych ośrodków, ważne jest stworzenie atrakcyjnej oferty, dostosowanej do wymagań różnych grup mieszkańców. Jednym z potencjałów są uczelnie wyższe, których pozycja powinna być wzmacniana poprzez promocję oraz poszerzenie oferty i możliwości kształcenia. Istotne z punktu widzenia przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, m.in. marginalizacji czy wykluczeniu społecznemu, jest prowadzenie kompleksowej rewitalizacji, która pozytywnie wpłynie na jakość przestrzeni, jak również wzmocnienie więzi i integrację mieszkańców.

Zasadność interwencji w ramach *Celu strategicznego 3. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym* wynika z konieczności wzmacniania pozycji Chełma oraz uwarunkowań zewnętrznych m.in. postępującego kryzysu klimatycznego. Istotnym priorytetem w tym zakresie są działania infrastrukturalne, w szczególności dotyczące transportu oraz infrastruktury drogowej. Poprawa w tym zakresie przyczyni się do wzrostu atrakcyjności gospodarczej nie tylko Chełma, ale całej Ziemi Chełmskiej. Ważne są również zintensyfikowane działania środowiskowe, mające na celu poprawę jakości środowiska, w przypadku Chełma w szczególności jakości powietrza, jak również zapobieganie i niwelowanie skutków ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Zaprezentowana struktura kierunków działań, wraz z przyporządkowaniem ich do konkretnych celów a zarazem wymiarów, pozwala uznać, że cele mają szansę zostać osiągnięte. Przedstawiony w strategii system wdrażania przedstawia oczekiwane rezultaty i tendencje w odniesieniu do planowanych kierunków działań, a wybrany katalog wskaźników skupia się na ocenie osiągnięcia celów stawianych przed strategią.

Efektywność realizacji strategii zapewnia odpowiedni wybór przewidzianych do realizacji działań, które skupiają się na głównych słabościach i deficytach obserwowanych w Chełmie, jak również wykorzystaniu potencjałów i szans pojawiających się w otoczeniu. W dokumencie wskazano również obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, które mają szczególne znaczenie w rozwoju Miasta Chełm jako ośrodka subregionalnego. Możliwość efektywnej i skutecznej realizacji zaplanowanej interwencji oraz wskazanych działań, wykazano poprzez przedstawienie możliwych źródeł finansowania oraz oczekiwanych rezultatów

realizacji poszczególnych kierunków, co uzasadnia, że przyjęte założenia są możliwe do osiągnięcia w najbliższych latach.

Niniejszy dokument wykazuje spójność wewnętrzną i zewnętrzną. Przedstawiona struktura kierunków działań oraz wskazanie charakterystyki i rekomendacji w zakresie każdego z nich, pozwala uznać, że planowana interwencja i poszczególne kierunki i cele, nie wykazują sprzeczności, tylko wzajemnie się uzupełniają, tworząc kompleksową interwencję, ukierunkowaną na wykorzystanie zasobów Chełma. Spójność zewnętrzną została wykazana poprzez odwołanie się do zapisów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, mających wpływ na proces opracowania niniejszej strategii.

Spis tabel i rysunków

Tabela 1 Metodyka opracowania strategii.....	8
Tabela 2 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....	11
Tabela 3 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030	12
Tabela 4 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.....	12
Tabela 5 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego.....	13
Tabela 6 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełm.....	15
Tabela 7 Komplementarność Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030 z Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023	15
Tabela 8 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie miasta Chełm	17
Tabela 9 Charakterystyka JCWPD zlokalizowanych na terenie miasta Chełm.....	17
Tabela 10 Działania podstawowe przewidziane do realizacji dla jednolitych części wód (JCW) na terenie miasta Chełm.....	19
Tabela 11 Schemat celów strategicznych.....	57
Tabela 12 Charakterystyka obszaru rewitalizacji wyznaczonego w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Chełm na lata 2017-2023	81
Tabela 13 Wybrane dokumenty wykonawcze w mieście Chełm.....	86
Tabela 14 Wskaźniki realizacji celów strategicznych.....	87
Rysunek 1 Mapa jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych zlokalizowanych w granicach miasta	18
Rysunek 2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Chełm	70
Rysunek 3 OSI krajowe: Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze w województwie lubelskim, z uwzględnieniem położenia miasta Chełm	75
Rysunek 4 OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie lubelskim, z uwzględnieniem położenia miasta Chełm	77
Rysunek 5 OSI subregionalne w województwie lubelskim, z uwzględnieniem położenia miasta Chełm	78
Rysunek 6 OSI w kontekście celów i kierunków działań.....	79

Załącznik nr 1 Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego

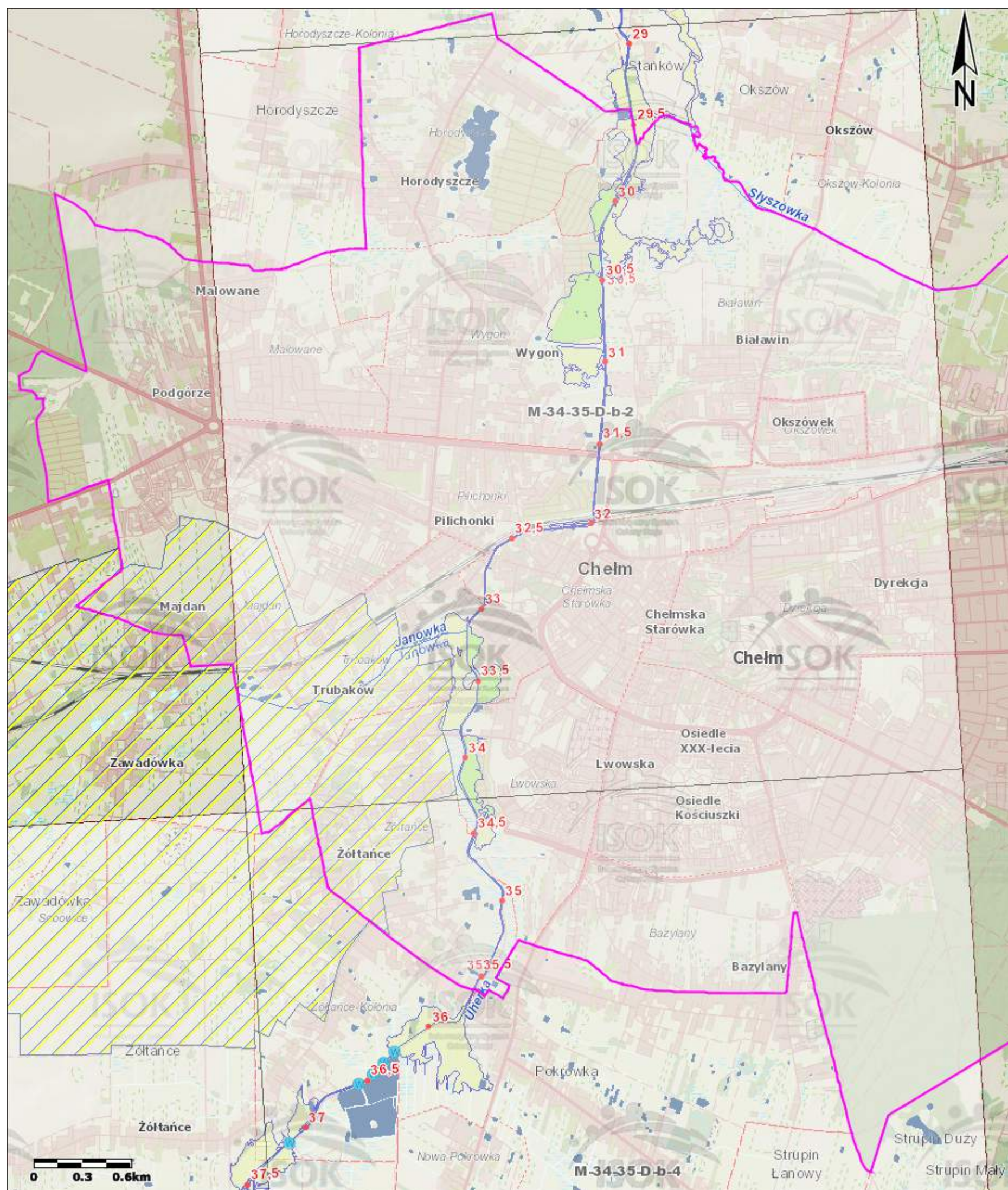

Mapa:

Mapy ryzyka powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

Uwaga: Ten wydruk ma charakter wyłącznie poglądowy i w żadnym razie nie może być traktowany jako dokument oficjalny.

© 2019 Wody Polskie, Wszystkie prawa zastrzeżone.

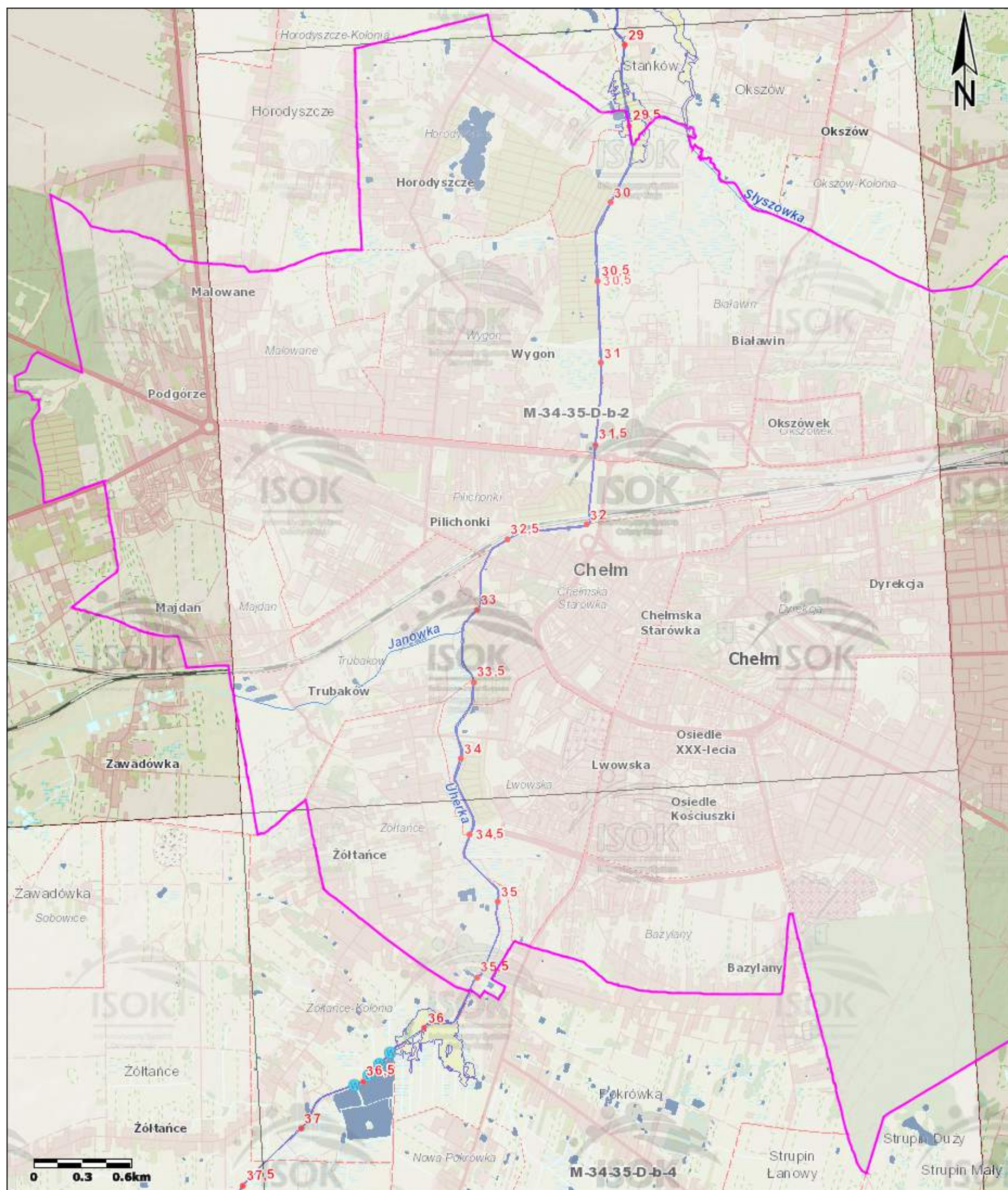

Mapa:

Mapy ryzyka powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

Uwaga: Ten wydruk ma charakter wyłącznie poglądowy i w żadnym razie nie może być traktowany jako dokument oficjalny.

© 2019 Wody Polskie, Wszystkie prawa zastrzeżone.

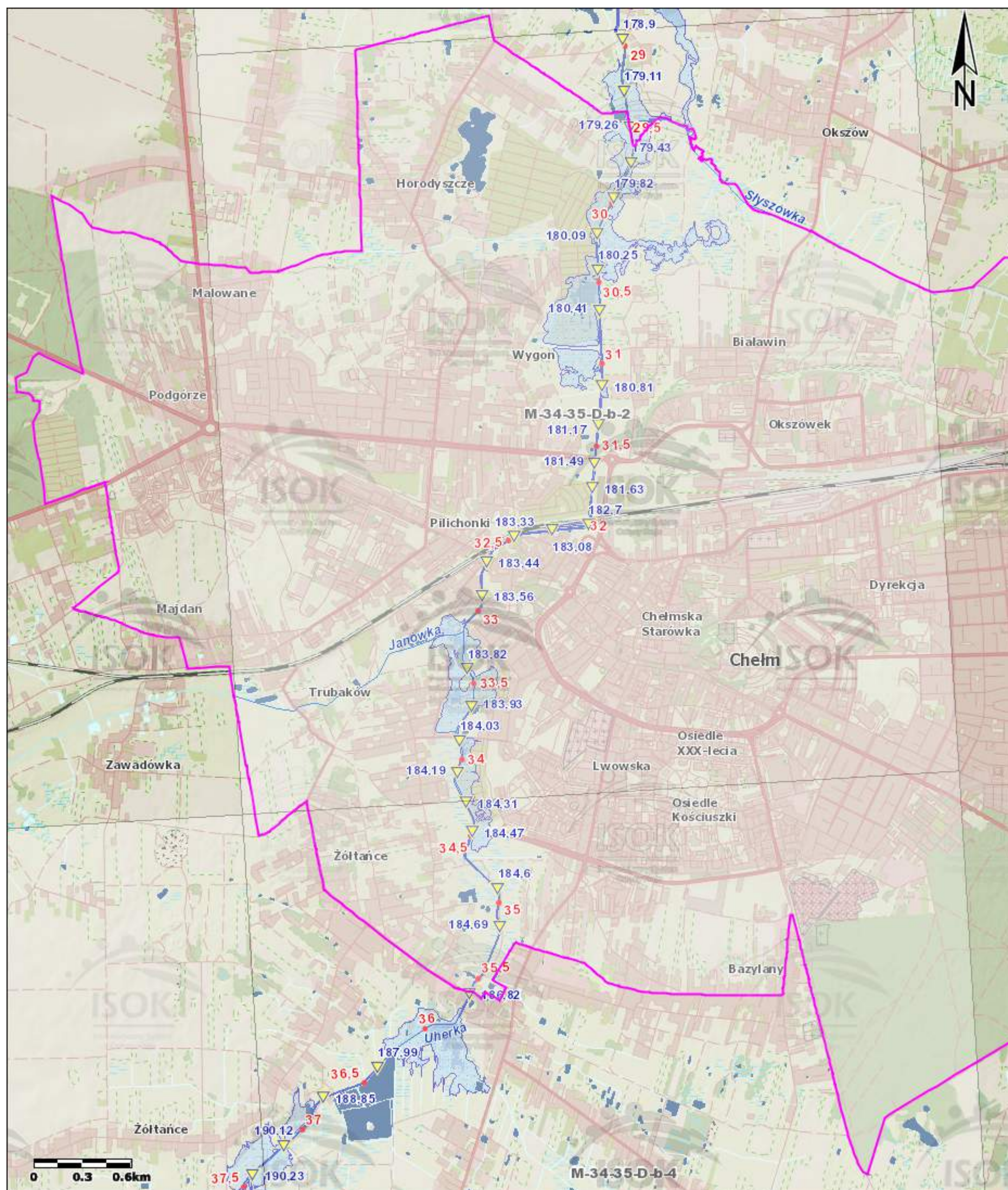

Mapa:

Mapy zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

Uwaga: Ten wydruk ma charakter wyłącznie poglądowy i w żadnym razie nie może być traktowany jako dokument oficjalny.

© 2019 Wody Polskie, Wszystkie prawa zastrzeżone.

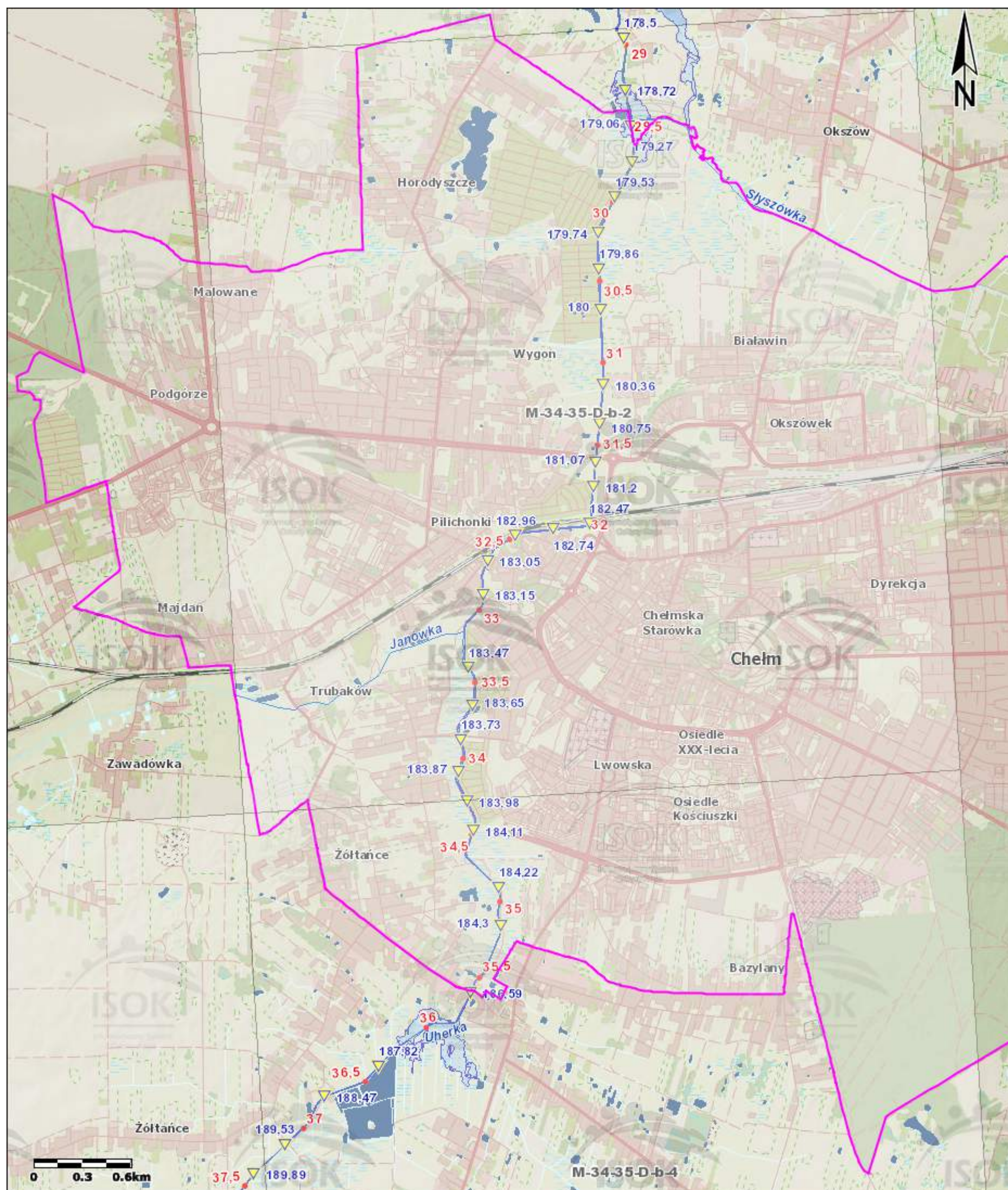

Mapa:

Mapy zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

Uwaga: Ten wydruk ma charakter wyłącznie poglądowy i w żadnym razie nie może być traktowany jako dokument oficjalny.

© 2019 Wody Polskie, Wszystkie prawa zastrzeżone.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW

MAPA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

- 72,56 maksymalna rzędna zwierciadła wody
- 75,15 rzędna korony wału przeciwpowodziowego lub zapory bocznej
- 50 kilometr rzeki
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią
- głębokość wody [m]**
  -   $h \leq 0,5$
  -   $0,5 < h \leq 2,0$
  -   $2,0 < h \leq 4,0$
  -   $h > 4,0$
- ciek naturalne i kanały
- wody powierzchniowe
- wał przeciwpowodziowy
- zapora boczna
- miejsce przelania się wody przez wał przeciwpowodziowy lub zapórę boczną
- granica gminy
- granica powiatu
- granica województwa
- granica państwa
- granica gminy

MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO

Potencjalne negatywne skutki dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej

klasy użytkowania terenu:

- tereny zabudowy mieszkaniowej
- tereny przemysłowe
- tereny komunikacyjne
- lasy
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe
- grunty orne i uprawy trwałe
- użytki zielone
- tereny pozostałe
- wody powierzchniowe

- kąpielisko
- ujęcie wody podziemnej
- ujęcie wody powierzchniowej
- strefa ochronna ujęcia wody
- ogród zoologiczny
- obszar, obiekt zabytkowy U- obiekt wpisany na listę UNESCO
- pomnik ząglady
- skansen, muzeum
- biblioteka, archiwum
- park narodowy
- rezerwat przyrody
- obszar Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków
- obszar Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk

zakłady przemysłowe:

- instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości
- zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
- o kategorii działalności:**
  - przemysł energetyczny
  - produkcja i obróbka metali
  - przemysł mineralny
  - przemysł chemiczny
  - gospodarka odpadami
  - inne rodzaje działalności

potencjalne ogniska zanieczyszczeń:

- składowisko odpadów komunalnych
- składowisko odpadów przemysłowych
- składowisko odpadów mieszanych
- cmentarz
- oczyszczalnia ścieków
- przepompownia ścieków
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią
- 50 kilometr rzeki
- ciek naturalne i kanały
- wał przeciwpowodziowy
- zapora boczna
- granica gminy
- granica powiatu
- granica województwa
- granica państwa
- granica miasta Chełm

Potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych

budynek mieszkalny

w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:

-   $\leq 2,0$
-   $> 2,0$

budynek o znaczeniu społecznym

w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:

-   $\leq 2,0$
-   $> 2,0$

oznaczenie budynku o znaczeniu społecznym:

złb. - żłobek, *przedzsk.* - przedszkole, *szk.* - szkoła, *P* - jednostki Policji, *rem.* - jednostki ochrony przeciwpożarowej, *SG* - jednostki Straży Granicznej, *szpit.* - szpital, *san.* - sanatorium, *d. op.* - dom pomocy społecznej, dom opieki, hospicjum, *c. han.* - centrum handlowo-usługowe, *H* - hotel, *d. wyp.* - dom wypoczynkowy, *d. wych.* - dom wychowawczy, *z. kar.* - zakład karny, zakład poprawczy, areszt śledczy

wartość potencjalnych strat powodziowych [zł/m²]

- obszary, dla których nie oblicza się strat
-   ≤ 1
- 2 - 50
- 51 - 150
- 151 - 300
- 301 - 600
-   > 600

- 50 kilometr rzeki
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią
- ciek naturalne i kanały
- wody powierzchniowe
- wał przeciwpowodziowy
- zapora boczna
- granica części miejscowości znajdującej się w obszarze zagrożenia powodziowego
- granica miejscowości znajdującej się w obszarze zagrożenia powodziowego
- granica gminy
- granica powiatu
- granica województwa
- granica państwa

KALISZ nazwa miasta i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią
1380

Chotów nazwa wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią
52

Rypinek nazwa części miasta lub wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią
15

UZASADNIENIE

„Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” jest z punktu widzenia przyszłości miasta Chełm kluczowym dokumentem określającym kierunki rozwoju i strategiczne cele przewidziane do zrealizowania do 2030 roku. Przedmiotowy dokument koncentruje się na wykorzystywaniu zewnętrznych szans rozwojowych takich jak m.in. perspektywa korzystania ze środków zewnętrznych, przede wszystkim Unii Europejskiej oraz tych kierowanych do samorządów z budżetu państwa.

Cele określone w „Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030” dotyczą wzmocnienia gospodarki Chełma w oparciu o posiadane zasoby, zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańcom oraz zrównoważonego rozwoju miasta pod kątem środowiskowym, przestrzennym i infrastrukturalnym. Zostały one sformułowane w odniesieniu do zidentyfikowanych potencjałów oraz barier rozwojowych Chełma, jak również potrzeb i oczekiwań jego mieszkańców. W tym celu zastosowano metodę opracowania dokumentu opartą na zasadach modelu partycypacyjno-administracyjno-eksperckiego.

W dniach od 10.06.2022 r. do 15.07.2022 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Strategii, zgodnie z zasadami oraz w trybie określonym w Uchwale Nr XLI/341/21 Rady Miasta Chełm z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021 - 2030, w tym trybu konsultacji oraz Uchwale Nr XLVI/398/21 Rady Miasta Chełm z dnia 30 września 2021 r. zmieniającą powyższą uchwałę.

Zgodnie z wydanymi opiniami Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, jak i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie, odstąpiono od przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Chełm na lata 2021-2030”. Projekt Strategii został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Województwa Lubelskiego w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030.

Mając powyższe na względzie, podjęcie przedmiotowej uchwały jest celowe i uzasadnione. Jednocześnie traci moc uchwała Nr IX/96/15 Rady Miasta Chełm z dnia 2 września 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta Chełm. Aktualizacja na lata 2015-2020 z perspektywą do roku 2030.